

Wstęp

Planowanie strategiczne jest niezbędnym instrumentem kształtowania przyszłości powiatu – przyszłości jego mieszkańców, środowiska naturalnego, gospodarki, kultury i oświaty, a także wszelkich innych aspektów aktywności powiatu. Ważnymi narzędziami planowania strategicznego są wszelkie dokumenty planistyczne o perspektywie realizacyjnej przekraczającej tradycyjne planowanie działań oparte na rocznym planie budżetu jednostki. Największe znaczenie wśród tych dokumentów należy przypisać „Strategii Rozwoju”. Dokument ten stanowi podstawę planowania działania władz Powiatu na okres kilku lub kilkunastu lat, dając jednocześnie możliwości i podstawy opracowania pozostałych programów i planów działania w krótszych perspektywach czasowych. „Strategia Rozwoju” jest ponadto dokumentem ułatwiającym aplikowanie o środki finansowe pochodzące z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, a także innych źródeł finansowania. Ważną funkcją „Strategii Rozwoju” jest także funkcja promocyjna oraz informacyjna, skierowana do partnerów zewnętrznych, ale również do lokalnych społeczności tworzących społeczną strukturę powiatu.

Pomimo braku ustawowego nakazu opracowania dokumentów planistycznych o charakterze perspektywicznym na szczeblu powiatu, władze Powiatu Kaliskiego podjęły zadanie opracowania dokumentu pod nazwą „Kierunki Rozwoju Powiatu Kaliskiego na lata 2000-2003”. Dokument ten powstał w czerwcu 2000 roku, stanowiąc narzędzie o trzyletniej perspektywie planowania. Podstawą opracowania „Kierunków...” była zatem potrzeba posiadania konkretnego planu działania w okresie poprzedzającym akcesję Polski do Unii Europejskiej. Materiał opracowany został pod kierunkiem Piotra Pasika Dyrektora Wydziału Oświaty, Promocji i Spraw Obywatelskich przez zespół redakcyjny, w skład którego wchodziły Alicja Tomczyk i Maria Dzikowska – pracownicy Starostwa Powiatowego w Kaliszu. Materiały wyjściowe opracowały Zespoły Problemowe – składające się z pracowników Starostwa oraz jednostek zewnętrznych, skupiając swą pracę na poszczególnych sferach aktywności powiatu.

Aktualnie podjęte zadanie opracowania „Strategii Rozwoju Powiatu Kaliskiego na lata 2004-2013”, oparte jest o metodę ekspercką z elementami planowania strategicznego z użyciem metodologii ZOPP (Ziel Orientierte Projekt Planung). Prace nad „Strategią...” rozpoczęto wiosną 2004 roku. Starosta Kaliski powołał dwa zespoły robocze: zespół kierujący oraz zespół planowania strategicznego. Zespoły te podjęły prace nad strategią z wykorzystaniem eksperta zewnętrznego, opierając się również o istniejące

opracowanie „Kierunki Rozwoju Powiatu Kaliskiego”, który to materiał został uaktualniony oraz rozszerzony o niezbędne elementy związane szczególnie z częścią analityczną (SWOT) oraz analizą i planowaniem celów.

Przyjęta w pracach nad „Strategią...” perspektywa czasowa jest zgodna z okresem programowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i obejmuje lata 2004-2013. Dokument niniejszy składa się z trzech zasadniczych części:

- Część I: Diagnoza Stanu
- Część II: Analiza Celów
- Część III: Harmonogram Realizacji

Dokumentacja została opracowana w dwóch wersjach: pełnej i skróconej. Ponadto w toku prac powstał także krótkookresowy dokument planistyczny „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kaliskiego na lata 2004-2006”.

DIAGNOZA STANU

I. Ogólna charakterystyka powiatu

1. Położenie i podział administracyjny

Powiat kaliski usytuowany jest w środkowej Polsce, na terenie południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego. Powiat znajduje się w bezpośredniej strefie wpływów trzech dużych ośrodków miejskich: Poznania - stolicy województwa, Łodzi oraz Wrocławia. Ośrodki te są zlokalizowane w odległości około 90-140 km od terenu powiatu.

Dzięki istniejącej sieci połączeń drogowych (autobusowych i samochodowych), oraz kolejowych, dostępność komunikacyjna do pobliskich - ościennych ośrodków wielkomiejskich jest dla mieszkańców powiatu zadowalająca. Powiat kaliski jest jednym z 35 powiatów wchodzących w skład województwa. Zajmuje powierzchnię 1 160 km², co stanowi ok. 4% powierzchni województwa. Pod względem powierzchni, powiat kaliski zajmuje 8 pozycję na łączną liczbę powiatów województwa wielkopolskiego. W skład powiatu wchodzi 11 gmin: Stawiszyn, Blizanów, Brzeziny, Ceków

Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Lisków, Mycielin, Opatówek, Szczytniki i Żelazków. Dziesięć gmin - to gminy wiejskie, a jedna - gmina Stawiszyn, ma status miejsko-wiejski. Gminy tworzące powiat kaliski w przeważającej części mają charakter rolniczy. Żadna z gmin tworzących powiat nie spełnia dominującej roli wobec terenu całego powiatu. Brak jest także większego ośrodka miejsko-wiejskiego, który taką rolę mógłby pełnić. Administracyjnie wydzielonym powiatem jest także powiat kaliski grodzki, z dominującą rolą Kalisza - największego ośrodka miejskiego tej części Wielkopolski.

2. Ludność

W roku 2002 ludność powiatu liczyła 79 732 osoby, co lokuje powiat na 13 miejscu w województwie wielkopolskim. Gęstość zaludnienia kształtuje się dużo poniżej średniej wojewódzkiej i krajowej, wynosząc około 70 osób na km²; dla porównania w Wielkopolsce średnie zaludnienie wynosi 112 osób na km², a średnia dla Polski to 123 osoby na km². Na terenie powiatu brak jest większych ośrodków miejskich co jest bezpośrednią przyczyną tak niskiego wskaźnika zaludnienia. W granicach powiatu leży tylko jedno miasto - Stawiszyn, liczące 1637 mieszkańców. Liczba kobiet wynosi 40 514, co w stosunku do ogółu ludności powiatu stanowi 50,81%, natomiast liczba mężczyzn wynosząca 39 218 odpowiada 49,19% ogółu ludności.

Ludność gmin powiatu kaliskiego

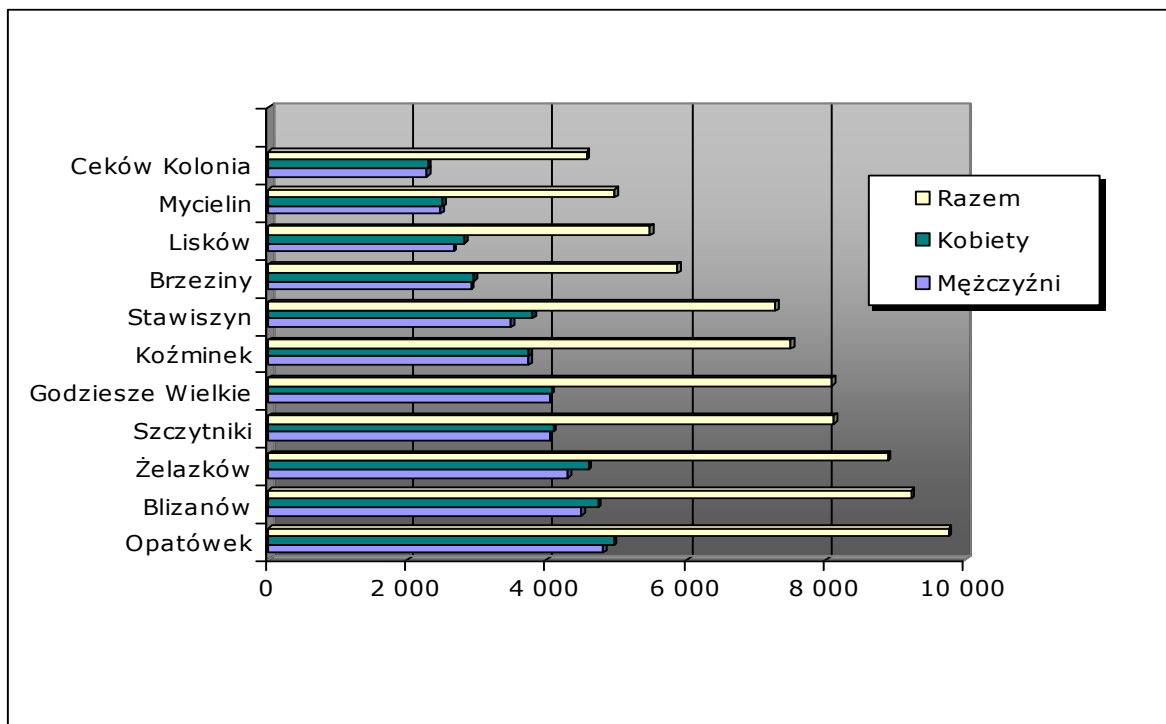
Lp.	Gmina	Mężczyźni	Kobiety	RAZEM
1.	Blizanów	4 491	4 736	9 227
2.	Brzeziny	2 912	2 952	5 864
3.	Ceków Kolonia	2 271	2 289	4 560
4.	Godziesze Wielkie	4 028	4 060	8 088
5.	Koźminek	3 763	3 740	7 503
6.	Lisków	2 660	2 810	5 470
7.	Mycielin	2 478	2 499	4 977
8.	Opatówek	4 802	4 958	9 760
9.	Stawiszyn	3 483	3 791	7 274
10.	Szczytniki	4 029	4 088	8 117
11.	Żelazków	4 301	4 591	8 892
RAZEM		39 218	40 514	79 732

GUS 2002 r.

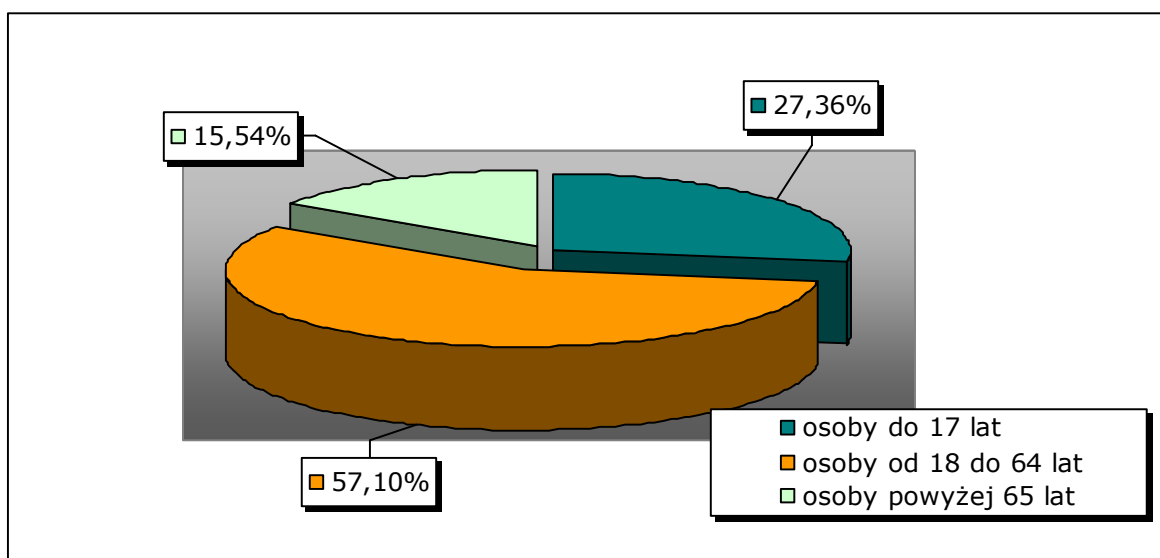
Stan ludności wg wieku obrazujący możliwości bieżącej oraz perspektywicznej aktywności zawodowej społeczeństwa na koniec 2002 r. charakteryzował się następującymi danymi liczbowymi:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym (od 0-17 lat) 21 815,
- osoby w wieku produkcyjnym (od 18-64 lat) 45 527,
- osoby w wieku poprodukcyjnym (pow. 60 i 65 lat) 12 390,

Dane statystyczne dotyczące wieku oraz płci ludności powiatu przedstawione zostały na poniższych wykresach:

GUS 2002 r.

GUS 2002 r.

II. Ochrona środowiska

1. Zasoby przyrodnicze powiatu

1.1. Wody powierzchniowe

Na obszarze powiatu kaliskiego występuje 216 km cieków podstawowych. Największą rzeką jest Prosna - lewy dopływ Warty. Łączna jej długość wynosi 217 km, z czego 53 km znajduje się w granicach powiatu kaliskiego, na terenie gmin: Blizanów, Brzeziny i Godziesze Wielkie. Przez południową i środkową część powiatu przepływają i uchodzą do Prosny następujące rzeki: Łużyca, Żurawka, Pokrzywnica z Jamnicą, Struga Grzymaczewska, Trojanówka i Tymianka Swędrnia z Żabianką. W części północnej powiatu wyróżnia się cieki uchodzące bezpośrednio do Warty: Czarną Strugę (Bawół) wraz ze Strugą spod Zbierska, Powę oraz Defet. Obszar powiatu pozbawiony jest jezior naturalnych. Sztuczny zbiornik, a jednocześnie największy zbiornik zaporowy w południowej Wielkopolsce (150 ha powierzchni i 4,5 mln m³ pojemności), zlokalizowany jest na przyujściowym odcinku rzeki Pokrzywnicy w rejonie miejscowości Trojanów - Szałe gmina Opatówek. Drugi zbiornik oddany do użytku w 2004 r. znajduje się w Murowańcu, gmina Koźminek, na rzece Swędrni o maksymalnej powierzchni zalewu 79,5 ha i maksymalnej pojemności 1,47 mln m³. Ponadto na obszarze kilku gmin położone są kompleksy stawów rybnych zasilanych m. in. przez wody Pokrzywnicy (Brzeziny), Jamnicy (Fajum), Strugi Grzymaczewskiej (Kolonja Piegonisko) oraz Trojanówki (Lipka, Marchwacz). Stawy rybne znajdujące się na terenie 9 gmin to 32 obiekty o łącznej powierzchni 261 ha.

Cieki podstawowe i stawy rybne na terenie powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Cieki podstawowe	Stawy rybne		Inne dane
		długość [km]	liczba	pow. ha	
1.	Blizanów	7,200	1	6	Prosna dł. 22 km
2.	Brzeziny	37,540	6 kompleksów	115	Prosna dł. 8,5 km
3.	Ceków Kolonia	24,910	2	1,06	-
4.	Godziesze Wielkie	30,000	7 kompleksów	8,70	Prosna dł. 23,5 planowany zbiornik
5.	Koźminek	14,900	3 kompleksy	9,7	zbiornik Murowaniec
6.	Lisków	11,200	0	0	-
7.	Mycielin	29,200	1	10	-
8.	Opatówek	17,400	1	3	zbiornik Szałe
9.	Stawiszyn	8,000	0	0	-
10.	Szczytniki	23,600	4 kompleksy	105	-
11.	Żelazków	12,100	7	3	planowany zbiornik
RAZEM		216,000	32	261	-

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, październik 2004 r.

1.2. Wody podziemne

Wody ujmowane są z utworów czwartorzędowych i trzeciorzędowych, kredowych i jurajskich. Utwory czwartorzędowe dominują w dolinach rzek: Prosnicy, Swędrni i Pokrzywnicy. Na terenie powiatu znajduje się 89 czynnych ujęć wód podziemnych. Łącznie zatwierdzone zasoby wynoszą 3 312,3 m³/godz. Pobór wód wg udzielonych pozwoleń wodnoprawnych wynosi 2 400,1 m³/godz., co stanowi 72,46 % ogółu zasobów.

*Zestawienie zasobów oraz pobór wód podziemnych
według zatwierdzonych dokumentacji zasobowych*

Lp.	Gmina	Liczba ujęć	Zasoby ujęć [m ³ /h]	Pobór wg pozwoleń [m ³ /h]
1.	Blizanów	12	303,9	236,0
2.	Brzeziny	4	186,2	117,0
3.	Ceków Kolonia	5	187,5	105,0
4.	Godziesze Wielkie	2	153,8	134,0
5.	Koźminek	6	269,5	166,0
6.	Lisków	2	232,0	163,0
7.	Mycielin	9	309,1	190,0
8.	Opatówek	15	626,4	401,0
9.	Stawiszyn	10	661,5	365,1
10.	Szczytniki	7	382,4	279,0
11.	Żelazków	17	386,8	244,0
RAZEM		89	3 312,3	2 400,1

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, wrzesień 2004 r.

1.3. Lasy

Ogólna powierzchnia lasów wg stanu na dzień 31.12.2003 r. wynosiła 23 973 ha, w tym:

- lasy stanowiące własność Skarbu Państwa - 18 094 ha,
- lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa - 5 879 ha.

Powierzchnia lasów w stosunku do ogólnej powierzchni powiatu, określana jako lesistość, wynosiła 20,67 %. Wskaźnik ten jest znacznie mniejszy od wskaźnika dla całego kraju wynoszącego 27,9 %.

Największą lesistością charakteryzuje się teren gmin: Brzeziny – 42,97 % i Mycielina – 37,55 %, najmniejsza występuje w gminach: Szczytniki – 4,34 %, Opatówek – 7,83 %, Lisków 9,53 % oraz Żelazków 8,12 %. W składzie gatunkowym drzewostanów występuje dominacja drzew iglastych.

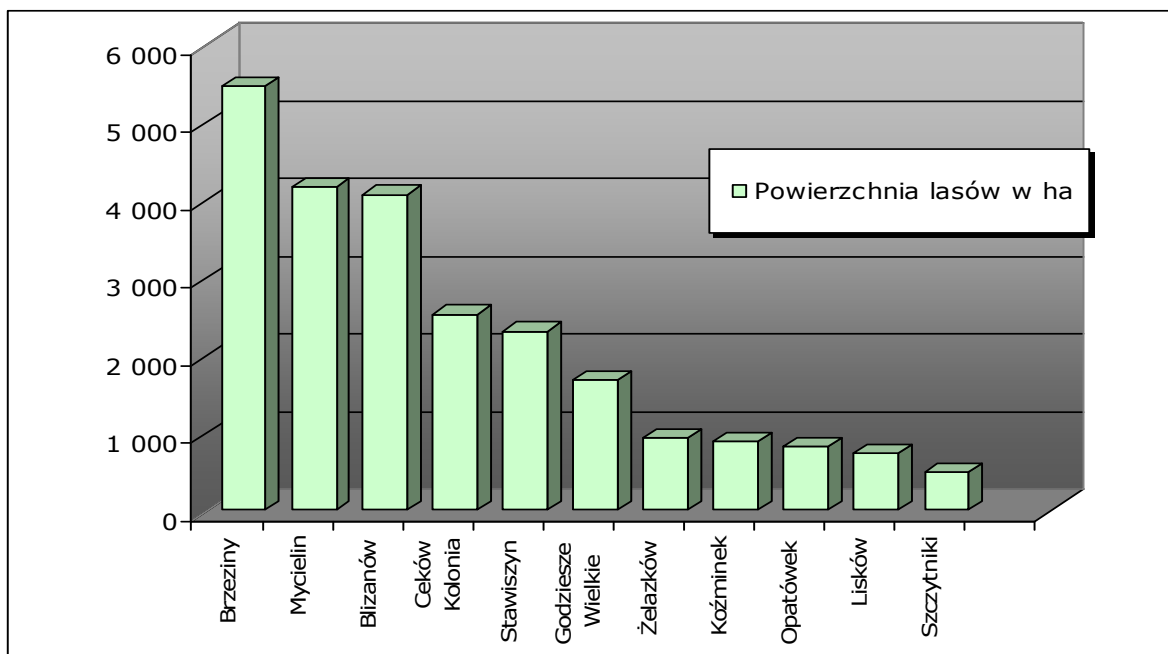

Powierzchnia lasów i lesistość na terenie poszczególnych gmin

Lp.	Gmina	Powierzchnia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa [ha]	Powierzchnia lasów stanowiących własność Skarbu Państwa [ha]	Powierzchnia lasów ogółem [ha]	Lesistość [%]
1.	Blizanów	405	3 650	4 055	25,76
2.	Brzeziny	590	4 865	5 455	42,97
3.	Ceków Kolonia	666	1 851	2 517	28,49
4.	Godziesze Wielkie	1 214	451	1 665	15,84
5.	Koźminek	369	511	880	9,95
6.	Lisków	614	108	722	9,53
7.	Mycielin	811	3 352	4 163	37,55
8.	Opatówek	545	272	817	7,83
9.	Stawiszyn	330	1 966	2 296	29,75
10.	Szczytniki	260	220	480	4,34
11.	Żelazków	75	848	923	8,12
RAZEM		5 879	18 094	23 973	20,67

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, październik 2004 r.

Powierzchnia lasów i lesistość na terenie poszczególnych gmin

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, październik 2004 r.

1.4. Chronione obszary przyrodnicze

Na terenie powiatu kaliskiego znajduje się kilka obszarów szczególnie cennych przyrodniczo. Są to 2 rezerваты przyrody, 2 obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne.

1.4.1. Rezerваты przyrody

- ❑ *Rezerwat „Brzeziny”* (Nadleśnictwo Kalisz, gmina Brzeziny) - rezerwat florystyczny o powierzchni 4,81 ha. Głównym przedmiotem ochrony jest paproć długosz królewski, porastająca zwartym płatem prawie całą powierzchnię rezerwatu.
- ❑ *Rezerwat „Olbina”* (Nadleśnictwo Kalisz, gmina Brzeziny) - rezerwat leśny o powierzchni 16,3 ha. Głównym przedmiotem ochrony jest drzewostan jodłowy.

1.4.2. Obszary chronionego krajobrazu

- ❑ *„Dolina rzeki Swędrni”* koło Kalisza o łącznej powierzchni ok. 5 000 ha, obejmujący obszar gmin: Ceków Kolonia, Koźminek, Opatówek, Żelazków. Na obszarze tym występują osobliwości florystyczne, drzewa pomnikowe, szczególnie dęby, ostoje ptaków wodno-błotnych. Walorem krajobrazowym jest unikalny w skali kraju naturalny krajobraz rzeki Swędrni i głęboko wciętej doliny ze stromymi krawędziami. Obszar ten posiada również walory rekreacyjno-krajoznawcze w postaci rozległych terenów spacerowych i wypoczynkowych.
- ❑ *„Dolina rzeki Prosnycy”* - jej część środkowa występuje w gminach: Brzeziny, Godziesze Wielkie, Opatówek. Obszar ten charakteryzuje się różnorodnością zbiorowisk roślinnych, dużą ilością gatunków ptaków chronionych. Cechuje się również walorami krajobrazowymi i turystyczno-krajoznawczymi.

1.4.3. Pomniki przyrody

- ❑ aleja lipowa (gmina Koźminek)
- ❑ głazy narzutowe - 8 sztuk (gmina Godziesze Wielkie)
- ❑ parki podworskie - 2 sztuki (gmina Stawiszyn)
- ❑ pojedyncze drzewa - 59 sztuk

Najwięcej pomników przyrody znajduje się w gminie Koźminek - 26 szt. i gminie Opatówek - 14 szt. W gminach Brzeziny, Ceków Kolonia i Mycielin występują pojedyncze pomniki przyrody.

1.4.4. Użytki ekologiczne

- ❑ Na terenie Nadleśnictwa Grodziec Leśnictwo Zbiersk gmina Stawiszyn znajdują się 3 użytki obejmujące 4,39 ha bagien i 19,32 ha łąk.

- Na terenie Nadleśnictwa Grodziec Leśnictwo Dzierzbina gmina Mycielin występuje 1 użytek ekologiczny obejmujący 2,55 ha bagien.

Wykaz pomników przyrody na terenie powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Liczba pomników przyrody [szt.]	Rodzaj pomnika
1.	Blizanów	9	pojedyncze drzewa
2.	Brzeziny	1	drzewo
3.	Ceków Kolonia	1	drzewo
4.	Godziesze Wielkie	8	głazy narzutowe
5.	Koźminek	26	25 pojedynczych drzew i aleja lipowa
6.	Lisków	0	-
7.	Mycielin	1	drzewo
8.	Opatówek	14	pojedyncze drzewa
9.	Stawiszyn	5	3 pojedyncze drzewa i 2 parki podworskie
10.	Szczytniki	3	pojedyncze drzewa
11.	Żelazków	2	pojedyncze drzewa
RAZEM		70	

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

Użytki ekologiczne na terenie powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Położenie użytku	Powierzchnia [ha]	Rodzaj użytku
1.	Stawiszyn	Leśnictwo Zbiersk	4,39	bagno
2.	Stawiszyn	Leśnictwo Zbiersk	19,32	łąka
3.	Mycielin	Leśnictwo Dzierzbina	2,55	bagno

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.1.2003 r.

1.5. Kopaliny

Na terenie powiatu występują wyłącznie złoża kopalin pospolitych. Są to złoża kruszywa naturalnego, surowców ceramiki budowlanej (iły, mułki) oraz torfu - łącznie 15 złóż o powierzchni 106 ha. Powyższe złoża zlokalizowane są na obszarze 6 gmin w ilości: Blizanów - 4, Brzeziny - 1, Godziesze Wielkie- 2, Opatówek - 5, Lisków - 2, Szczytniki - 1. Z wyjątkiem złóż: Bolmów, Łaszków oraz Józefów, wszystkie złoża eksploatowane są w ramach udzielonej koncesji.

2. Stan środowiska

W roku 2003 opracowany został „Powiatowy Program Ochrony Środowiska”. Dokument ten stanowi podstawę planowania działań z dziedziny ochrony środowiska na obszarze powiatu. Program zawiera plan na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2011. Do głównych zagrożeń środowiskowych na terenie powiatu kaliskiego należą: zanieczyszczenie wód poprzez wprowadzanie nieoczyszczonych ścieków, zanieczyszczanie powietrza atmosferycznego, powierzchni ziemi, hałas komunikacyjny oraz przemysłowy.

2.1. Stan czystości wód powierzchniowych

Większe rzeki takie jak: Prosna, Pokrzywnica, Trojanówka, Swędrnia, Żabianka oraz Czarna Struga podlegają badaniom jakości wód w systemie monitoringu regionalnego. Każda z wyżej wymienionych rzek jest odbiornikiem różnych ścieków oczyszczonych lub nieoczyszczonych. Stan czystości rzek przedstawia się następująco:

□ Prosna

Jedyny przekrój na Prośnie w granicach powiatu, pozwala określić jakość wód rzeki bezpośrednio powyżej Kalisza w rejonie oddziaływania silnie zanieczyszczonej rzeki Ołobok. Wymagania ustanowionej dla tego odcinka I klasy czystości nie są spełnione. Na terenie powiatu nie ma większych skupionych źródeł zanieczyszczeń. Największy wpływ na stan czystości Prosny mają zanieczyszczenia pochodzące z sąsiednich powiatów (Ostrów Wlkp., Krotoszyn, Pleszew).

□ Pokrzywnica i Trojanówka

Cieki te łączące się ze sobą tuż przed ujściem do zbiornika „Pokrzywnica” powinny mieścić się w normie ustanowionej dla II klasy czystości. Badania ostatnich lat wskazują na systematyczną poprawę jakości wód rzeki Pokrzywnicy, na co wpływ ma przekazanie do eksploatacji oczyszczalni gminnych (Brzeziny, Godziesze Wielkie, Opatówek).

□ Swędrnia i Żabianka

Poziom zanieczyszczeń tych cieków systematycznie maleje z uwagi na uruchomienie oczyszczalni w Koźminku i Kamieniu (gmina Ceków Kolonia).

□ Czarna Struga

Źródła zanieczyszczeń zlokalizowane są przed Stawiszynem, w Stawiszynie oraz w Zbiersku. Rzeka ta, o wymaganej III klasie czystości, już przed Stawiszynem pozostaje poza klasą. Górny bieg rzeki obciążają przede wszystkim ścieki bytowo-gospodarcze z dość gęsto rozsianych w tej części zlewni zabudowań indywidualnych.

Negatywnym zjawiskiem mającym wpływ na stan czystości wód powierzchniowych jest wodociągowanie jednostek osadniczych, bez równoczesnego podejmowania rozwiązań w

zakresie zorganizowanego odprowadzania ścieków i ich oczyszczania. Według stanu na 31.12.2003 r. do kanalizacji zbiorczej podłączonych było 2 553 gospodarstw co stanowi tylko 18,3% ogólnej liczby gospodarstw.

2.2. Wody podziemne

Na terenie powiatu nie występują poważniejsze zagrożenia dla wód podziemnych. Ewentualne zanieczyszczenia mogą być przede wszystkim skutkiem migracji z wód powierzchniowych i podskórnych. Potencjalne zagrożenie stanowią natomiast nielegalne, w dużej mierze nierozpoznane, wysypiska odpadów oraz pochodzące często jeszcze z lat 70-tych zakładowe stacje paliw, nie posiadające badań szczelności zbiorników i instalacji podziemnych.

2.3. Stan powietrza atmosferycznego

Na terenie powiatu nie występują zakłady o znaczącej wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza. Do zakładów o większej emisji substancji zanieczyszczających – w skali powiatu – można zaliczyć m.in. :

- Wytwórnię Mas Bitumicznych PUiM Kalisz w miejscowości Borów (gmina Opatówek),
- Wytwórnię Mas Bitumicznych w miejscowości Florentyna (gmina Żelazków),
- PPHU „GEREX” w miejscowości Janków Drugi (gmina Blizanów).

Główny wpływ na stan powietrza na terenie powiatu mają bardzo liczne kotłownie węglowe ogrzewające uprawy szklarniowe. Największa liczba kotłowni ogrodnich skupiona jest na terenie gmin: Żelazków, Opatówek i Blizanów.

W ostatnich latach odnotowuje się spadek emisji podstawowych zanieczyszczeń energetycznych i technologicznych. Jest to wynik modernizacji źródeł emisji i stosowania urządzeń chroniących środowisko.

Podstawowym kierunkiem działań zmierzających do ograniczenia emisji zanieczyszczeń na terenie powiatu jest zastępowanie węgla kamiennego, jako czynnika grzewczego, paliwem ciekłym lub gazowym. Budowa sieci gazociągów pozwala na stopniową eliminację małych, węglowych palenisk domowych, a tym samym ograniczenie wysokiej emisji zanieczyszczeń. Przyłączanie odbiorców gazu do sieci odbywa się zgodnie z zasadami obowiązującego Prawa Energetycznego. Aktualnie na terenie powiatu nie istnieją ograniczenia w przyłączaniu nowych odbiorców, wynikające ze zbyt niskiej przepustowości sieci gazowej i stacji gazowych.

Stan gazyfikacji powiatu kaliskiego przedstawia poniższa tabela:

Stan zgazyfikowania gmin powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Liczba zgazyfikowanych miejscowości	Długość sieci gazowej [km]	Zużycie gazu w [tys. m ³ /rok]	Liczba odbiorców
1.	Blizanów	15	50,4	1 201	351
2.	Koźminek	2	2,1	141	31
3.	Lisków	8	26,3	489	136
4.	Opatówek	31	140,3	2 024	415
5.	Ceków Kolonia	8	15,7	144	131
6.	Godziesze Wielkie	1	4,4	113	16
7.	Żelazków	13	37,1	901	360
Razem		78	276,3	5 013	1 440

Dane Wielkopolskiej Spółki Gazownictwa na dzień 31.12.2003 r.

Gazyfikację wsi w swoich planach inwestycyjnych mają także pozostałe gminy, jednak z uwagi na znaczny koszt inwestycji realizacja gazyfikacji gmin powiatu kaliskiego i terminy jej zakończenia uzależniane są od możliwości finansowych poszczególnych samorządów.

2.4. Zagrożenie hałasem

Degradację akustyczną środowiska powodują następujące źródła hałasu:

- ☐ transport i komunikacja,
- ☐ przemysł i usługi,
- ☐ aktywność komunalna.

2.4.1. Hałas komunikacyjny

Brak większych skupisk ludności przy trasach komunikacyjnych rzutuje na warunki klimatu akustycznego na terenie powiatu. Jednak rosnąca liczba pojazdów może powodować systematyczne pogarszanie się klimatu akustycznego. W większych miejscowościach, zwłaszcza przy trasach krajowych, mogą wystąpić uciążliwości związane z hałasem powodowanym przez transport ciężarowy. Do najbardziej zagrożonych gmin pod tym względem należą: Opatówek, Stawiszyn, Szczytniki.

3. Zaopatrzenie w wodę

Według stanu na 31.12.2003 r. zwodociągowane były 254 wsie sołeckie, co stanowi 98,8% potrzeb. W 100 % zwodociągowanych jest 9 gmin powiatu za wyjątkiem gminy Godziesze Wielkie – 90,0% oraz Szczytniki – 96,5%. Stan zwodociągowania w poszczególnych gminach przedstawia poniższa tabela:

Stan zwodociągowania gmin na terenie powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Stan zwodociągowania gmin na terenie powiatu kaliskiego (%)	
		Stan na 31.12.1998	Stan na 31.12.2003
1.	Blizanów	95,0	100
2.	Brzeziny	89,0	100
3.	Ceków Kolonia	94,0	100
4.	Godziesze Wielkie	60,0	90,0
5.	Koźminek	100	100
6.	Lisków	95,0	100
7.	Mycielin	88,0	100
8.	Opatówek	85,0	100
9.	Stawiszyn	100	100
10.	Szczytniki	96,0	96,5
11.	Żelazków	100	100
RAZEM		91,0	98,8

Stan na 31.12.2003 r. wg informacji WZMiUW Poznań, Rejonowy Oddział w Ostrowie Wlkp. oraz danych z gmin

4. Sieć energetyczna

Liczba odbiorców energii elektrycznej w poszczególnych gminach powiatu kaliskiego wg. stanu na dzień 17.11.2004 r. wynosiła odpowiednio:

□ Blizanów – 2 987,	□ Mycielín – 1 484,
□ Brzeziny – 1 980,	□ Opatówek – 4 601,
□ Ceków Kolonia – 1 515,	□ Stawiszyn – 2 677,
□ Godziesze Wielkie – 2 356,	□ Szczytniki – 2 308,
□ Koźminek – 2 261,	□ Żelazków – 2 880.
□ Lisków – 1 737,	

łącznie energię elektryczną odbiera 26 786 odbiorców. Dostawę energii elektrycznej na teren powiatu zapewniają stacje transformatorowe 110/15 kV, z których zasilane są linie terenowe 15 kV. Długość linii elektroenergetycznych SN 15 kV w poszczególnych gminach oraz stan techniczny zostały przedstawione w poniższych tabelach:

Długość linii w poszczególnych gminach powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Linie SN-15kV [km]	Linie n/n-0,4kV [km]	Stacje transformatorowe [szt.]
1.	Blizanów	125,2	179,2	109
2.	Brzeziny	63,8	116,6	65
3.	Ceków Kolonia	99,8	173,4	98
4.	Godziesze Wielkie	83,5	128,7	76
5.	Koźminek	52,5	98,0	54
6.	Lisków	98,3	162,0	98
7.	Mycielin	103,1	102,3	54
8.	Opatówek	103,7	164,2	98
9.	Stawiszyn	65,4	102,0	54
10.	Szczytniki	127,8	125,9	76
11.	Żelazków	100,5	201,1	119
RAZEM		1 023,6	1 553,4	901

Dane Energetyki Kaliskiej S.A., październik 2004 r.

Wiek linii w poszczególnych gminach powiatu kaliskiego

wiek linii w latach									
		>35	%	35-25	%	25-10	%	<10	%
linie SN 15kV [km]	długość [km]	55,5	6	341,0	33	314,5	31	312,6	30
	stan techniczny	dostateczny				dobry		bardzo dobry	
linie n/n 0,4kV [km]	długość [km]	91,9	6	383,9	25	606,3	39	471,3	30
	stan techniczny	dostateczny				dobry		bardzo dobry	

Dane Energetyki Kaliskiej S.A., październik 2004 r.

Zużycie energii elektrycznej w poszczególnych gminach wg stanu na październik 2004 r. w kW, kształtowało się następująco:

- Blizanów – 10 408 771,
- Brzeziny – 5 333 070,
- Ceków Kolonia – 4 743 143,
- Godziesze Wielkie – 6 880 450,
- Koźminek – 6 509 336,
- Lisków – 4 777 291,
- Mycielina – 3 863 314,
- Opatówek – 17 528 509,
- Stawiszyn – 7 403 913,
- Szczytniki – 7 156 611,
- Żelazków – 11 885 507.

Łączne zużycie dla całego obszaru powiatu kaliskiego wynosi około 86 489 915 kW.

W latach 2004-2013 Energetyka Kaliska nie planuje inwestycji elektroenergetycznych na poziomie WN 110 kV mających znaczący wpływ na rozwój powiatu kaliskiego. Dokumenty planistyczne sporządzane przez EK S.A., w postaci Planu Inwestycyjnego i Planu Rozwoju do roku 2006, zakładają następujące zadania inwestycyjne związane z modernizacją i remontem sieci, a także z przyłączeniem nowych odbiorców:

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji
Modernizacja lub remont istniejącej sieci elektroenergetycznej		
1.	Tykadłów Kolonia, gmina Żelazków	2005
2.	Kolonia Skarszewek, gmina Żelazków	2005
3.	Saczyn, gmina Godziesze Wielkie	2005
4.	Dzierzbín, gmina Mycielin	2005
5.	Sobiesęki III, gmina Szczytniki	2005
6.	Remont magistrali SN Piwonice-Ceków	2005
7.	Remont magistrali SN Opatówek-Lisków	2005
8.	Żerniki, gmina Blizanów	2005
9.	Kolonia Przystajnia, gmina Brzeziny	2005
10.	Zagórna, gmina Brzeziny	2005
11.	Świerczyna, gmina Brzeziny	2006
12.	Iwanowice, gmina Szczytniki	2006
13.	Zborów, gmina Żelazków	2006
Inwestycje związane z przyłączeniem nowych odbiorców		
1.	Osiedle - Pruszków, Dębniaki, gmina Blizanów	2005
2.	Osiedle - ul. Generała Zajączka, Brzeziny	2005
3.	Działki budowlane - Bałdoń, gmina Godziesze Wielkie	2005
4.	Osiedle - Borek, ul. Polna, gmina Godziesze Wielkie	2005
5.	Osiedle - Pruszków II, gmina Blizanów	2006
6.	Osiedle - ul. Kordeckiego, Brzeziny	2006
7.	Osiedle - Borek II, gmina Godziesze Wielkie	2006
8.	Działki budowlane, ul. Kaliska, Koźminek	2006
9.	Oczyszczalnia ścieków, Dzierzbín, gmina Mycielin	2006
10.	Działki budowlane, Szałe, gmina Opatówek	2006
11.	Osiedle - Kokanin, gmina Żelazków	2006

Dane Energetyki Kaliskiej S.A. październik 2004 r.

5. Telekomunikacja

Usługi telekomunikacyjne na terenie powiatu kaliskiego świadczy głównie Telekomunikacja Polska S.A. - Zakład Telekomunikacji w Kaliszu. W powiecie kaliskim obsługuje on 17 554 abonentów. Na terenie powiatu proces telefonizacji rozwija się dynamicznie. Podstawowym wskaźnikiem telefonizacji powiatu jest gęstość telefoniczna, czyli liczba stacji telefonicznych na 100 mieszkańców. W gminach powiatu wskaźniki te, na koniec roku 2003, kształtowały się następująco:

Lp.	Gmina	Liczba abonentów	Wskaźnik telefonizacji [%]
1.	Blizanów	1 492	15,90
2.	Brzeziny	1 117	19,20
3.	Ceków Kolonia	1 038	21,77
4.	Godziesze Wielkie	1 562	19,84
5.	Koźminek	1 585	20,79
6.	Lisków	1 119	19,23
7.	Mycielin	1 029	20,03
8.	Opatówek	2 743	27,61
9.	Stawiszyn	1 859	25,11
10.	Szczytniki	1 807	22,30
11.	Żelazków	2 203	25,22
RAZEM		17 554	21,30 (średnio)

Stan na dzień 31.12.2003 r. według danych Telekomunikacji Polskiej S.A.

W powiecie kaliskim usługi telekomunikacyjne świadczone są za pośrednictwem central cyfrowych. W każdej wsi istnieje przyłącze telefoniczne. Abonenci powiatu kaliskiego mogą korzystać z szerokiego wachlarza usług oferowanych przez TP S.A., opartych na najnowocześniejszych technikach cyfrowych, zapewniających bardzo dobrą jakość połączeń. Istniejąca nowoczesna struktura sieci umożliwia świadczenie usług szerokopasmowego dostępu do internetu. Obecnie usługa ta (DSL i NEOSTRADA) świadczona jest dla abonentów modułów centralowych z Opatówka i Liskowa. Jeszcze w roku 2004 zapewniony zostanie dostęp do tych usług w miejscowościach Godziesze Wielkie, Chełmce i Rychnów. W planach inwestycyjnych na rok 2005 TP S.A. planuje budowę urządzeń szerokopasmowego dostępu do Internetu we wszystkich miejscowościach będących siedzibami gmin oraz dodatkowo w miejscowościach Kamień, Kokanin, Szale i Zbiersk. Dalsze plany przewidują budowę nowych modułów telefonicznego dostępu abonenckiego w Pruszkowie i Piotrowie. Pod względem

telefonizacji powiat kaliski jest w czołówce powiatów terytorialnie należących do Zakładu Telekomunikacji w Kaliszu. Oprócz Telekomunikacji Polskiej S.A. na terenie powiatu działają inne firmy telekomunikacyjne obejmujące swym działaniem znacznie mniejszy obszar powiatu.

6. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, kanalizacja

Komunalne mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków posiada 10 gmin:

- ❑ Blizanów - oczyszczalnia w Jankowie o przepustowości 200 m³/dobę,
  - oczyszczalnia w Zagorzynie o przepustowości 600 m³/dobę,
- ❑ Brzeziny - oczyszczalnia w Brzezinach o przepustowości 200 m³/dobę,
- ❑ Ceków Kolonia - oczyszczalnia w Kamieniu o przepustowości 300 m³/dobę,
  - oczyszczalnia w Cekowie-Kolonii o przepustowości 150 m³/dobę,
- ❑ Godziesze Wielkie - oczyszczalnia w Saczynie o przepustowości 400 m³/dobę,
- ❑ Koźminek - oczyszczalnia w Koźminku o przepustowości 500 m³/dobę,
- ❑ Lisków - oczyszczalnia w Liskowie o przepustowości 550 m³/dobę,
- ❑ Opatówek - oczyszczalnia w Opatówku o przepustowości 678 m³/dobę,
- ❑ Stawiszyn - oczyszczalnia w Długiej Wsi o przepustowości 200 m³/dobę,
  - oczyszczalnia w Zbiersku Cukrowni o przepustowości 272 m³/dobę,
- ❑ Szczytniki - oczyszczalnia w Popowie o przepustowości 200 m³/dobę,
- ❑ Żelazków - oczyszczalnia w Skarszewie o przepustowości 250 m³/dobę (obecnie rozbudowywana do przepustowości 500 m³/dobę),
  - oczyszczalnia w Złotnikach Wielkich o przepustowości 200 m³/dobę.

Aktualnie realizowana jest oczyszczalnia ścieków w Goliszewie, gmina Żelazków.

Łączna długość kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu wynosi 172,9 km.

Stan skanalizowania poszczególnych gmin przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Gmina	Ogólna liczba wsi sołeckich	% skanalizowania	Ogólna liczba gospodarstw domowych	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do kanalizacji	Długość kanalizacji sanitarnej [km]
1.	Blizanów	40	18,0	2 240	176	29,94
2.	Brzeziny	19	19,0	1 640	340	28,20
3.	Ceków Kolonia	18	24,0	1 060	240	10,30
4.	Godziesze Wielkie	25	11,0	2 260	200	11,69
5.	Koźminek	23	12,0	1 705	260	15,60
6.	Lisków	20	47,5	1 347	87	5,50
7.	Mycielin	16	0	1 160	0	0
8.	Opatówek	27	15,0	2 820	625	24,2
9.	Stawiszyn	14	17,0	2 282	230	9,57
10.	Szczytniki	28	13,0	1 943	249	14,0
11.	Żelazków	25	6,9	1 680	138	23,90
RAZEM		255	18,29	20 137	2553	172,9

Według danych Starostwa Powiatowego w Kaliszu, październik 2004 r.

7. Oczyszczanie miast i wsi, wysypiska śmieci

Na terenie powiatu kaliskiego 6 gmin posiada składowiska odpadów komunalnych, rozmieszczonych w następujących miejscowościach:

- ❑ gmina Szczytniki - miejscowość Pośrednik,
- ❑ gmina Żelazków - miejscowość Żelazków,
- ❑ gmina i miasto Stawiszyn - miejscowość Długa Wieś II,
- ❑ gmina Ceków Kolonia - miejscowość Kamień,
- ❑ gmina Brzeziny miejscowość – Czempisz,
- ❑ gmina Opatówek miejscowość – Cienia I.

Składowiska w miejscowościach Pośrednik, Żelazków, Długa Wieś II, Kamień i Czempisz wyposażone są w urządzenia chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem, tj.: uszczelnienie folią i zbiorniki na odcieki. Wysypisko w miejscowości Cienia I gmina Opatówek zostało uszczelnione folią ogrodniczą. Obecnie stosowane są folie typu PEHD odporne na chemikalia zawarte w odciekach ze złoża odpadów. Wysypisko istniejące wcześniej w miejscowości Emilianów zostało zrekultywowane. Na terenie dwóch gmin, tj. Blizanów i Godziesze Wielkie brak jest składowisk odpadów, a istniejące na terenie gmin Lisków i Mycielin wysypiska są nielegalne.

Celem uporządkowania gospodarki odpadami, Zarząd Miasta Kalisza w 1996 r. w drodze uchwały przyjął program gospodarki odpadami stałymi przewidujący budowę zakładu utylizacji odpadów komunalnych w miejscowości Prażuchy Nowe (gmina Ceków Kolonia). Zakład będzie obsługiwał miasto Kalisz i inne gminy regionu.

Do Związku Komunalnego Gmin „Czyste Miasto - Czysta Gmina” utworzonego w lutym 1998 r. należą również gminy powiatu kaliskiego: Blizanów, Brzeziny, Ceków Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Lisków, Mycielin, Opatówek. Do Związku nie należy gmina i miasto Stawiszyn oraz gminy: Szczytniki i Żelazków.

Tylko 5 gmin powiatu kaliskiego posiada składowiska wybudowane zgodnie z obowiązującymi wymogami. Są to gminy: Szczytniki, Żelazków, Stawiszyn, Ceków Kolonia i Brzeziny. Składowisko, które wymaga modernizacji to obiekt w miejscowości Cienia I, gmina Opatówek. Ilość odpadów na terenie powiatu ulega sukcesywnemu zmniejszeniu poprzez prowadzenie segregacji i gospodarczego wykorzystanie odpadów stanowiących surowce wtórne.

Na terenie składowiska w Żelazkowie wybudowano specjalne boksy do gromadzenia oddzielnie odpadów metalowych (żłom żelazny, żłom metali kolorowych), stłuczki szklanej i pozostałych odpadów.

Na składowisku w miejscowości Pośrednik wybudowano także boksy do gromadzenia odzyskanych surowców wtórnych.

W roku 2003 opracowany został „Powiatowy Program Gospodarki Odpadami”. Dokument ten stanowi ważne narzędzie planowania strategicznego w zakresie gospodarki odpadami. Program zawiera plan perspektywiczny na lata 2004-2015 oraz krótkoterminowy plan działania na lata 2004-2007.

Działania w zakresie gospodarki odpadami są podejmowane w oparciu o ww. dokumenty strategiczne.

III. Rolnictwo i rozwój wsi

1. Charakterystyka ogólna

Powiat kaliski jest regionem rolniczym. Posiada duże zróżnicowanie pod względem budowy gleb jak i ich wartości użytkowej. Na obszarze powiatu występują różne typy gleb, jednak z przewagą gleb słabych. Najbardziej wartościowe rolniczo są tereny gmin: Żelazków, Blizanów i Stawiszyn. Na pozostałym obszarze przeważają gleby piaszczyste. Gleby klas I–III i IV (bardzo dobre i dobre) stanowią 45,5% powierzchni powiatu, a gleby klas V–VI (słabe) - 54,5 % powierzchni. Dane dotyczące jakości gleb przedstawione są w poniższej tabeli.

Jakość gleb na terenie powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Powierzchnia użytków rolnych wg klas bonitacyjnych [ha]			
		I-III	IV	V-VI	Razem
1.	Blizanów	5 398	2 168	3 298	10 864
2.	Brzeziny	3	440	6 010	6 453
3.	Ceków Kolonia	1 152	1 145	3 549	5 846
4.	Godziesze Wielkie	108	1 708	6 360	8 176
5.	Koźminek	1 221	1 207	4 936	7 364
6.	Lisków	724	1 085	4 660	6 469
7.	Mycielin	1 012	1 370	3 945	6 327
8.	Opatówek	1 214	2 068	5 401	8 683
9.	Stawiszyn	2 585	737	1 790	5 112
10.	Szczytniki	2 541	3 371	3 884	9 796
11.	Żelazków	4 905	2 437	2 368	9 710
RAZEM		20 863	17 736	46 201	84 800

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, na dzień 31.12.2002 r.

Według stanu na 31.12.2002 r. użytki rolne zajmowały obszar 79 863 ha, co stanowi 68,8 % ogólnej powierzchni powiatu, w tym:

- grunty orne   68 504 ha,
- użytki zielone   11 242 ha.

Użytkowanie gruntów w poszczególnych gminach zostało przedstawione w poniższej tabeli:

Użytkowanie gruntów w poszczególnych gminach

Lp.	Gmina	Powierzchnia ogółem [ha]	Użytki rolne [ha]	w tym: [ha]			
				grunty orne	sady	łąki	pastwiska
1.	Blizanów	15 782	9 648	8 807	27	685	129
2.	Brzeziny	12 705	6 047	4 701	8	1 004	334
3.	Ceków Kolonia	8 819	5 534	4 424	62	869	179
4.	Godziesze Wielkie	10 507	7 608	6 263	23	1 102	220
5.	Koźminek	8 843	7 027	5 906	361	620	140
6.	Lisków	7 583	6 174	4 920	24	1 066	164
7.	Mycielin	11 081	5 712	4 199	25	1 271	218
8.	Opatówek	10 432	8 074	6 894	310	707	162
9.	Stawiszyn	7 827	5 529	4 924	59	497	49
10.	Szczytniki	11 066	8 949	7 990	127	614	217
11.	Żelazków	11 357	10 619	9 475	148	869	126
RAZEM		116 002	80 920	68 504	1 174	9 304	1 938

GUS 2002 r.

Ogólna powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych wynosi 44 586 ha, co stanowi 55,1% ogólnej powierzchni użytków rolnych, w tym: grunty orne 39 351 ha i użytki zielone 5 235 ha. Stan zmeliorowanych użytków rolnych przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Gmina	Zmeliorowane grunty orne [ha]	Zmeliorowane użytki zielone [ha]	Ogółem zmeliorowane użytki rolne [ha]	Ogółem powierzchnia użytków rolnych [ha]	% zmeliorowania użytków rolnych
1.	Blizanów	7 973	266	8 239	9 648	85,4
2.	Brzeziny	1 172	311	1 483	6 047	24,5
3.	Ceków Kolonia	2 161	783	2 944	5 534	53,2
4.	Godziesze Wielkie	1 633	474	2 107	7 608	27,7
5.	Koźminek	3 397	483	3 880	10 727	36,2
6.	Lisków	3 113	513	3 626	6 174	58,7
7.	Mycielin	3 406	556	3 962	5 712	69,4
8.	Opatówek	997	402	1 399	8 074	17,3
9.	Stawiszyn	3 825	386	4 211	5 529	76,2
10.	Szczytniki	4 052	505	4 557	8 949	50,9
11.	Żelazków	7 622	556	8 178	10 619	77,0
RAZEM		39 351	5 235	44 586	80 920	55,1

Według danych WZMiUW w Poznaniu Inspektorat w Kaliszu – stan na 31.12.2003 r.

Największy stopień zmeliorowania gruntów występuje na terenie gmin: Blizanów, Żelazków, Stawiszyn, a najmniejszy: Opatówek, Brzeziny, Godziesze Wielkie.

2. Produkcja zwierzęca

Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w gminach powiatu kaliskiego charakteryzuje się poniżej opisanymi cechami ilościowymi.

Najwięcej bydła jest w gminach:

- Żelazków – 4 701 szt. w tym 1 966 krów,
- Lisków – 4 287 szt. w tym 1 833 krowy,
- Blizanów – 3 727 szt. w tym 1 737 krów,
- Godziesze Wielkie – 3 505 szt. w tym 1 501 krów.

Najmniej bydła jest w gminie Stawiszyn – 1 880 szt., w tym 862 krowy.

Największe pogłowia trzody chlewnej występuje w gminach:

- Szczytniki – 30 304 szt. w tym 3 039 loch,
- Godziesze Wielkie – 24 968 szt. w tym 2 188 loch,
- Opatówek – 21 747 szt. w tym 1 986 loch,
- Brzeziny – 20 329 szt. w tym 1 990 loch.

Najmniejsze pogłowia trzody chlewnej jest w gminie Stawiszyn – 6 996 sztuk, w tym 771 lochy. Dane na temat pogłowia zwierząt gospodarskich przedstawiono w poniższej tabeli:

Pogłowia bydła i trzody chlewnej w gminach powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Bydło ogółem	w tym krowy	Trzoda chlewna ogółem	w tym lochy	Owce ogółem	Konie
1.	Blizanów	3 727	1 737	16 390	1 903	345	74
2.	Brzeziny	2 283	1 032	20 329	1 990	45	71
3.	Ceków Kolonia	2 806	1 226	7 113	766	-	87
4.	Godziesze Wielkie	3 505	1 501	24 968	2 188	-	112
5.	Koźminek	2 514	1 165	17 063	1 974	-	53
6.	Lisków	4 287	1 833	11 803	1 102	7	47
7.	Mycielin	3 665	1 725	7 206	845	84	61
8.	Opatówek	2 190	942	21 747	1 986	-	53
9.	Stawiszyn	1 880	862	6 996	771	-	26
10.	Szczytniki	3 104	1 470	30 304	3 039	94	52
11.	Żelazków	4 701	1 966	16 436	1 624	133	61
RAZEM		34 671	15 459	180 355	18 192	715	697

GUS 2002 r.

Podstawowym czynnikiem obniżenia pogłowia bydła w ostatnich latach była niska opłacalność tego kierunku produkcji zwierzęcej. W wyniku takiej sytuacji znaczna część gospodarstw rolnych zrezygnowała, bądź ograniczyła chów bydła mlecznego na rzecz trzody chlewnej. Aktualnie stan zdrowotny bydła na terenie powiatu kaliskiego jest zadowalający, bydło jest wolne od gruźlicy i brucelozy, a także białaczki.

W ciągu ostatnich lat uległa zwiększeniu liczba trzody chlewnej z 141 616 sztuk w roku 1998 do 180 355 sztuk w roku 2002. Notowany jest również duży spadek liczby hodowanych koni. Na terenie powiatu kaliskiego w roku 1998 hodowano 1 706 sztuk, a w roku 2002 jedynie 697 sztuk. Należy także zauważyć tendencję do zwiększenia liczby koni przeznaczonych do użytkowania w celach rekreacyjnych i jednocześnie spadek liczby koni używanych w gospodarstwach rolnych.

Na terenie powiatu działają dwa podmioty, do których dostarczane jest mleko od około 2000 dostawców. Są to przedsiębiorstwa: „CEKO” z Goliszewa oraz Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska z Kalisza. Około 250-300 gospodarstw z terenu powiatu posiada własne zbiorniki na mleko spełniające wymagania sanitarno-weterynaryjne rynku Unii Europejskiej.

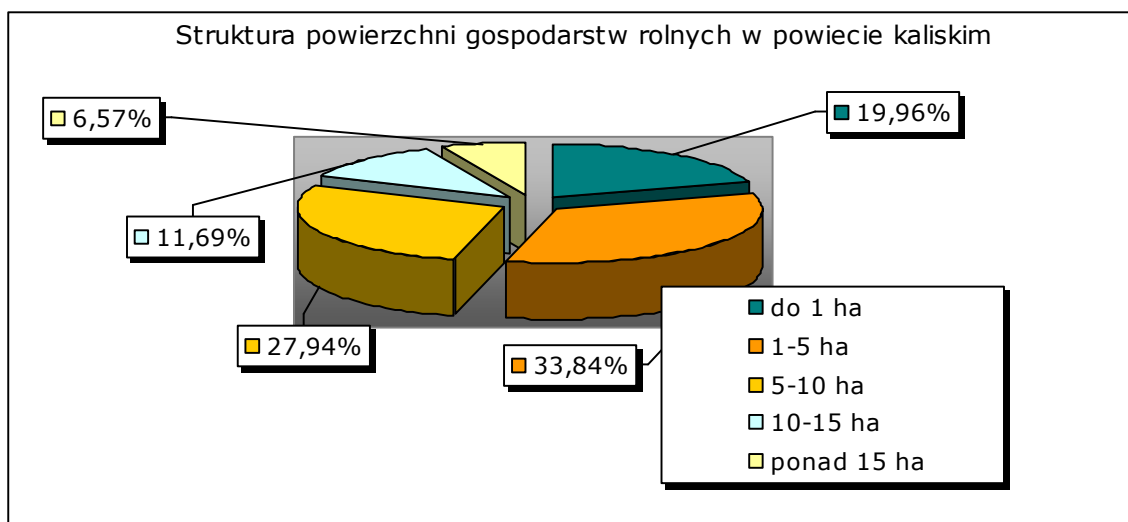
3. Gospodarstwa rolne

Ogólna liczba gospodarstw rolnych na terenie powiatu kaliskiego wynosi 13 305. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego to 6,96 ha. Analiza struktury obszarowej wykazuje, że najczęściej gospodarstw znajduje się w grupach od 1-5 ha (33,84%) i od 5-10 ha (27,94%). Dane dotyczące struktury obszarowej gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach powiatu przedstawione zostały w poniższej tabeli:

GUS 2002 r.

Lp.	Gmina	Liczba gospodarstw	do 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	ponad 15 ha
1.	Blizanów	1 612	314	562	427	190	119
2.	Brzeziny	939	81	363	311	111	73
3.	Ceków Kolonia	753	131	221	231	104	66
4.	Godziesze Wielkie	1 416	276	527	373	167	73
5.	Koźminek	1 254	243	442	345	150	74
6.	Lisków	1 076	214	360	316	126	60
7.	Mycielin	916	159	281	296	123	57
8.	Opatówek	1 618	477	533	350	143	115
9.	Stawiszyn	892	246	297	218	89	42
10.	Szczytniki	1 429	230	485	450	173	91
11.	Żelazków	1 400	284	432	400	180	104
RAZEM		13 305	2 655	4 503	3 717	1 556	874

W strukturze zasiewów dominują zboża – 79,8% (51,7 tys. ha) oraz ziemniaki – 7,5 % (4 750 ha). W ostatnich latach nastąpiły istotne zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych upraw. Wzrosła powierzchnia upraw zbóż wyżej plonujących, zwłaszcza powierzchnia jęczmienia o 29,4%, pszenżyta o 23,3% i pszenicy o 7,4%. Spadła natomiast powierzchnia upraw o mniejszych możliwościach plonowania tj. mieszanek zbożowych, których powierzchnia zmalała o 6,0%. Udział gatunków wyżej plonujących tj.: pszenicy, jęczmienia i pszenżyta wyniósł 41,4%. Strukturę zasiewów obrazuje poniższa tabela.

Struktura zasiewów w powiecie kaliskim

Lp.	Gmina	Powierzchnia gruntów ornych [ha]	Ogółem zboża [ha]	w tym		Ziemniaki [ha]	Pozostałe [ha]
				Pszenica [ha]	Żyto [ha]		
1.	Blizanów	8 808	4 659	2 150	1 031	508	3 641
2.	Brzeziny	6 047	2 809	105	1 548	326	2 912
3.	Ceków Kolonia	4 424	2 239	515	1 102	299	1 886
4.	Godziesze Wielkie	6 263	3 672	220	2 346	477	2 114
5.	Koźminek	5 906	2 989	423	1 936	533	2 384
6.	Lisków	4 920	2 501	281	1 640	432	1 987
7.	Mycielin	4 199	2 167	408	1 037	305	1 727
8.	Opatówek	6 894	4 083	373	2 107	563	2 248
9.	Stawiszyn	4 924	2 327	991	570	212	2 385
10.	Szczytniki	7 990	4 346	863	1 514	680	2 964
11.	Żelazków	9 475	4 716	2 060	961	412	4 347
RAZEM		69 850	36 508	8 389	15 792	4 747	28 595

GUS 2002 r.

4. Produkcja roślinna

W powiecie kaliskim produkcja roślinna jest w dużej mierze podporządkowana produkcji zwierzęcej, a w tym produkcji pasz.

W ciągu ostatnich lat zaistniały zmiany w strukturze zasiewów dotyczące wzrostu areału uprawy ziemniaków. Zmiany te dokonały się z uwagi na potrzeby wzrastającego pogłowia trzody chlewnej. Duży wpływ na to miała również zmiana technologii żywienia, z tradycyjnego na żywienie paszami treściwymi.

5. Ogrodnictwo i warzywnictwo

Powierzchnia sadów w powiecie kaliskim w roku 2002 wg. danych GUS wynosiła 1 174 ha i była większa w stosunku do roku 1989 o 8,87 %. Najwięcej sadów znajduje się na terenie gminy Koźminek – 361 ha, Opatówek – 310 ha, Żelazków – 148 ha i Szczytniki – 127 ha; najmniej natomiast na terenie gminy Brzeziny – 8 ha, Blizanów – 27 ha i Stawiszyn – 59 ha. Sadownictwo charakteryzuje się małą liczbą drzew na jednostce powierzchni, brakiem urządzeń do nawadniania oraz specjalistycznego sprzętu do pielęgnacji sadów i plantacji. Mała powierzchnia i rozdrobnienie gospodarstw utrudnia przygotowanie większej partii owoców oraz intensywną pielęgnację. Z powodu braku uregulowanego rynku owocowego oraz innych przyczyn występuje nadprodukcja bądź brak owoców. Lata nadprodukcji powodują zmniejszenie zainteresowania zakładaniem nowych nasadzeń. W momentach takich sytuację pogłębia jeszcze niedostateczna liczba przechowalni oraz chłodni do przechowywania owoców. W zakresie zagospodarowania owoców i warzyw na terenie powiatu kaliskiego obserwuje się znaczne braki. Powodem takiego stanu jest zaprzestanie działalności przez wcześniej funkcjonujące zakłady przetwórcze, a także ograniczenie produkcji przez zakłady istniejące.

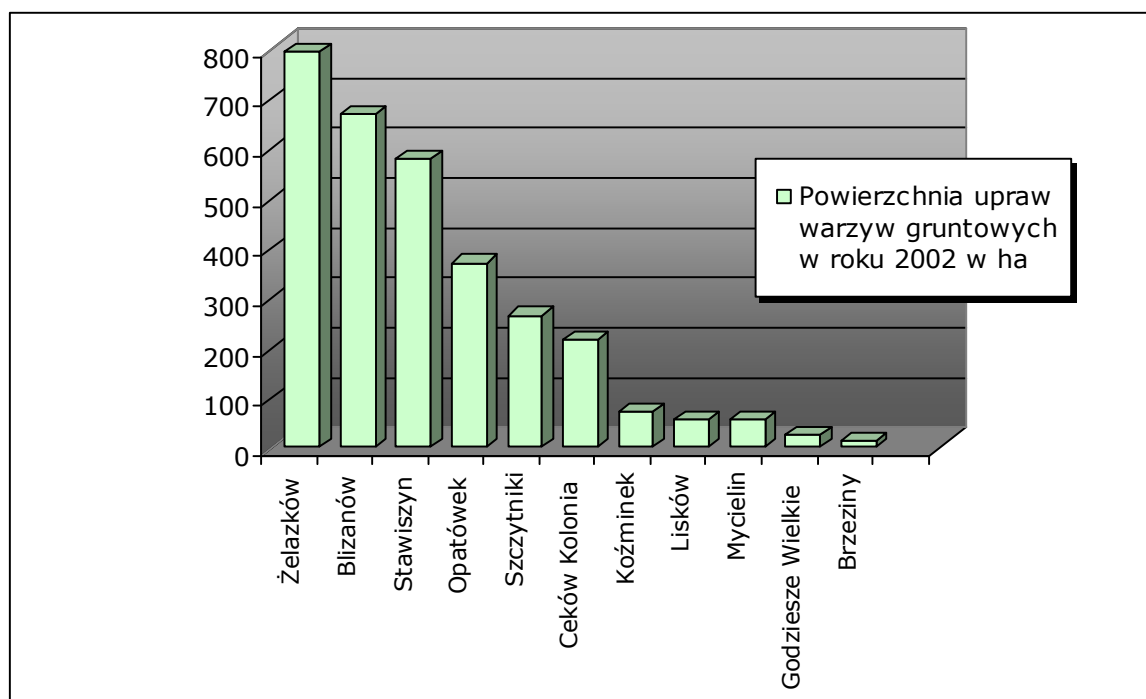
Poważnym problemem dla producentów warzyw i owoców jest import surowców w postaci suszu, który stanowi znaczny udział w zabezpieczeniu potrzeb istniejących zakładów. W roku 2002 warzywa gruntowe uprawiano na obszarze 3 081ha, tj. mniejszym o 5,6 % w stosunku do roku 1998. Powierzchnię upraw warzyw gruntowych na terenie powiatu prezentuje poniższa tabela:

Uprawa warzyw gruntowych w powiecie kaliskim

Lp.	Gmina	Powierzchnia upraw warzyw gruntowych [ha]	
		1998	2002
1.	Blizanów	936	666
2.	Brzeziny	24	12
3.	Ceków Kolonia	85	214
4.	Godziesze Wielkie	35	23
5.	Koźminek	80	68
6.	Lisków	130	53
7.	Mycielin	120	53
8.	Opatówek	654	367
9.	Stawiszyn	400	575
10.	Szczytniki	150	262
11.	Żelazków	650	788
RAZEM		3 264	3 081

GUS 1998 r. i 2002 r.

Produkcja warzywnicza, głównie w uprawach polowych, uzależniona jest w największym stopniu od warunków klimatycznych. Zaopatrzenie w warzywa jest w niewielkim stopniu

realizowane bezpośrednio z dostaw z pola, musi być więc uzupełniane przez przechowywanie, przetwarzanie lub produkcję warzyw pod osłonami. W produkcji ogrodniczej, a szczególnie w warzywnictwie, powiat kaliski zajmuje liczące się miejsce w skali kraju. Nie ma tu wielkich kombinatów, ale występują indywidualne gospodarstwa ogrodnicze posiadające często ponad 2 ha szklarni. Według danych uzyskanych z Urzędu Skarbowego na koniec 2002 r. na terenie powiatu kaliskiego powierzchnia upraw pod osłonami wynosiła ogółem 208,6 ha.

W powierzchni upraw pod osłonami dominuje uprawa pomidorów (ok.59%) oraz ogórków (32,6 %). Największa powierzchnia upraw pod osłonami występuje na terenie gmin: Opatówek – 45,5 ha, Żelazków – 41,5 ha, Brzeziny – 41,5 ha i Blizanów – 31,7. Najmniejsza powierzchnia upraw pod osłonami występuje w gminie Mycielin – 0,2 ha, Lisków – 0,7 ha oraz Stawiszyn – 2,4 ha.

Rozmiar produkcji pod osłonami w poszczególnych gminach powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Produkcja pod osłonami [ha]
1.	Blizanów	31,7
2.	Brzeziny	41,5
3.	Ceków Kolonia	6,3
4.	Godziesze Wielkie	8,6
5.	Koźminek	10,7
6.	Lisków	0,7
7.	Mycielin	0,2
8.	Opatówek	45,5
9.	Stawiszyn	2,4
10.	Szczytniki	19,5
11.	Żelazków	41,5
RAZEM		208,6

Dane Urzędu Skarbowego za rok 2002

W rejonach produkcji pod osłonami przyszłościowo należy planować powstawanie podmiotów specjalizujących się w: produkcji rozsady, przechowywaniu, sortowaniu i pakowaniu warzyw. Należy zauważyć, że na terenie powiatu, podobnie jak w kraju, produkcja opiera się na kilku podstawowych gatunkach warzyw. Dlatego ważnym zadaniem, do realizacji przez producentów, jest systematyczne dążenie do poszerzania

asortymentu produkowanych warzyw. W celu sprostania wymaganiom norm Unii Europejskiej należy w dalszym ciągu doskonalić jakość produkowanych warzyw.

6. Instytucje obsługi rolnictwa

Nadzór nad zdrowiem inwentarza pełni Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Kaliszu, do którego zadań należy:

- ❑ nadzór nad zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt,
- ❑ nadzór nad zdrowotną jakością środków żywienia zwierząt,
- ❑ nadzór nad zdrowotną jakością środków pochodzenia zwierzęcego.

Na terenie powiatu działa 28 zakładów , w tym:(ubojnie, rzeźnie i zakłady przetwórcze objętych nadzorem weterynaryjnym. Celem działania Powiatowego Inspektoratu Weterynarii jest zapewnienie na terenie powiatu:

- ❑ bezpieczeństwa epizootycznego poprzez profilaktykę i zwalczanie chorób zakaźnych,
- ❑ bezpieczeństwa zdrowotnego żywności pochodzenia zwierzęcego.

W zakresie nadzoru nad środkami żywienia zwierząt Inspektorat przeprowadza kontrole punktów sprzedaży pasz. W zakresie nadzoru nad środkami spożywczymi pochodzenia zwierzęcego prowadzone są kontrole warunków sanitarno-weterynaryjnych w zakładach, a także badania monitoringowe w kierunku pozostałości antybiotyków, substancji hamujących i pozostałości chemicznych.

Realizację programów hodowlanych nadzoruje Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt w Poznaniu, a także Wielkopolski Związek Hodowców oraz Regionalny Związek Hodowców Owiec i Kóz w Poznaniu. Nadzór nad dystrybucją i stosowaniem chemicznych środków ochrony roślin sprawuje Wojewódzki Inspektorat Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Poznaniu Delegatura w Kaliszu.

Do instytucji obsługi rolnictwa na terenie powiatu kaliskiego należą:

- ❑ Spółdzielnie Kółek Rolniczych: w Stawiszynie, Mycielinie, Cekowie, Żelazkowie, Liskowie, Koźminku, Szczytnikach i Opatówku,
- ❑ Koła Gospodyń Wiejskich – prowadzące działalność społeczną,
- ❑ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Biuro Powiatowe w Kaliszu,
- ❑ KRUS Placówka Terenowa w Kaliszu,
- ❑ Zamiejscowy Ośrodek WODR w Marszewie Zespół Doradczy w Kaliszu i Koźminku.

Na terenie powiatu działają następujące związki zawodowe:

- ❑ Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych,

- ❑ Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”,
- ❑ Związek Zawodowy Rolników „Samoobrona”,
- ❑ Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników.

Organizacje te posiadają swoje struktury podstawowe prawie we wszystkich gminach. Skup produktów rolnych w powiecie funkcjonuje w formie skupu wolnorynkowego, w ramach kontraktacji oraz skupu interwencyjnego Agencji Rynku Rolnego. Dominującą formą jest skup wolnorynkowy odbywający się na „Kaliskiej Giełdzie”, targach oraz poprzez pośredników, a także podmioty zajmujące się handlem i przetwórstwem. Skup wolnorynkowy nie gwarantuje stabilizacji i opłacalności produkcji. Skup interwencyjny zbóż i żywca wieprzowego na terenie powiatu osiąga niewielkie rozmiary.

Na terenie powiatu kaliskiego w poszczególnych gminach działają banki lub filie banków obsługujących sektor rolniczy:

- ❑ gmina i miasto Stawiszyn:
  - Bank Spółdzielczy w Pleszewie Oddział w Stawiszynie,
- ❑ gmina Blizanów:
  - Bank Spółdzielczy w Pleszewie Oddział w Blizanowie,
  - Bank Gospodarki Żywnościowej - Punkt Obsługi Klienta w Jankowie Pierwszym,
- ❑ gmina Brzeziny:
  - Bank Spółdzielczy Ziemi Kaliskiej Oddział w Brzezinach,
  - Powszechna Kasa Oszczędności BP S.A. - Agencja PKO w Brzezinach,
- ❑ gmina Ceków Kolonia:
  - Rejonowy Bank Spółdzielczy w Malanowie - filia w Cekowie Kolonii,
- ❑ gmina Godziesze Wielkie:
  - Agencja PKO BP S.A.,
  - Bank Spółdzielczy Ziemi Kaliskiej Oddział w Godzieszach Wielkich,
- ❑ gmina Koźminek:
  - Bank Spółdzielczy Ziemi Kaliskiej w Koźminiku,
- ❑ gmina Lisków:
  - Bank Spółdzielczy Ziemi Kaliskiej Oddział w Liskowie,
- ❑ gmina Mycielin:
  - Bank Spółdzielczy w Pleszewie - filia w Korzeniewie,
- ❑ gmina Opatówek:
  - Bank Spółdzielczy Ziemi Kaliskiej Oddział w Opatówku,

- Powszechna Kasa Oszczędności BP S.A. - Agencja w Opatówku,
- gmina Szczytniki:
  - Bank Spółdzielczy Ziemi Kaliskiej – Oddział w Szczytnikach,
- gmina Żelazków:
  - Bank Spółdzielczy Ziemi Kaliskiej Oddział w Żelazkowie.

7. Ochotnicze Straże Pożarne

Jednymi z najprężniej działających organizacji społecznych na terenie powiatu kaliskiego są Ochotnicze Straże Pożarne, których stan liczbowy w skali powiatu przedstawia się następująco:

- mężczyźni – 5 221,
- kobiety – 283,
- młodzież: dziewczęta 303,
- młodzież: chłopcy 675.

Wykaz jednostek OSP na terenie powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Miejscowości
1.	Stawiszyn	Stawiszyn, Pólko-Ostrówek, Zbiersk, Zbiersk Cukrownia, Zbiersk Kolonia, Długa Wieś III, Piątek Wielki, Piątek Mały
2.	Blizanów	Blizanów, Jarantów, Rychnów, Jastrzębniki, Korab, Pruszków, Skrajnia Blizanowska, Lipe Wieś, Szadek, Żegocin, Żerniki, Zagorzyn, Pawłówek, Warszówka, Piotrow, Janków I
3.	Brzeziny	Brzeziny, Aleksandria, Czempisz, Fajum, Sobiesęki, Zajączki, Jamnice, Przystajnia, Zagórze, Świerczyna, Ostrów Kaliski, Piegonisko Wieś, Dziecioły, Pieczyńska
4.	Ceków Kolonia	Ceków, Przespolew, Kamień, Kosmów, Morawin, Przedzeń
5.	Godziesze Wielkie	Godziesze Wielkie, Józefów, Kakawa Stara, Stobno, Borek, Wola Droszewska, Żydów, Zadowice, Krzemionka, Saczyn, Kolonia Kakawa, Zajączki Bankowe, Biała
6.	Koźminek	Koźminek, Chodybki, Gać Kaliska, Nakwasin Nowy, Osuchów, Krzyżówki, Karolew Stary, Pietrzyków, Dębsko, Bogdanów, Józefina, Marianów
7.	Lisków	Lisków, Strzałków, Koźlątków, Zakrzyn, Trzebienie, Żychów, Ciepiew
8.	Mycielin	Mycielin, Korzeniew, Słuszków, Dzierzbina, Kuszyn, Danowiec, Gadów, Przyranie, Zamęty, Stropieszyn, Kościelec
9.	Opatówek	Opatówek, Tłokinia Wielka, Borów, Chełmce, Cienia I, Cienia II, Cienia III, Rajsko, Trojanów, Sierzchów, Michałów II, Kobierno, Porwity, Szałe, Dębe Kol., Zduny

10.	Szczytniki	Szczytniki, Iwanowice, Staw, Kuczawola, Sobiesęki II, Sobiesęki III, Joanka, Marcjanów, Głowczyn, Radliczyce, Marchwacz, Krowica Zawodnia, Mroczy Wielkie, Borek
11.	Żelazków	Żelazków, Tykadłów, Russów, Skarszew, Pólko, Kokanin, Borków Stary, Goliszew, Czartki, Janków, Złotniki Małe, Kolonia Skarszewek

Działalność kulturalna OSP

Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych obok swoich głównych zadań związanych z ratownictwem i ochroną przeciwpożarową, prowadzą również działalność kulturalną. Przejawia się to w różny sposób, chociaż w wielu jednostkach pewne formy działalności kulturalnej są spotykane częściej (orkiestry), natomiast inne zależą od uwarunkowań społecznych i lokalnych, potrzeb środowisk i możliwości organizacyjnych.

Ochotnicze Straże Pożarne z terenu powiatu kaliskiego, poprzez różne formy działań, angażują się w życie kulturalne swoich miejscowości i gmin. Na podstawie zebranych informacji, w poniższej tabeli przedstawiono różne rodzaje działalności kulturalnej OSP funkcjonujących na terenie powiatu.

Gmina	Orkiestry OSP	Inne formy działalności kulturalnej OSP	Działania związane z oświatą, kulturą fizyczną i pozostała aktywność
Stawiszyn	Stawiszyn	- zabawy taneczne - dyskoteki - loterie fantowe	- zawody sportowo-pożarnicze - turniej wiedzy pożarniczej dla dzieci i młodzieży - szkolenie dla uczniów szkół podstawowych
Blizanów	Blizanów Rychnów Pruszków	-Zespół Folklorystyczny „Kalina” przy OSP Blizanów -uczestnictwo w przeglądach orkiestr strażackich -festyny, loterie fantowe -koncerty kolęd (wybrana OSP)	- gminne zawody sportowo - pożarnicze - turniej piłki nożnej drużyn strażackich
Brzeziny	Brzeziny (wspólnie z GOK)	- imprezy okolicznościowe - zabawy taneczne	-
Ceków Kolonia	Kamień	- zabawy taneczne , loterie fantowe	- gminne zawody sportowo - pożarnicze
Godziesze Wielkie	Godziesze Wielkie	- festyny, ogniska	- budowa Ośrodka Sportowo - Rekreacyjnego „Szwacin” (OSP wraz z LZS Godziesze)
Koźminek	Koźminek	- zabawy, festyny, loterie fantowe	-organizacja imprez sportowych - konkurs wiedzy pożarniczej w szkołach podstawowych

Gmina	Orkiestry OSP	Inne formy działalności kulturalnej OSP	Działania związane z oświatą, kulturą fizyczną i pozostała aktywność
Lisków	Lisków	- zabawy taneczne, festyny	- pomoc organizacyjna dla Gminnego Towarzystwa Dzieci Specjalnej Troski w Liskowie
Mycielin	-	- zabawy taneczne, loterie fantowe	-
Opatówek	Chełmce, Opatówek, Rajsko, Tłokinia Wielka	- zabawy taneczne - imprezy dla dzieci	-
Szczytniki	Iwanowice (wspólnie z GOK)	- zabawy taneczne, festyny	- młodzieżowa szkoła muzyczna
Żelazków	-	-	- zawody sportowo - pożarnicze - turniej wiedzy pożarniczej dla dzieci i młodzieży

Z powyższych danych wynika, że najbardziej popularną formą działalności kulturalnej są orkiestry funkcjonujące przy OSP. Na terenie powiatu działa 14 orkiestr, stanowiących ze względu na zaangażowanie wielu osób i zgromadzenie dużych środków materialnych, praktycznie samodzielne instytucje kulturalne. Biorą one udział prawie we wszystkich ważniejszych imprezach na swoim terenie, występują na międzynarodowych, krajowych, wojewódzkich przeglądach, a także, uczestniczą w imprezach powiatowych. Należy podkreślić, że członkowie OSP pomagają podczas organizacji różnych działań kulturalnych z okazji świąt państwowych, religijnych, imprez okolicznościowych itp. Ważna jest także prowadzona przez nich działalność w sferze edukacyjnej i sportowej, która często łączy się i wzajemnie uzupełnia z inicjatywami kulturalnymi.

8. Poziom życia mieszkańców wsi

Przeprowadzony w 2002 roku powszechny spis rolny wykazał, że na terenie gmin powiatu kaliskiego we własnym gospodarstwie rolnym pracowały 22 943 osoby, co stanowi 50,39% ogółu ludności powiatu w wieku produkcyjnym. Z rent i emerytur utrzymywało się 20 995 osób. Na terenie powiatu występuje zjawisko ukrytego bezrobocia agrarnego, które jest jedną z przyczyn niskiej stopy życiowej rolników. Ponadto przewaga podaży produktów rolnych nad popytem powoduje znaczny spadek cen podstawowych produktów, zwłaszcza zbóż i żywca wieprzowego. Poniższa tabela przedstawia podstawowe źródła utrzymania mieszkańców powiatu kaliskiego:

Ludność wg głównego źródła utrzymania w gminach powiatu kaliskiego

Lp.	Gmina	Ludność ogółem	Utrzymujący się z:			
			pracy:		emerytury i renty	pozostałych źródeł:
			we własnym gospodarstwie rolnym	z pozostałych źródeł		
1.	Blizanów	9 227	2 880	3 171	2 402	774
2.	Brzeziny	5864	1676	1932	1635	621
3.	Ceków Kolonia	4560	1276	1666	1171	447
4.	Godziesze Wielkie	8088	2359	2926	2153	650
5.	Koźminek	7503	2055	2798	1964	686
6.	Lisków	5470	1643	1865	1498	464
7.	Mycielin	4977	1426	1826	1284	441
8.	Opatówek	9760	2610	3511	2620	1019
9.	Stawiszyn	7274	1183	3158	2011	922
10.	Szczytniki	8117	2812	2600	2164	541
11.	Żelazków	8892	3023	2917	2093	859
RAZEM		79732	22943	28370	20995	7424

GUS 2002 r.

9. Wspomaganie finansowe wsi

Najważniejszym źródłem finansowania działalności rolniczej w ciągu ostatnich lat były kredyty preferencyjne z dopłatami z budżetu państwa. Stanowiły one skuteczny element poprawy efektywności gospodarowania, umożliwiającą również realizację podstawowych inwestycji w gospodarstwach. Przy wysokiej inflacji i drogim kredycie komercyjnym była to jedyna forma umożliwiająca rolnikom inwestowanie w swoje gospodarstwa i przystosowanie do wymogów UE. Na obszarze powiatu największym zainteresowaniem cieszyły się kredyty przeznaczone na rozwój:

- ❑ produkcji trzody chlewnej,
- ❑ produkcji mleka,
- ❑ produkcji ogrodnictwa pod osłonami.

W ciągu ostatnich dwóch lat dodatkowym wspomaganie finansowym rolników były środki pochodzące z funduszy przedakcesyjnych, głównie z programu SAPARD. Środki te, o charakterze bezzwrotnej dotacji, umożliwiały pokrycie do 50% części inwestycji. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej w roku 2004 uruchomione zostały fundusze strukturalne, zaprogramowane do roku 2006, które mogą stanowić znaczną pomoc w inwestycjach rolniczych.

Ze względu na specyfikę produkcji ogrodniczej na terenie powiatu kaliskiego, w ostatnich latach wystąpiło zwiększone zainteresowanie dotacjami i kredytami w dziedzinie produkcji, przechowalnictwa owoców i warzyw, a także zakupu maszyn rolniczych. Uruchomiony Sektorowy Program Operacyjny w zakresie rolnictwa umożliwia finansowanie tego typu inwestycji.

Zwiększająca się dostępność środków powinna zapewnić zdecydowane zwiększenie poziomu inwestycji w rolnictwie powiatu. Powiat kaliski należy do czołówki w skali województwa i kraju pod względem wykorzystania środków pochodzących z programu SAPARD. Tendencja ta powinna zatem zostać utrzymana w stosunku do aktualnie dostępnych dotacji z funduszy strukturalnych.

IV. Gospodarka powiatu

W gospodarce powiatu pod względem wielkości produkcji przeważa przetwórstwo rolno – spożywcze, które ma zaplecze wśród dominującej w terenie produkcji rolniczej. Najwięcej podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego znajduje się na terenie gmin: Blizanów, Żelazków i Opatówek. W strukturze działalności najwięcej podmiotów zajmuje się produkcją, przetwórstwem i konserwowaniem mięsa oraz produktów mięsnych (ok. 33,3%) oraz produkcją pozostałych artykułów spożywczych np. pieczywa, cukru, przypraw, herbaty i kawy (31,4%). Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Hellena” S.A. w Opatówku jest największym polskim producentem napojów bezalkoholowych. Wśród podmiotów gospodarczych funkcjonujących poza rolnictwem i przetwórstwem rolno-spożywczym przeważają firmy usługowe i handlowe. Biorąc pod uwagę reprezentacje branż (sekcji) liczba podmiotów w powiecie przedstawia się następująco:

□ rolnictwo, leśnictwo	- 620,
□ działalność produkcyjna	- 628,
□ handel, naprawy	- 1 456,
□ budownictwo	- 492,

□ hotele i restauracje	- 71,
□ transport, gospodarka magazynowa i łączność	- 308,
□ pośrednictwo finansowe	- 107,
□ obsługa nieruchomości	- 157,
□ pozostałe	- 504.

W powiecie kaliskim, według danych Urzędu Statystycznego w Poznaniu za rok 2002, działało 4 348 podmiotów gospodarki narodowej, z czego w sektorze publicznym 182, w tym 3 spółki prawa handlowego, a w sektorze prywatnym 3 671, w tym:

□ zakłady osób fizycznych	- 3 511,
□ spółki cywilne	- 264,
□ spółki prawa handlowego	- 80,
w tym:	
- z udziałem kapitału zagranicznego	- 19,
- spółdzielnie	- 42,
- fundacje	- 3.

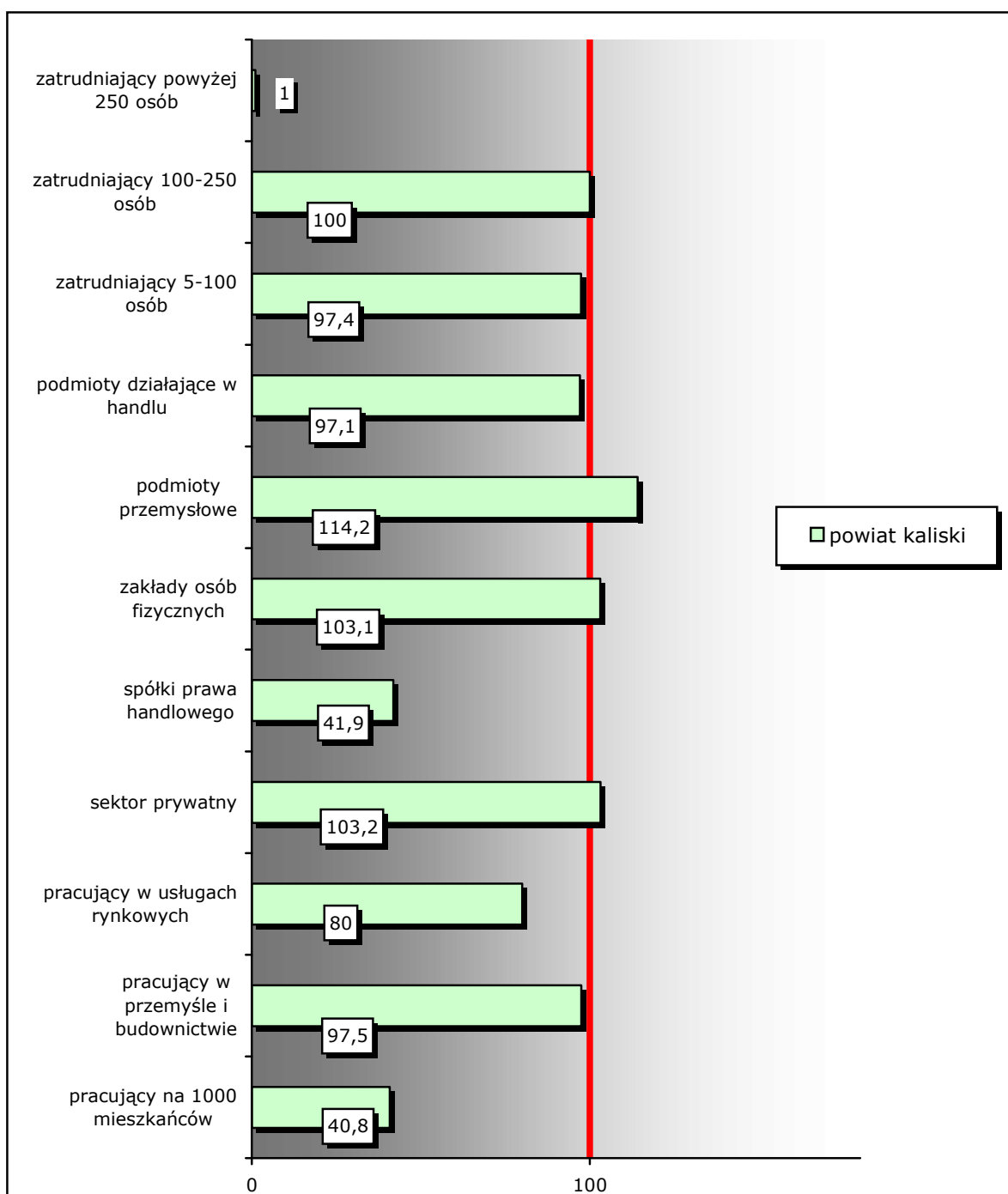
Podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie powiatu to przedsiębiorstwa różnej wielkości. Do najważniejszych przedsiębiorstw produkcyjnych można zaliczyć:

- Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Hellena” S.A. w Opatówku,
- Zakłady Mięsne Witold Werbliński w Dębniakach Kaliskich gmina Blizanów,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „BARTEX” w Liskowie,
- Zakład Produkcji Wód Gazowanych i Niegazowanych „WEGA” w Korzeniewie gmina Mycielin,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „VITPOL” w Długiej Wsi I gmina Stawiszyn,
- „Agrico” s.c. Wielkopolskie Zakłady Mięsne w PawłóWKu gmina Blizanów,
- Przedsiębiorstwo „Ceko” s.c. w Goliszewie gmina Żelazków,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe „Polskie Mięso” Krążyński w Końskiej Wsi gmina Godziesze Wielkie.

Podstawowe dane charakteryzujące gospodarkę powiatu w stosunku do średnich wskaźników z terenu całego województwa wielkopolskiego zostały przedstawione na wykresie poniżej.

Wskaźniki gospodarcze powiatu kaliskiego na tle Wielkopolski

Dane Urzędu Marszałkowskiego 2002 r.

Średnia dla województwa przyjęta jako wskaźnik 100 jest zaznaczona w postaci czerwonej pionowej linii.

V. Gospodarka mieszkaniowa, budownictwo

1. Gospodarka mieszkaniowa

Poniższa tabela przedstawia dane obrazujące zasoby mieszkaniowe powiatu w poszczególnych gminach, zarówno w rozbiciu na mieszkania jak również na liczbę izb.

Wielkość i stan zasobów mieszkaniowych w 2002 r.

Lp.	Gmina	Liczba ogółem		w tym mieszkania w zasobach gmin
		Mieszkań	Izb	
1.	Blizanów	2 216	9 758	96
2.	Brzeziny	1 379	6 083	47
3.	Ceków Kolonia	1 095	4 858	27
4.	Godziesze Wielkie	1 837	8 175	12
5.	Koźminek	1 822	7 575	127
6.	Lisków	1 289	5 615	16
7.	Mycielin	1 204	5 023	30
8.	Opatówek	2 529	10 945	205
9.	Stawiszyn	1 918	7 716	168
10.	Szczytniki	1 942	7 797	66
11.	Żelazków	2 097	9 589	50
	Razem	19 328	83 134	844

GUS 2002 r.

Zasoby mieszkaniowe zarządzane są głównie przez użytkowników indywidualnych. Dominującym sposobem użytkowania mieszkań są siedliska wielopokoleniowe. Powiat kaliski jest powiatem o charakterze rolniczym, stąd poziom zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w postaci siedlisk wielopokoleniowych należy określić jako zadowalający. Braki mieszkań notuje się przede wszystkim w grupie mieszkańców nie związanych z rolnictwem. Potrzeby są w tej grupie zaspokojone jedynie w 85%. Dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, mieszkańcy powiatu przystępują często do budowy własnego domu. Za okres 9 miesięcy 2004 r. wydano ogółem 172 pozwolenia na budowę domów. W tym okresie zgłoszono rozpoczęcie budowy około 223 domów – różnica to pozwolenia wydane w IV kwartale 2003 r. Według stanu na 30.09.2004 r. gminy były właścicielami ogółem 968 mieszkań, a Starostwo Powiatowe - 8 mieszkań. W grupie mieszkań stanowiących własność gminy zróżnicowane są formy zarządu substancją mieszkaniową. Wśród zarządzających występują zarówno zakłady gospodarki komunalnej, częścią lokali

zarządzają także dyrektorzy szkół, ośrodków zdrowia oraz służby rolne (tzw.: agronomówki). Oprócz ww. podmiotów, zarządzającymi są także następujące podmioty:

- spółdzielnie lokatorsko-własnościowe (Kaliska Spółdzielnia Lokatorsko-Własnościowa),
- podmioty administracyjne (Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa),
- spółdzielnie własnościowe (Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Mycielinie i Dębem).

Generalnym problemem zarządzających lokalami jest zazwyczaj brak dostatecznej ilości środków na prace remontowe, ciągły wzrost kosztów utrzymania i remontów zasobów, niskie czynsze i nieregularne wpłaty od lokatorów, a także znaczna rozległość terenu działania. W tej sytuacji gminy często przystępują do zbycia części lokali.

2. Budownictwo mieszkaniowe

Tabela przedstawia efekty budownictwa mieszkaniowego w latach 1999 - 2002:

Lp.	Gmina	Mieszkania oddane do użytku			
		1999	2000	2001	2002
1.	Blizanów	5	2	9	14
2.	Brzeziny	0	5	6	3
3.	Ceków Kolonia	2	3	6	9
4.	Godziesze Wielkie	4	1	6	11
5.	Koźminek	6	8	5	9
6.	Lisków	1	1	2	2
7.	Mycielin	1	1	2	1
8.	Opatówek	17	18	26	39
9.	Stawiszyn	7	5	2	14
10.	Szczytniki	0	6	2	5
11.	Żelazków	3	8	11	16
RAZEM		46	58	73	123

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2002 r.

Liczba decyzji administracyjnych wydawanych w sprawach z zakresu budownictwa mieszkaniowego w dwóch ostatnich latach przedstawia się następująco:

	2002 r.	2003 r.
□ wydanych pozwoleń na budownictwo mieszkalne	174	392
□ przyjęte zawiadomienia o rozpoczęciu budowy	165	242
□ wydanych pozwoleń ogółem	933	950
□ oddanych budynków mieszkalnych do użytku	123	310

Analizując rok bieżący należy podkreślić, że na terenie powiatu kaliskiego występują gminy o różnorodnym stopniu natężenia inwestowania w budownictwo indywidualne. W gminie Opatówek oddano do użytkowania 22, w gminie Godziesze Wielkie 27, w gminie Blizanów 21 budynków mieszkalnych; natomiast w gminach Mycielin i Lisków po 2 budynki, w gminie Koźminek 3 budynki, a w gminie Ceków Kolonia 4 budynki. W pozostałych gminach występują pojedyncze przypadki zakończenia rozpoczętych inwestycji – od 5 do 11 budynków. Widoczny spadek liczby oddanych budynków mieszkalnych w latach ubiegłych do użytkowania wynikał z braku niezbędnych środków finansowych koniecznych do ukończenia budowy. Natomiast znaczny wzrost efektów w roku 2003 należy tłumaczyć zmianą przepisów prawa w tym odbiorami budynków przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Nie zanotowano również wzrostu liczby modernizowanych obiektów tak mieszkalnych jak i pozostałych budynków, co wiązało się z niską kwotą ulgi budowlanej na budynki mieszkalne oraz brakiem dostępu do niskoprocentowanych kredytów. Na liczbę rozpoczętych robót budowlanych oraz ukończonych inwestycji duży wpływ ma znaczny wzrost kosztów budownictwa, w tym kosztów materiałów, usług, działki budowlanej i innych kosztów związanych także z budową infrastruktury terenu.

VI. Stan dróg i komunikacji zbiorowej

1. Stan dróg powiatu kaliskiego

1.1 Stan ilościowy dróg

Długość dróg powiatowych, według stanu na koniec 2003 r., ogółem wynosi - 516,214 km, w tym o nawierzchni:

- ❑ bitumicznej   449,730 km,
- ❑ betonowej   5,687 km,
- ❑ tłuczniowej   7,650 km,
- ❑ brukowej   0,960 km,
- ❑ gruntowej   52,187 km.

Drogi te - zgodnie ze swoją funkcją, zapewniają połączenie miasta Kalisza, będącego siedzibą powiatu, z siedzibami gmin, a także łączą te miejscowości między sobą.

Sieć dróg powiatowych składa się z 71 odcinków dróg, które w równomierny sposób pokrywają obszary 11 gmin powiatu kaliskiego.

Długość dróg powiatowych - w rozbiciu na poszczególne obszary gmin, przedstawia się następująco:

Lp.	Gmina	Długość dróg powiatowych na terenie gmin [km]
1.	Blizanów	46,385
2.	Brzeziny	44,559
3.	Ceków Kolonia	35,994
4.	Godziesze Wielkie	50,040
5.	Koźminek	61,417
6.	Lisków	30,406
7.	Mycielin	41,500
8.	Opatówek	55,944
9.	Stawiszyn	39,396
10.	Szczytniki	44,825
11.	Żelazków	65,749
RAZEM		516,214

Dane Zarządu Dróg Powiatowych w Kaliszu na dzień 31.1.200 r.

1.2. Stan liczbowy mostów

Na terenie powiatu, według stanu na koniec 2003 r., znajdują się 22 mosty o łącznej długości 319,87 mb i powierzchni użytkowej 2 526 m², w tym:

- 2 mosty o długości powyżej 50 mb,
- 20 mostów o długości od 6,75 mb do 14,80 mb.

Nośność ww. obiektów mostowych wynosi od 10 t do 30 t, w tym o nośności :

- 10 t - 2 sztuki,
- 15 t - 8 sztuk,
- 20 t - 9 sztuk,
- 30 t - 3 sztuki.

Rodzaje konstrukcji obiektów mostowych przedstawiają się następująco:

- konstrukcje stalowe - 7 sztuk o długości 86,90 mb,
- konstrukcje żelbetowe - 14 sztuko długości 220,27 mb,
- konstrukcje sprężone - 1 sztuka o długości 12,70 mb.

Dokonując oceny stanu technicznego obiektów należy stwierdzić, że w 19 mostach występują uszkodzenia, mające wpływ na trwałość, a pozostawienie ich bez napraw może doprowadzić do skrócenia okresu bezpiecznego użytkowania. Jedynie 3 mosty należy zakwalifikować jako obiekty bez uszkodzeń.

1.3. Stan liczbowy przepustów

Liczba przepustów na terenie powiatu wynosi 383 sztuki, o łącznej długości 4 043 mb.

Stan techniczny przepustów przedstawia się następująco:

- 115 szt. przepustów o łącznej długości 1 214 mb posiada stan zadowalający,
- 267 szt. przepustów o łącznej długości 2 819 mb posiada stan niezadowalający,
- 1 przepust o długości 10 mb cechuje się złym stanem konstrukcji.

1.4. Ocena stanu technicznego nawierzchni dróg powiatowych

Zarząd Dróg Powiatowych w Kaliszu prowadzi coroczne okresowe przeglądy dróg powiatowych oraz bieżący przegląd obiektów mostowych na obszarze powiatu kaliskiego. Przeglądem objęte są wszystkie drogi i obiekty mostowe pozostające w zarządzie. Celem przeglądów jest ocena stanu nawierzchni dróg i obiektów mostowych oraz określenie zakresu robót niezbędnych do wykonania.

Według stanu na koniec listopada 2003 r. stan dróg przedstawia się następująco :

- stan dobry i zadowalający - 225,557 km, co stanowi 43,7%,
- stan niezadowalający - 123,284 km, co stanowi 23,9%,
- stan zły i bardzo zły - 167,373 km, co stanowi 32,4%.

W ocenie tej brane są pod uwagę: równość, zużycie nawierzchni, odwodnienie jezdni. Nowe drogi powiatowe, zgodnie z warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie powinno się projektować na dopuszczalny nacisk osi pojazdu 100 kN; przy przebudowie i remoncie dopuszcza się 80 kN. Większość obecnych dróg powiatowych nie posiada wymaganej nośności. Oznacza to, że nawierzchnia ok. 300 km dróg powiatowych wymaga wzmocnienia. W zależności od istniejącej konstrukcji jezdni, należy wykonać jej wzmocnienie poprzez ułożenie jednej bądź dwóch warstw bitumicznych nawierzchni. Koszt wykonania 1 km wzmocnienia waha się od 200 tys. zł/km do 550 tys. zł/km. Z przeprowadzonego przeglądu wynika, że ok. 40% długości dróg ma zawyżone pobocze, co uniemożliwia ich właściwe odwodnienie. Powoduje to rozmiękanie podłoża i przyspiesza proces niszczenia dróg. Na sieci dróg powiatowych występują wieloletnie zaniedbania w usuwaniu z poboczy krzewów i odrostów. Przeglądy dróg potwierdzają także potrzebę systematycznej kontroli i uzupełniania oznakowania pionowego. Obecnie ok. 60 % wszystkich znaków i tablic stanowi oznakowanie odblaskowe; część znaków istniejących - to znaki malowane farbami, względnie foliowane

siłami służby drogowej. Poważnym problemem jest różna szerokość nawierzchni jezdni dróg powiatowych, wg stanu na koniec listopada 2003 r. przedstawia się to następująco:

powyżej 6,0 m – 5.187 m,
6,0 m – 51.272 m,
5,5 m – 119.272 m,
5,0 m – 238.634 m,
4,7 m – 2.670 m,
4,5 m – 11.281 m,
4,0 m – 17.938 m,
3,5 m – 262 m,
3,0 m – 1.318 m.

Należy dążyć do jak najszybszej przebudowy i modernizacji dróg powiatowych, aby osiągnąć jednolity, wymagany standard nośności nawierzchni i szerokości jezdni tj. 5,5 m.

2. Drogi gminne

Drogi gminne są to drogi o znaczeniu lokalnym, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom. Zarządcami ww. dróg w powiecie kaliskim są wójtowie i burmistrz poszczególnych gmin. Sieć dróg gminnych na obszarach poszczególnych gmin w ujęciu ilościowym przedstawia się następująco:

Lp.	Gmina	Długość dróg gminnych na terenie powiatu [km]			
		bitumiczne	tłuczniowe	gruntowe	ogółem
1.	Blizanów	59,000	9,000	72,000	140,000
2.	Brzeziny	23,840	28,000	59,360	111,200
3.	Ceków Kolonia	19,500	18,700	45,100	83,300
4.	Godziesze Wielkie	17,360	2,540	61,450	81,350
5.	Koźminek	17,469	3,052	119,500	140,021
6.	Lisków	19,200	2,800	58,400	80,400
7.	Mycielin	15,800	3,000	67,100	85,900
8.	Opatówek	15,300	9,300	16,900	41,500
9.	Stawiszyn	11,100	13,700	31,200	56,000
10.	Szczytniki	28,000	4,000	66,000	98,000
11.	Żelazków	31,000	41,000	13,000	85,000
RAZEM		257,569	135,092	610,010	1 002,671

Dane z gmin powiatu kaliskiego, październik 2004 r.

3. Stan ilościowy dróg krajowych i wojewódzkich

3.1. Drogi krajowe

Przez obszar powiatu kaliskiego przebiegają dwa odcinki dróg krajowych tj.:

- ❑ droga nr 25 Bobolice – Bydgoszcz - Ostrów Wlkp. - Oleśnica na kierunku północ - południe (odcinek o dł. 22,150 km od granicy z powiatem konińskim do granicy miasta Kalisza), przebiegająca na terenie gmin: Stawiszyn i Żelazków,
- ❑ droga nr 12 granica państwa – Jarocin – Kalisz – Sieradz – Dorohusk – granica państwa na kierunku zachód - wschód (odcinek o dł. 17,3 km od granicy miasta Kalisza do granicy z powiatem sieradzkim), przebiegająca na terenie gmin: Opatówek i Szczytniki.

3.2 Drogi wojewódzkie

Przez obszar powiatu kaliskiego przebiegają 4 odcinki dróg wojewódzkich tj.:

- ❑ droga nr 442 Września-Kalisz (odcinek od granicy z powiatem pleszewskim do granicy miasta Kalisza - długość odcinka 17,993 km), przebiegająca przez teren gminy Blizanów,
- ❑ droga nr 449 Syców-Błaszki (odcinek od granicy z powiatem ostrzeszowskim do granicy z powiatem sieradzkim - długość odcinka 16,595 km), biegnąca na terenie gminy Brzeziny,
- ❑ droga nr 470 Kościelec-Kalisz (odcinek od granicy z powiatem tureckim do granicy miasta Kalisza - długość odcinka 23,408 km), przebiegająca przez teren gmin: Ceków Kolonia i Żelazków,
- ❑ droga nr 471 Opatówek-Rzymosko (odcinek od miejscowości Opatówek do granicy z powiatem tureckim - długość odcinka 24,977 km), przebiegająca przez teren gmin: Opatówek, Koźminek i Lisków.

4. Komunikacja zbiorowa

Na obszarze powiatu kaliskiego w zakresie regularnej komunikacji zbiorowej działają 2 przedsiębiorstwa komunikacyjne, tj. Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej i Kaliskie Linie Autobusowe, a także kilkunastu przewoźników indywidualnych.

Usługi w zakresie komunikacji zbiorowej wykonywane są na podstawie „Ustawy o warunkach wykonywania krajowego drogowego przewozu osób”, która reguluje tryb i

zasady wydawania zezwoleń przewoźnikom mającym świadczyć usługi w zakresie drogowego przewozu osób. Zezwolenia udzielane są na czas nieokreślony.

5. Stan komunikacji indywidualnej w powiecie kaliskim

Poniższa tabela przedstawia liczbowy stan pojazdów znajdujących się na terenie powiatu.

Stan pojazdów w gminach powiatu kaliskiego

Lp.	Rodzaj pojazdu	Osobowe	Ciężarowe	Autobusy	Motocykle	Ciągniki siodłowe	Ciągniki rolnicze	Naczepy i przyczepy	Motorowery	Ogółem
	Gmina									
1.	Blizanów	3 362	789	9	98	19	1 155	1 143	40	6 615
2.	Brzeziny	2 336	269	7	102	17	702	209	24	3 666
3.	Ceków Kolonia	1 819	240	13	78	19	536	353	17	3 075
4.	Godziesze Wielkie	2 952	479	10	138	37	855	386	77	4 934
5.	Koźminek	2 728	641	25	107	20	773	313	29	4 636
6.	Lisków	1 928	295	13	67	11	585	201	8	3 108
7.	Mycielin	1 758	127	6	84	6	570	389	18	2 958
8.	Opatówek	3 301	1 036	35	112	39	904	602	56	6 085
9.	Stawiszyn	2 641	466	8	92	16	617	693	21	4 554
10.	Szczytniki	2 835	578	3	125	12	991	408	30	4 982
11.	Żelazków	3 387	1 067	18	78	30	1 151	1 159	49	6 939
RAZEM:		29 047	5 987	147	1 081	226	8 839	5 856	369	51 552

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

VII. Rynek pracy i przeciwdziałanie bezrobociu

1. Poziom i dynamika bezrobocia, oferty pracy

Liczba bezrobotnych z terenu powiatu kaliskiego zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu w dniu 31 grudnia 2003 r. wynosiła 5 895 osób, w tym 3 106 kobiet, co stanowi 52,7%.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grudniu 2003 r. była wyższa o 75 osób, tj. o 1,3% w porównaniu do stanu bezrobotnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2002 r.

W stosunku do grudnia 2002 r. odnotowano zwiększenie liczby bezrobotnych w następujących grupach:

- kobiet – o 137,
- bez prawa do zasiłku – o 110,
- absolwentów – o 8,
- niepełnosprawnych – o 2.

Natomiast zmniejszenie liczby bezrobotnych dotyczyło:

- mężczyzn – o 62,
- z prawem do zasiłku – o 35,
- zwolnionych z przyczyn ekonomicznych – o 163.

Charakterystyczne cechy zbioru osób bezrobotnych to :

- przewaga bezrobotnych kobiet – 52,7%,
- zdecydowana większość osób bez prawa do zasiłku – 92,3%,
- najliczniejsza grupa to bezrobotni w wieku 18-24 lata – 36,2%,
- prawie co drugi bezrobotny pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy – 3 429 osób tj. 58,2%.

Przedstawiona poniżej tabela zawiera dane na temat stanu i dynamiki zarejestrowanych bezrobotnych na terenie powiatu kaliskiego.

Zarejestrowani bezrobotni z terenu powiatu kaliskiego na dzień 31.12.2003r.

Gmina	Stan bezrobotnych						Dynamika		+/- w liczbach bezwzględnych	
	Na dzień 31.12.2002			Na dzień 31.12.2003						
	Ogółem	Kobiety	% udział kobiet	Ogółem	Kobiety	% udział kobiet	5:2	6:3	5-2	6-3
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Blizanów	636	320	50,3	649	357	55	102,0	111,6	13	37
Brzeziny	468	246	52,6	442	232	52,5	94,4	94,3	-26	-14
Ceków Kolonia	370	189	51,1	361	197	54,6	97,6	104,2	-9	8
Godziesze Wielkie	519	263	50,7	536	288	53,7	103,3	109,5	17	25
Koźminek	588	296	50,3	596	327	54,9	101,4	110,5	8	31
Lisków	359	190	52,9	348	194	55,7	96,9	102,1	-11	4
Mycielin	386	194	50,3	376	192	51,1	97,4	99,0	-10	-2
Opatówek	695	352	50,6	709	375	52,9	102,0	106,5	14	23
Stawiszyn	592	289	48,8	632	312	49,4	106,8	108,0	40	23
Szczytniki	611	296	48,4	604	288	47,7	98,9	97,3	-7	-8
Żelazków	596	334	56	642	344	53,6	107,7	103,0	46	10
Razem	5.820	2.969	51,0	5.895	3.106	52,7	101,3	104,6	75	137

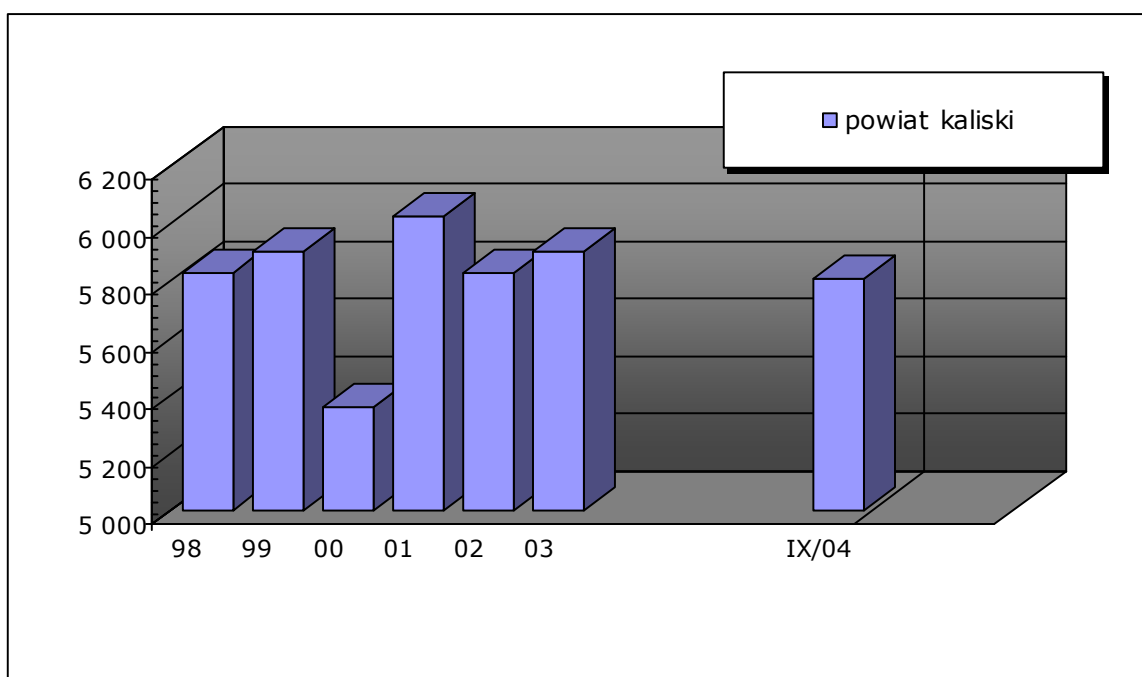
Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

W ciągu ostatniego roku wzrost bezrobocia wystąpił w 6 gminach powiatu. Najwyższą dynamikę wzrostu na poziomie 107,7% odnotowano w gminie Żelazków, najniższą natomiast w gminie Koźminek – 101,4%. Na terenie 5 gmin odnotowano spadek bezrobocia, największy w gminie Brzeziny, mniej o 26 bezrobotnych, tj. o 5,6%. Wzrósł również procentowy udział kobiet wśród bezrobotnych o 1,7 pkt procentowego. Jednym ze źródeł wzrostu bezrobocia jest nasilenie zwolnień grupowych. Negatywnie na sytuację rynku pracy wpływa przede wszystkim upadek przedsiębiorstw przemysłu lekkiego. Na koniec grudnia 2003 r., w ewidencji figurowało 659 bezrobotnych mieszkańców powiatu kaliskiego zwolnionych z przyczyn ekonomicznych. Na koniec 2002 r. osób takich było

822, co daje dynamikę spadku na poziomie 80,2%. Wzrost liczby bezrobotnych tej grupy miał miejsce tylko w gminie Lisków – więcej o 6 osób. Natomiast największą liczbę zwolnionych osób stanowią mieszkańcy gminy Szczytniki - 75 osób.

Tendencje w dynamice bezrobocia na terenie powiatu kaliskiego za lata 1998 – 2003 przedstawia poniższy wykres:

Dane Powiatowego Urzędu Pracy za rok 2004

Osobną grupę nowych bezrobotnych stanowią corocznie absolwenci szkół ponadgimnazjalnych. W dniu 31 grudnia 2003 r. było ich zarejestrowanych 362 osoby, w tym 226 kobiet, co stanowi 62,4% ogółu. Na koniec 2002 r. grupa ta wynosiła odpowiednio: ogółem - 354 osoby, w tym 191 kobiet. Liczba bezrobotnych absolwentów będących mieszkańcami wsi wzrosła o 2,3% w porównaniu do analogicznego okresu roku 2002. Zmienił się również poziom podziału bezrobotnych z prawem do zasiłku i bez prawa do zasiłku – wynosząc odpowiednio 7,7% i 92,3% (w 2002 r. - 11,0% i 89,0%). Odnotowano wzrost udziału bezrobotnych nie uprawnionych do pobierania zasiłku o 3,3 punktu procentowego.

Ukształtowanie bezrobocia uzależnione jest od rotacji bezrobotnych. Na łączną liczbę bezrobotnych podejmujących zatrudnienie duży wpływ ma liczba pozyskanych ofert pracy. Od stycznia do grudnia 2003 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu pozyskano ogółem 4 811 ofert pracy, w tym 1 478 ofert pochodziło od pracodawców mających swoje siedziby na terenie gmin powiatu kaliskiego. Najczęściej poszukiwano szwaczek, sprzedawców, kierowców i referentów administracyjno-biurowych.

31 grudnia 2003 r. Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu posiadał w dyspozycji ogółem 59 ofert pracy. Biorąc pod uwagę możliwość zatrudnienia bezrobotnych zamieszkałych na wsi również w zakładach położonych na terenie Kalisza, należy stwierdzić, że na 1 miejsce pracy przypadało 236 bezrobotnych z powiatu kaliskiego i miasta Kalisza (w 2002 r.-257).

2. Struktura bezrobocia

W powiecie kaliskim na koniec grudnia 2003 r. tylko 456 osób bezrobotnych było uprawnionych do otrzymywania zasiłku i stanowili oni 7,7% ogółu zarejestrowanych, w tym 164 kobiety, tj. 36,0%. Oznacza to spadek w stosunku do grudnia 2002 r. o 35 osób, tj. o 7,1%. Wzrost wystąpił na terenie 3 gmin powiatu kaliskiego, największy był w gminie Godziesze Wielkie - o 9 osób, tj. o 19,6%. Natomiast największy spadek miał miejsce w gminie Brzeziny - mniej o 12 osób, tj. o 30,%. Ogólna liczba kobiet uprawnionych do pobierania zasiłku wzrosła o 9, tj. o 5,8%.

Z analizy danych za 2003 r. wynika, że bezrobotnych bez prawa do zasiłku w dniu 31 grudnia 2003 r. zarejestrowanych było ogółem 5.439, w tym 2.942 kobiety, tj. 54,1%. Oznacza to wzrost w tej grupie o 110 osób, tj. o 2,1% w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego i miał miejsce na terenie 7 gmin. Największy wzrost odnotowano w gminie Żelazków - o 10,8% oraz w mieście i gminie Stawiszyn - o 7,6%.

Liczba bezrobotnych kobiet bez prawa do zasiłku wzrosła o 128, tj. o 4,5%. Wzrost ten wystąpił w 8 gminach powiatu, najwyższy również w mieście i gminie Stawiszyn - o 9,2%.

Bezrobotni nie uprawnieni do otrzymywania zasiłku stanowili w dniu 31 grudnia 2003 r. 92,3% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych, dla kobiet wskaźnik ten wynosił 94,7%.

Wśród bezrobotnych znajduje się 362 absolwentów różnego rodzaju szkół ponadgimnazjalnych, w tym 226 kobiet, tj. 62,4%. Wśród grupy tej można wyróżnić:

- absolwentów zasadniczych szkół zawodowych - 111 osób, tj. 30,7%,

- policealnych i średnich szkół zawodowych – 150 osób tj. 41,4%.

Stanowią oni razem 72,1% wszystkich zarejestrowanych absolwentów,

- absolwenci z wyższym wykształceniem - 56 osób, w tym 41 kobiet,
- z wykształceniem średnim ogólnym - 45 osób, w tym 34 kobiety.

Liczba bezrobotnych absolwentów zarejestrowanych w dniu 31 grudnia 2003 r. jest większa o 8 osób, tj. o 2,3% od stanu sprzed roku. Wzrost ten wystąpił wśród absolwentów wszystkich poziomów wykształcenia, z wyjątkiem zasadniczych szkół zawodowych. Bezrobotni absolwenci w dniu 31 grudnia 2003 r. stanowili 6,1% całego zbioru bezrobotnych, przed rokiem – również 6,1%.

Na koniec grudnia 2003 r. w ewidencji figurowało 124 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w tym 63 kobiety. Wśród nich tylko 17 osób posiadało prawo do pobierania zasiłku.

Bezrobotne osoby niepełnosprawne na koniec grudnia 2003 r. stanowiły 2,1% całego zbioru bezrobotnych, przed rokiem – także 2,1%.

3. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych

W celu łagodzenia skutków bezrobocia, Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu podejmuje szereg działań aktywizujących bezrobotnych. W 2003 r. wszystkimi formami aktywizacji zawodowej objęto 1 272 mieszkańców gmin powiatu kaliskiego (w tym 190 osób skierowanych w 2002 r., a realizujących swój program w 2003 r.). Korzystanie z poszczególnych form aktywizacji zawodowej przedstawiało się następująco:

□ szkolenia	200 osób,
□ prace interwencyjne	328 osób,
□ roboty publiczne	326 osób,
□ refundowane zatrudnienie absolwentów	161 osób,
□ staże absolwentów	251 osób,
□ pożyczki dla bezrobotnych na działalność gospodarczą	4 osoby,
□ pożyczki na utworzenie dodatkowych miejsc pracy	2 osoby.

Na finansowanie programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych z terenu gmin powiatu kaliskiego, Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu w roku 2003 r. wydał kwotę 2 336,9 tys. zł.

VIII. Stan i ocena szkolnictwa

1. System oświaty

Oświatowym zadaniem własnym gminy jest zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli (w tym z oddziałami integracyjnymi), przedszkoli specjalnych, szkół podstawowych oraz gimnazjów (w tym z oddziałami integracyjnymi), z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych, a także szkół artystycznych oraz szkół przy zakładach karnych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.

Oświatowym zadaniem własnym powiatu jest zakładanie i prowadzenie szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych, szkół ponadgimnazjalnych (w tym z oddziałami integracyjnymi), szkół sportowych i mistrzostwa sportowego oraz innych placówek wymienionych w ustawie. Jednostki samorządu terytorialnego mogą zakładać i prowadzić jedynie szkoły i placówki publiczne.

Na terenie powiatu kaliskiego działa 16 przedszkoli. Każda gmina posiada co najmniej jedno przedszkole. Najwięcej przedszkoli działa w gminie Mycielin (5) i Szczytniki (3).

Na terenie powiatu kaliskiego znajduje się 91 szkół, z tego :

- ❑ szkoły podstawowe 58,
- ❑ gimnazja 22,
- ❑ licea profilowane 4,
- ❑ licea ogólnokształcące 1,
- ❑ technika 3,
- ❑ technika uzupełniające 1,
- ❑ zasadnicze szkoły zawodowe 2.

Szkoły ponadgimnazjalne funkcjonują w ramach 3 zespołów szkół tj.:

- ❑ Zespołu Szkół im. St. Mikołajczyka w Opatówku - 805 uczniów (w 26 oddziałach),
- ❑ Zespołu Szkół Nr 1 w Liskowie - 476 uczniów (w 17 oddziałach),
- ❑ Zespołu Szkół Nr 2 im. M. Koszutkiej „Wery” w Liskowie - 148 uczniów (w 7 oddziałach).

W zespołach szkół prowadzonych przez Powiat Kaliski w roku szkolnym 2004/2005, naukę pobiera ogółem 1 429 uczniów, w następujących zawodach i profilach kształcenia:

Lp.	Nazwa / typ szkoły	Liczba uczniów	Profil kształcenia	Zawód
Zespół Szkół im. Stanisława Mikołajczyka w Opatówku				
1.	Liceum Ogólnokształcące	121	-	-
2.	Liceum Profilowane	192	- zarządzanie informacją	-
3.	Technikum	235	-	- technik ogrodnik
4.	Technikum Uzupełniające	22		- technik ogrodnik
5.	Technikum po szkole podstawowej*	34	-	- technik ogrodnik
6.	Technikum po zasadniczej szkole zawodowej*	49	-	- technik ogrodnik
7.	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	88	-	- ogrodnik
8.	Technikum dla Dorosłych	64	-	- technik ogrodnik
Zespół Szkół Nr 1 w Liskowie				
1.	Liceum Profilowane	82	- kształtowanie środowiska, - usługowo-gospodarczy	-
2.	Technikum	194	-	- technik żywienia i gospodarstwa domowego, - technik budownictwa
3.	Technikum po zasadniczej szkole zawodowej*	70	-	- technik budownictwa, - technik mechanizacji rolnictwa
4.	Technikum po szkole podstawowej*	30	-	- technik budownictwa
5.	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	100	-	- murarz, - cieśla, - mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych
Zespół Szkół Nr 2 im. Marii Koszutskiej „Wery” w Liskowie				
1.	Liceum Profilowane	87	- zarządzanie informacją, - ekonomiczno-administracyjny	
2.	Technikum	61	-	- technik handlowiec, - technik ochrony środowiska, - technik ekonomista, - technik agrobiznesu

*szkoły starego typu, które funkcjonują do czasu zakończenia cyklu kształcenia tj.: czerwiec 2005 r. dla techników po szkole podstawowej i czerwiec 2006 r. dla techników po zasadniczej szkole zawodowej.

W powiecie kaliskim działają dwa Centra Kształcenia Ustawicznego:

- ❑ samodzielne Centrum Kształcenia Ustawicznego w Liskowie, powstałe w czerwcu 2004 r.,
- ❑ Centrum Kształcenia Ustawicznego wchodzące w skład Zespołu Szkół im. St. Mikołajczyka w Opatówku, powstałe we wrześniu 2002 r.

Baza szkół prowadzonych przez Powiat Kaliski:

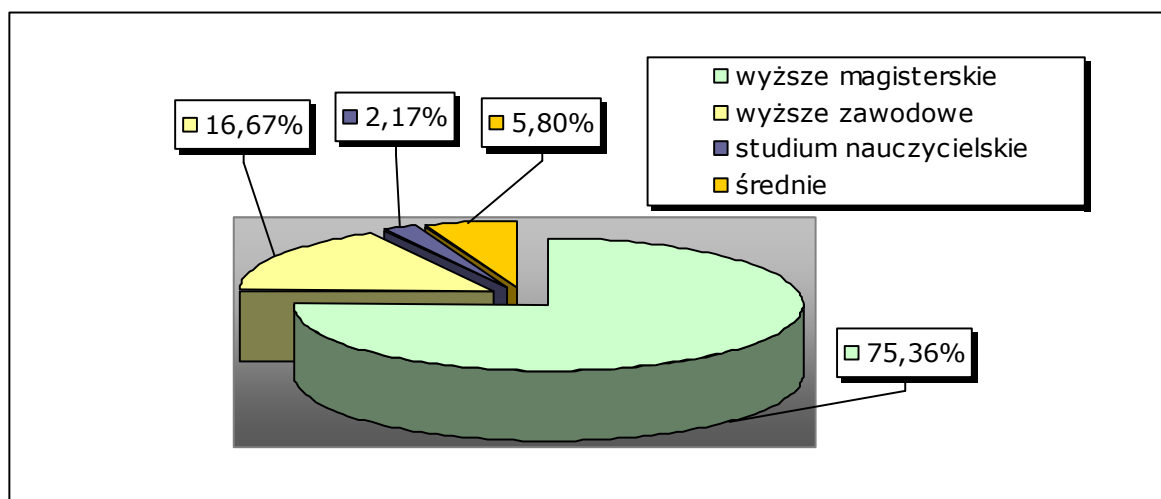
Lp.	Nazwa szkoły	Liczba sal lekcyjnych	Liczba sal gimnastycznych	Liczba komputerów
1.	Zespół Szkół im. Stanisława Mikołajczyka w Opatówku	21	1	118
2.	Zespół Szkół nr 1 w Liskowie	15	1	23
3.	Zespół Szkół nr 2 im. Marii Koszutskiej „Wery” w Liskowie	7	1	32
Ogółem		43	3	173

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, październik 2004 r.

W szkołach prowadzonych przez Powiat Kaliski w roku szkolnym 2004/2005 zatrudnionych jest ogółem 138 nauczycieli (99 pełnozatrudnionych i 39 niepełnozatrudnionych), z tego:

- ❑ w Zespole Szkół im. St. Mikołajczyka w Opatówku - 55 pełnozatrudnionych + 17 niepełnozatrudnionych,
- ❑ w Zespole Szkół Nr 1 w Liskowie - 33 pełnozatrudnionych + 9 niepełnozatrudnionych,
- ❑ w Zespole Szkół Nr 2 im. M. Koszutskiej „Wery” w Liskowie - 11 pełnozatrudnionych + 13 niepełnozatrudnionych.

Poziom wykształcenia nauczycieli w szkołach prowadzonych przez Powiat przedstawia się następująco:

Lp.	Poziom wykształcenia	Liczba nauczycieli	Udział procentowy [%]
1.	wyższe magisterskie	104	75,36
2.	wyższe zawodowe	23	16,67
3.	studium nauczycielskie	3	2,17
4.	średnie	8	5,80
RAZEM		138	100

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, październik 2004 r.

2. Rozwój szkolnictwa wyższego

Na terenie powiatu działają obecnie dwie uczelnie wyższe. Pierwsza to Wyższa Szkoła Informatyki z Łodzi, która utworzyła w Zespole Szkół im. St. Mikołajczyka w Opatówku wydział zamiejscowy. Obecnie zajęcia odbywają się na dwóch kierunkach:

- 3,5-letnie studia inżynierskie (zaoczne) na kierunku informatyka
  - Specjalności:
    - systemy informatyczne w zarządzaniu,
    - systemy informatyczne w technice,
    - grafika komputerowa,
    - systemy informatyczne w medycynie i ekologii,
- 3-letnie studia licencjackie (zaoczne) na kierunku pedagogika
  - specjalności:
    - pedagogika rewalidacyjna,
    - pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z promocją zdrowia,
    - rekreacja i wypoczynek,
    - pedagogika z informatyką.

Zajęcia prowadzone są w oparciu o bazę Zespołu Szkół w Opatówku, dodatkowo studenci korzystają z części internatu. W dalszej kolejności planuje się utworzenie uczelnianej biblioteki itp.

W Zespole Szkół nr 2 im. M. Koszutkiej „Wery” w Liskowie znajduje się wydział zamiejscowy Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi. Zajęcia są prowadzone na kierunku:

- ekonomia – licencjackie dzienne i zaoczne
  - specjalności:

- integracja europejska,
- zarządzanie finansami przedsiębiorstw (psychologia zachowań ekonomicznych),
- skarbowość i podatki.

Osoby z terenu powiatu mogą również studiować w Kaliszu, gdzie ma między innymi siedzibę Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych Instytut Pedagogiczno Artystyczny UAM w Poznaniu oraz prowadząca studia zaoczne Akademia Ekonomiczna z Poznania czy też Politechnika Poznańska.

IX. Pomoc społeczna

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i ich rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Bazę pomocy społecznej na terenie powiatu kaliskiego stanowi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz 11 Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zostało powołane Uchwałą Nr IV/18/99 Rady Powiatu Kaliskiego z dnia 22.01.1999 r.

1. Rodziny zastępcze

Istotną rolę w działalności Powiatowego Centrum pełnią rodziny zastępcze. Na terenie powiatu kaliskiego na przestrzeni ostatnich pięciu lat pomocą ze strony PCPR objętych było 107 rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 154 dzieci. Rodziny te otrzymywały miesięczną pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka. Ponadto w okresie ostatnich pięciu lat 33 dorosłe osoby - wychowankowie rodzin zastępczych otrzymały przysługujące im świadczenie pieniężne na usamodzielnienie. Część z tych osób podjęła pracę i prowadzi odrębne gospodarstwo domowe, część założyła własne rodziny. Należy podkreślić, że jedno z rodziców zastępczych najczęściej pełni funkcję opiekuna w usamodzielnieniu i daje duże wsparcie wychowankowi.

Kolejną formą pomocy dla rodzin zastępczych jest jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka. Świadczenie to przyznawane jest nowo tworzonym rodzinom. W omawianym okresie z takiej pomocy skorzystało 30 rodzin.

W poszczególnych latach wydatki na pomoc pieniężną dla rodzin zastępczych kształtowały się następująco: w 2000 r. wydano 580 953 zł, w 2001 r. 594 877 zł, w 2002 r. 582 234 zł, natomiast w 2003 r. 652 473 zł.

PCPR dokonuje także rozeznania sytuacji materialno-bytowej u rodziców biologicznych. W okresie od 2000 r. do 2003 r. wydano 91 decyzji dotyczących rodzin biologicznych. W 2003 r. liczba funkcjonujących rodzin zastępczych wynosiła 62, a liczba umieszczonych dzieci 82, (w tym 8 odbiegających od norm rozwojowych). W liczbie dzieci są także wychowankowie rodzin zastępczych otrzymujący pomoc pieniężną na kontynuację nauki.

Lp.	Gmina	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci
1.	Blizanów	7	9
2.	Brzeziny	4	5
3.	Ceków Kolonia	4	5
4.	Godziesze Wielkie	9	13
5.	Koźminek	8	8
6.	Lisków	3	5
7.	Mycielin	1	1
8.	Opatówek	5	10
9.	Stawiszyn	4	5
10.	Szczytniki	3	4
11.	Żelazków	14	17
RAZEM		62	82

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na dzień 31.12. 2003 r.

W omawianym okresie oprócz przeprowadzania wywiadów środowiskowych dokonywano także oceny sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej - przynajmniej 2 razy w roku w każdej rodzinie. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi wykaz kandydatów na rodziny zastępcze. Przed ostatecznym wydaniem postanowienia sądu o ustanowieniu rodziny zastępczej z kandydatami prowadzone są szkolenia, instruktaże przygotowujące ich do pełnienia nowej roli społecznej oraz diagnoza warunków materialno-bytowych kandydatów. PCPR organizuje także szkolenia tematyczne dla rodzin zastępczych już funkcjonujących spokrewnionych i nie spokrewnionych. Ponadto na bieżąco w zależności od potrzeb i sytuacji udziela się pomocy rodzinom zastępczym jak i wychowankom, poprzez udzielanie porad jak i kierowanie do odpowiednich instytucji.

2. Placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodzinne

Na terenie powiatu kaliskiego działa jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza. Jest nią Dom Dziecka w Liskowie. Dysponuje on obecnie 42 miejscami, w tym 7 miejscami interwencyjnymi. Przebywa w nim obecnie 30 dzieci w wieku od 3 do 18 lat. Na przestrzeni 5-letniej działalności przyjęto 63 dzieci. Wiele dzieci skierowano do placówek poza powiat kaliski w związku z postanowieniami sądu o umieszczeniu dziecka w placówce o odpowiednim profilu.

Dom Dziecka prowadzi 2 grupy wychowawcze w systemie koedukacyjno-rozwojowym. Pełnoletnim wychowankom placówki opiekuńczo-wychowawczej udzielana jest pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie. Ogółem 14 osób otrzymało pomoc pieniężną na usamodzielnienie oraz 5 osób otrzymało pomoc w formie rzeczowej. Natomiast 10 osób otrzymało comiesięczną pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki.

Mając na uwadze ochronę najsłabszych grup społecznych przed marginalizacją życia Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie podjęło również działania w celu utworzenia Rodzinnych Domów Dziecka. W latach 2002-2003 na terenie powiatu powstały Rodzinne Domy Dziecka w Opatówku i w Brzezinach. Przebywa w nich łącznie 7 dzieci.

2.1 Dom Pomocy Społecznej

Ważną formą świadczeń społecznych, za które odpowiedzialny jest Powiat jest organizowanie i zapewnienie usług o określonym standardzie w domu pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym. Na terenie powiatu nie funkcjonowała tego typu placówka. Osoby wymagające całodobowej opieki i pielęgnacji umieszczane były w domach pomocy społecznej na terenie innych powiatów. Mając na uwadze dobro tych osób w oparciu o wolne pomieszczenia w budynku Domu Dziecka w Liskowie, w grudniu 2001 r. oddano do użytku Dom Pomocy Społecznej dla osób starszych. Dysponował on 25 miejscami. Z uwagi na duże zapotrzebowanie na usługi w tym zakresie wygospodarowano dodatkowe miejsca. Obecnie dom ten może otoczyć opieką 35 osób. W budynku znajduje się winda oraz odpowiednio wyposażone łazienki.

2.2 Środowiskowy Dom Samopomocy

Od kilku lat trwa budowa Środowiskowego Domu Samopomocy w Liskowie, który w założeniach ma spełniać rolę dziennego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Środowiskowy Dom Samopomocy mógłby także pełnić rolę ośrodka

interwencji kryzysowej dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, spowodowanej przez zdarzenia losowe. Podstawowa aktywność placówki powinna obejmować pomoc psychologiczną, socjalną, prawną oraz działania na rzecz przywrócenia równowagi psychicznej po krytycznym zdarzeniu. Ukończenie remontu uzależnione jest od posiadanych środków finansowych na tego typu inwestycje.

3. Powiatowy Program Pomocy Osobom Niepełnosprawnym

Do realizacji zadań ujętych w Powiatowym Programie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym swój akces zgłosiły wszystkie gminy powiatu kaliskiego, a ponadto Gminne Towarzystwo Dzieci Specjalnej Troski w Liskowie, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Opatówku, a także zakłady pracy chronionej powiatu kaliskiego oraz Klub Sportowy Niepełnosprawnych „Wega”. Poparcie dla powyższego przedsięwzięcia wyraził również Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a honorowy patronat objął Pełnomocnik ds. Osób Niepełnosprawnych.

Z rozeznania sporządzonego przez Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w momencie przystąpienia do Powiatowego Programu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym na lata 2000-2003 wśród 81 295 mieszkańców powiatu kaliskiego znajdowało się 2 698 osób niepełnosprawnych, która to grupa stanowiła 3,3% ogółu mieszkańców. Z liczby tej znaczny stopień niepełnosprawności (I grupę) posiadało 359 osób tj. 0,4% mieszkańców, umiarkowany stopień (II grupę) 821 osób tj. 1% mieszkańców. Dominował stopień lekki (III grupa) – 1 207 osób, co stanowiło 1,5% ogółu mieszkańców.

Lata 2000-2003 wskazują, iż liczba niepełnosprawnych w powiecie kaliskim stopniowo wzrastała. Narodowy Spis Powszechny dokonany w 2003 r. ujawnił, iż liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu kaliskiego kształtuje się na poziomie 6 978 osób i jest wyższa od liczby osób niepełnosprawnych w momencie uruchamiania Programu o 4 280 osób.

Zakres rzeczowy programu realizowanego w latach 2000-2003 przedstawia się następująco:

□ Udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych:

PCPR w Kaliszu na bieżąco udziela informacji osobom niepełnosprawnym o ich prawach i uprawnieniach. PCPR wspiera ponadto rozwój grup samopomocy oraz organizacji pozarządowych w ich działaniu. Samorządy terytorialne z terenu powiatu kaliskiego oraz

merytoryczny Wydział Starostwa Powiatowego w Kaliszu promują tworzenie klas integracyjnych w szkołach publicznych.

□ Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych:

Z pozyskanych z PFRON środków finansowych Powiatowy Urząd Pracy umożliwia dorosłym osobom niepełnosprawnym przekwalifikowanie się i zdobycie zawodu. Preferowana tematyka szkoleń wśród kobiet to przede wszystkim: obsługa komputera, zagadnienia o tematyce finansowo-księgowej, obsługa kasy fiskalnej; natomiast wśród mężczyzn zainteresowaniem cieszą się szkolenia z zakresu prawa jazdy oraz obsługi wózków widłowych, kurs spawania w osłonie CO₂, kurs agenta ochrony osób i mienia. Najczęściej w szkoleniach uczestniczyli mieszkańcy gmin: Brzeziny, Lisków, Opatówek, Koźminek.

PCPR z otrzymanych z PFRON środków pomaga tworzyć i przystosowywać miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych w zakładach pracy. W latach 2000-2003 utworzono i przystosowano 43 nowe miejsca pracy, w tym 20 miejsc w zakładach pracy chronionej.

□ Uruchomienie Warsztatów Terapii Zajęciowej

Wychodząc naprzeciw potrzebom opanowania przez osoby niepełnosprawne zdolności manualnych i odpowiednich umiejętności, które w rezultacie mogą przyczynić się do ewentualnego skierowania ich przez Powiatowy Urząd Pracy do odpowiednich zakładów pracy, samorządy gmin Koźminek i Lisków zgłosiły chęć utworzenia Warsztatów Terapii Zajęciowej. W listopadzie 2003 r. podpisana została umowa pomiędzy Starostą Kaliskim a Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych „Razem Łatwiej” w Koźminku, dotycząca dofinansowania części kosztów utworzenia i prowadzenia warsztatów. Środki PFRON w 2003 r. pozwoliły jedynie na udzielenie dofinansowania w wysokości 42 000 zł. Ze środków tych pokryte zostały koszty instalacji elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, a także części prac budowlanych. Dalsze prace związane będą z wyposażeniem planowanych pracowni. Projekt zakłada prowadzenie terapii w następujących rodzajach grup: pracownia artystyczna, gospodarstwa domowego, krawiecka, ogrodnicza, komputerowa. Na liście potencjalnych uczestników warsztatów znajduje się 27 osób. Duże zainteresowanie społeczności lokalnej wzbudziła również propozycja utworzenia podobnych warsztatów w Liskowie. Główne ograniczenie stanowią środki finansowe nie wystarczające na podjęcie tego typu działań w pełnym zakresie.

□ Likwidacja barier urbanistycznych i architektonicznych

Główne prace nad usunięciem barier obejmowały:

- Gmina Opatówek - przystosowanie wejścia do budynku, wykonanie podjazdów zewnętrznych, przystosowanie łazienek, likwidację różnic poziomów korytarzy i pokoi oraz uzupełnienia wymaganego oświetlenia w GOPS w Opatówku,
- Gmina i Miasto Stawiszyn - wykonanie chodnika oraz wyznaczenie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych przy Ośrodku Zdrowia,
- Gmina Brzeziny - wykonanie podjazdów zewnętrznych, oporęczowania, obniżenia krawężnika przy budynku Urzędu Gminy i Ośrodka Zdrowia w Brzezinach,
- Gmina Lisków - wykonanie podjazdów zewnętrznych, modernizacja sanitariatów, wykonanie posadzki antypoślizgowej dla osób niepełnosprawnych w budynku Gimnazjum,
- Zakład Pracy Chronionej „Ceko” w Goliszewie - wykonanie chodników, podjazdów oraz pomostu przy przystanku autobusowym w Goliszewie,
- Starostwo Powiatowe w Kaliszu – przystosowanie węzłów sanitarnych, niwelacja progów i wykonanie posadzek antypoślizgowych, montaż windy, wykonanie podjazdu i utwardzenia terenu w Domu Dziecka w Liskowie z przeznaczeniem na Dom Pomocy Społecznej. Ponadto przystosowano węzły sanitarne i wejścia do budynku oraz wykonano podjazd zewnętrzny przy Zespole Szkół w Opatówku.

□ Organizowanie turnusów rehabilitacyjnych

PCPR w ramach zadań własnych dofinansowuje pobyty osób niepełnosprawnych na turnusach rehabilitacyjnych. W 2000 roku z dofinansowania skorzystało 107 osób, a w roku 2003 dofinansowanie umożliwiło pobyt dla 185 osób. Na uwagę zasługuje działalność Gminnego Towarzystwa Dzieci Specjalnej Troski w Liskowie, które raz w roku w okresie letnim organizuje turnus rehabilitacyjny dla swoich członków, przy udziale środków finansowych PFRON oraz pomocy zakładów pracy chronionej z terenu gminy Lisków. Prężnie w tym zakresie działa również Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Dar Serca” z Opatówka.

□ Działania na rzecz sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

W ciągu ostatnich kilku lat podmioty działające na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowały różnorodne formy aktywności w ww. zakresie, które obejmowały między innymi:

- spotkania w czasie Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia,
- akcję zbierania środków czystości i artykułów spożywczych z przeznaczeniem na dary,
- imprezy integracyjne: spotkania i wycieczki turystyczno-krajoznawcze,

- integracyjny bal karnawałowy, zabawy i konkursy,
- festyny integracyjne,
- seminaria i dyskusje,
- zajęcia sportowe (sekcja pływacka, sportów wodnych i tenisa stołowego),
- imprezy sportowe i naukę pływania.

□ Wspieranie inicjatyw lokalnych, środowiskowych, stowarzyszeń i fundacji

W roku 1999 samorząd gminy Lisków podjął inicjatywę w postaci stworzenia Zakładu Rehabilitacji Leczniczej działającego pod egidą Towarzystwa Dzieci Specjalnej Troski. Jego utworzenie możliwe było dzięki wsparciu lokalnych sponsorów.

Rozpoczęcie działalności nastąpiło 1.01.2000 r. Liczba wykonywanych zabiegów, finansowanych przez Kasę Chorych wynosi rocznie około 16 000.

X. Ochrona zdrowia

1. Organizacja podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej

Gminne ośrodki zdrowia

□ GMINA BLIZANÓW

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminnego Ośrodka Zdrowia w Blizanowie z Filią w Jastrzębnikach zatrudnia 11 osób. Usługi stomatologiczne świadczą dwa niepubliczne gabinety stomatologiczne w Blizanowie i w Jastrzębnikach, które obsługiwane są przez dwóch stomatologów i dwie pomoce stomatologiczne. W zakresie specjalistycznej opieki ambulatoryjnej istnieją dwa gabinety ginekologiczne w Blizanowie i w Jastrzębnikach, zatrudniające 2 osoby personelu medycznego.

□ GMINA BRZEZINY

Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Doktor” w Brzezinach zatrudnia 4 lekarzy i 3 pielęgniarki.

□ GMINA CEKÓW KOLONIA

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „CEKÓW” w Cekowie Koloni zatrudnia 2 lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, 1 lekarza ginekologa, 4 pielęgniarki, 1 położną, 1 rejestratorkę medyczną. Usługi stomatologiczne świadczy gabinet stomatologiczny zatrudniający 1 lekarza.

❑ GMINA GODZIESZE WIELKIE

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Godzieszach Wielkich zatrudnia 4 lekarzy, 1 lekarza stomatologa, 5 pielęgniarek i 1 położną. W zakresie specjalistycznej opieki ambulatoryjnej usługi świadczy 1 lekarz ginekolog.

❑ GMINA KOŹMINEK

Samodzielny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Koźminku składa się z następujących jednostek organizacyjnych:

- gabinetów lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej,
- gabinetu pielęgniarki i położnej środowiskowo-rodzinnej,
- poradni pediatrycznej,
- poradni ginekologiczno-położniczej,
- poradni stomatologicznej,
- pracowni diagnostyki laboratoryjnej,
- gabinetu medycyny szkolnej.

❑ GMINA LISKÓW

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Liskowie zatrudnia 2 lekarzy, w tym lekarza ogólnego i lekarza medycyny rodzinnej; 7 pielęgniarek, w tym 3 pielęgniarki środowiskowo-rodzinne, 2 pielęgniarki higieny szkolnej, 1 położną środowiskowo-rodzinną; 1 technika laboranta. Usługi stomatologiczne i ambulatoryjne świadczą lekarz stomatolog i ginekolog.

❑ GMINA MYCIELIN

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Korzeniewie z filią w Dzierzbiniu zatrudnia obecnie 9 osób personelu medycznego: lekarza pediatrę, internistę, felczera medycyny, 4 pielęgniarki, położną środowiskową i higienistkę szkolną. Działa tutaj również gabinet stomatologiczny zatrudniający 1 lekarza stomatologa.

❑ GMINA OPATÓWEK

SP ZOZ Gminny Ośrodek Zdrowia zatrudnia 10 osób personelu medycznego, natomiast Gabinet Lekarza Rodzinnego 3 osoby. Usługi stomatologiczne świadczą 2 osoby.

❑ GMINA I MIASTO STAWISZYN

Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Stawiszynie oferuje usługi medyczne świadczone przez: 3 lekarzy, 7 pielęgniarek i 2 gabinety stomatologiczne.

□ GMINA SZCZYTNIKI

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szczytnikach z siedzibą GOZ w Iwanowicach, zatrudnia obecnie 2 lekarzy, 3 pielęgniarki, 1 położną. Ośrodek Zdrowia Staw – filia Szczytniki zatrudnia 1 lekarza, 2 pielęgniarki i 1 położną. Na terenie Szczytniki prowadzona jest również Prywatna Praktyka Stomatologiczna przez 1 lekarza oraz Poradnia Ginekologiczno – Położnicza zatrudniająca również 1 lekarza.

□ GMINA ŻELAZKÓW

W zakresie opieki zdrowotnej na terenie gminy działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, który zatrudnia 4 pielęgniarki i 2 lekarzy. W zakresie stomatologii usługi świadczy 1 lekarz stomatolog, a w zakresie opieki ambulatoryjnej 1 lekarz ginekolog.

Inne placówki opieki zdrowotnej

Na terenie gminy Godziesze Wielkie funkcjonuje Wojewódzki Specjalistyczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Kaliszu - Wolicy. Szpital liczący 134 łóżka pełni zadania specjalistyczne w zakresie leczenia chorób płuc i gruźlicy. Swym zasięgiem obejmuje cały kraj. Według stanu na dzień 02.11.2004 r. szpital ten zatrudniał 17 lekarzy.

Na terenie gminy Koźminek działa Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokołowie. Szpital posiada 120 łóżek, w tym 41 łóżek leczenia uzależnień. Swym zasięgiem obejmuje całe województwo wielkopolskie. Szpital zatrudniał według stanu na 2.11.2004r. 6 lekarzy oraz 27 pielęgniarek.

Na terenie gminy Opatówek usługi medyczne świadczy również Zakład Opieki Zdrowotnej „HELLENA” S.A., który zatrudnia 6 lekarzy: 1 lekarza specjalistę z dziedziny medycyny pracy, pulmonologa, lekarza internistę, 2 lekarzy radiologów oraz 1 lekarza ortopedę.

W populacji osób dorosłych najczęściej występujące choroby to schorzenia układu krążenia, zwłaszcza nadciśnienie i choroby niedokrwienia serca, zmiany zwyrodnieniowe stawów, astma oskrzelowa, cukrzyca, schorzenia narządu ruchu, w szczególności schorzenia kręgosłupa.

Wśród dzieci najczęściej spotyka się choroby alergiczne, w tym astmę oskrzelową oraz wady postawy, płaskostopie i wady wzroku.

2. Apteki i zaopatrzenie medyczne

Na terenie powiatu kaliskiego w każdej gminie funkcjonuje apteka lub punkt apteczny. Najwięcej aptek znajduje się na terenie gminy Opatówek. Liczba placówek zaspakaja

potrzeby mieszkańców. Apteki posiadają dobre zaopatrzenie medyczne. Poniższa tabela prezentuje liczbę aptek i punktów aptecznych w poszczególnych gminach powiatu:

Lp.	Gmina	Liczba aptek/punktów aptecznych
1.	Blizanów	2
2.	Brzeziny	3
3.	Ceków Kolonia	2
4.	Godziesze Wielkie	2
5.	Koźminek	2
6.	Lisków	1
7.	Mycielin	1
8.	Opatówek	4
9.	Stawiszyn	2
10.	Szczytniki	1
11.	Żelazków	2
RAZEM		22

Dane z gmin, październik według stanu n2004 r.

XI. Turystyka

1. Zasoby i walory turystyczne powiatu kaliskiego

Powiat kaliski pod względem turystycznym charakteryzuje większa atrakcyjność zabytków i pamiątek historycznych, niż cech krajobrazu, chociaż można tu znaleźć również takie okolice, które swoimi walorami przyciągną uwagę turystów.

Na terenie powiatu można spotkać wiele ciekawych, zabytkowych pałaców i dworów, wśród których do najcenniejszych zaliczają się dwory w Koźminku i Żelazkowie. Z zabytków architektury obronnej zachowały się tylko pozostałości obwarowań miejskich w Stawiszynie, które obok Kalisza stanowią jedyne tego typu zabytki w powiecie kaliskim.

W dziedzinie muzealnictwa powiat posiada duże atrakcje, a są nimi dwa zabytkowe muzea. Pierwsze z nich to Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku, mieszczące się w dawnej manufakturze sukienniczej, jest to jeden z nielicznych tego typu zabytków techniki w Europie. Obok ekspozycji stałej, organizuje się tam wystawy czasowe o różnej tematyce oraz prowadzona jest działalność naukowa. Druga placówka to Muzeum Marii Dąbrowskiej w Russowie, miejsce urodzenia pisarki, muzeum biograficzne - oddział

Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej w Kaliszu. Przy dworku na terenie parku został zlokalizowany skansen etnograficzny dawnej wiejskiej architektury budowlanej.

Wśród atrakcji przyrodniczych, najważniejsze stanowią dwa rezerваты przyrody położone na terenie gminy Brzeziny. Rezerwat „Olbina” o charakterze puszczańskim, chroniący starodrzew ze szczególnie unikalnym drzewostanem jodły oraz rezerwat „Brzeziny” z najliczniejszym w Wielkopolsce stanowiskiem długosza królewskiego, który jest najokazalszą paprocią polską. Ważną rolę odgrywają również obszary krajobrazu chronionego:

- „Dolina rzeki Swędrni”, znajdująca się na terenie gmin: Ceków Kolonia, Koźminek, Żelazków i Opatówek, biegnąca wzdłuż rzeki Swędrni. Na obszarze tym występują osobliwości florystyczne, drzewa pomnikowe, szczególnie dęby oraz ostoje ptaków wodno-błotnych,
- „Dolina rzeki Prosnys” - jej część środkowa występuje w gminach: Brzeziny, Godziesze Wielkie, Opatówek. Obszar ten charakteryzuje się różnorodnością zbiorowisk roślinnych, dużą ilością gatunków ptaków chronionych.

Główne ośrodki związane z wypoczynkiem i rekreacją znajdują się w miejscowości Szałe gmina Opatówek i w Brzezinach. W Szałem na rzece Pokrzywnicy, istnieje sztuczny zbiornik wodny o powierzchni 150 ha. Urządzono tam ośrodek rekreacyjny z kąpieliskiem, polem namiotowym i parkingiem, działa także przystań jachtowa, a na zalewie wytyczony został tor wioślarski. Również w Brzezinach nad niewielkim stawem, znajduje się ośrodek wypoczynkowy z plażą, kąpieliskiem i restauracją. W sąsiednim lesie zlokalizowano ośrodki wczasowe.

Na terenie powiatu wytyczone są też szlaki turystyczne i trasy rowerowe:

- szlak żółty : Winiary - Rożdżały - Pólko (8,8 km),
- szlak zielony : Kalisz - Chełmce (15 km),
- szlak czerwony: Winiary - Szałe - Wolica – Stobno - Ołobok (Powiat Ostrowski) 22 km,
- szlak czerwony: Opatówek – Trojanów - Opatówek (5 km),
- trasa rowerowa - wielka pętla gminy Opatówek: Opatówek - PP. Hellena – Trojanów - Chełmce – Szałe - Kalisz – Nędzrzew – Skarszew – Tłokinia Mała - Tłokinia Kościelna - Tłokinia Wielka – Opatówek Muzeum Historii Przemysłu (26 km),
- trasa rowerowa - gmina Żelazków(łącznie 24 km): Chrusty - Borków Stary - Russów, Chrusty - Borków Stary – Tykadłów,

Chrusty - Borków Stary – Florentyna -
Żelazków.

2. Infrastruktura turystyczna i paraturystyczna

Baza noclegowa

Na bazę noclegową w powiecie kaliskim składają się: hotele, motele, Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Brzezinach, Dom Pracy Twórczej NOT w Tłokini oraz gospodarstwa agroturystyczne. W powiecie działają następujące obiekty o charakterze hotelowym:

- Dom Pracy Twórczej NOT w Tłokini Kościelnej gmina Opatówek,
- Kompleks Wypoczynkowy "Zameczek" w Emilianowie gmina Koźminek,
- Motel w Kamieniu gmina Ceków Kolonia,
- Motel "Maria" w Szałem gmina Opatówek,
- Motel "Czarnuszka " w Opatówku,
- Motel „Natalia” w Russowie gmina Żelazków,
- Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Brzezinach,
- Ośrodek Szkoleniowo - Wypoczynkowy w Brzezinach,
- Rekreacja Konna - Czempisz gmina Brzeziny,
- Klub Jeździecki - Wolica gmina Godziesze Wielkie,
- Klub Jeździecki „KaJa” w Cekowie.

Gospodarstwa agroturystyczne na terenie powiatu są położone w miejscowościach: Gać Kaliska gmina Koźminek, Jamnice gmina Brzeziny i Krzyżówki gmina Koźminek.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Liczba miejsc noclegowych
1.	Emilianów gmina Koźminek	Motel	50
2.	Brzeziny	Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji	32
3.	Brzeziny	Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy	45
4.	Kamień – gmina Ceków Kolonia	Motel	35
5.	Szałe – gmina Opatówek	Motel	21
6.	Opatówek	Motel	53
7.	Russów – gmina Żelazków	Motel	43
8.	Tłokinia Kościelna – gmina Opatówek	Dom Pracy Twórczej NOT	25
9.	Czempisz – gmina Brzeziny	Ośrodek Rekreacji Konnej	11
10.	Wolica - gmina Godziesze Wielkie	Klub Jeździecki	30
11.	Ceków – gmina Ceków Kolonia	Klub Jeździecki „KaJa”	20
11.	Jamnice - gmina Brzeziny	Gospodarstwo Agroturystyczne	12
12.	Gać Kaliska – gmina Koźminek	Gospodarstwo Agroturystyczne	6
13.	Krzyżówki – gmina Koźminek	Gospodarstwo Agroturystyczne	6
RAZEM			389

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

Z analizy danych wynika, że baza noclegowa na terenie powiatu kaliskiego uległa zwiększeniu w ciągu ostatnich 5 lat. Jest to spowodowane coraz szybszym rozwojem sektora usług turystycznych. Obszar powiatu jest celem turystyki o charakterze głównie weekendowym, nie jest zatem przygotowany do obsługi bardzo dużej liczby gości poszukujących wysokiego standardu usług hotelarskich. Rosnąca corocznie liczba przyjazdów turystycznych oraz poziom usług w tej dziedzinie, a co za tym idzie rynkowa „walka” o klienta, uwidaczniają potrzebę zwiększenia liczby miejsc noclegowych na terenie powiatu.

Baza gastronomiczna

Przedstawienie stanu bazy gastronomicznej na terenie powiatu kaliskiego może być jedynie przybliżone, w związku z dynamiką w tej branży oraz częstymi zmianami. Dodatkowy problem stanowi szeroko rozumiane pojęcie definicji zakładu gastronomicznego, stąd dla potrzeb analizy lokale podzielono na: restauracje, bary, kawiarnie. Obecnie na terenie powiatu działają 63 zakłady gastronomiczne. W poniższej tabeli przedstawiono liczbowe dane zakładów gastronomicznych wg. przyjętego podziału i lokalizacji w gminach.

Lp.	Gmina	Restauracje	Bary	Kawiarnie
1.	Blizanów	0	5	0
2.	Brzeziny	1	1	1
3.	Ceków Kolonia	3	3	0
4.	Godziesze Wielkie	1	0	0
5.	Koźminek	2	0	0
6.	Lisków	1	0	1
7.	Mycielin	0	0	2
8.	Opatówek	3	15	1
9.	Stawiszyn	1	4	1
10.	Szczytniki	2	5	0
11.	Żelazków	2	6	2
RAZEM		16	39	8

Dane z gmin, październik wg stanu z rok2004 r.

Z analizy danych za ostatnie 5 lat wynika, że nastąpił znaczny wzrost liczby punktów gastronomicznych, w szczególności położonych w pobliżu obiektów atrakcyjnych turystycznie. Taka tendencja rozwojowa w branży gastronomicznej powinna utrzymać swój wzrost w latach następnych. Sprzyjają temu szczególnie plany lokalizacji na terenie powiatu nowych zbiorników wodnych, które wymagają stworzenia infrastruktury turystyczno-gastronomicznej. Dotychczasowe rozmieszczenie obiektów gastronomicznych jest mocno zróżnicowane. Większość lokali znajduje się w miejscowościach, będących siedzibami władz gmin lub przy głównych trasach komunikacyjnych. Dlatego też dalszy rozwój bazy gastronomicznej na obszarach planowanych usług turystycznych i rekreacyjnych, stanowi ważne uzupełnienie infrastruktury turystycznej powiatu.

Dostępność komunikacyjna

Komunikacja kolejowa

Przez teren powiatu przebiega jedna linia kolejowa Łódź - Wrocław. Najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w Kaliszu. Spełnia funkcję dworca pasażerskiego, a pozostałe małe stacje w Opatówku i Radliczycach obsługują jedynie komunikację lokalną. W związku z tym wszyscy, którzy chcą dojechać koleją do wybranej miejscowości powiatu kaliskiego, muszą najczęściej korzystać z kaliskiego dworca, a następnie dojechać do celu innym środkiem lokomocji.

Połączenia drogowe

Główne szlaki samochodowe to droga krajowa nr 12 Sieradz - Poznań oraz droga krajowa nr 25 Ostrów Wielkopolski - Bydgoszcz. Inne ważne trasy to drogi wojewódzkie nr 442 Kalisz - Września, nr 470 Kalisz - Turek, nr 471 biegnąca od Opatówka przez Koźminek i Lisków w kierunku wschodnim (woj. łódzkie) oraz nr 449 przebiegająca przez Brzeziny. Dobrze rozwinięta jest lokalna komunikacja autobusowa, organizowana przez PKS oraz przewoźników prywatnych, dzięki czemu można dotrzeć do wszystkich ważniejszych miejscowości. Centralną rolę pełni tu dworzec autobusowy PKS w Kaliszu, skąd kursują autobusy do kilkunastu większych miast (Bydgoszcz, Jelenia Góra, Konin, Łódź, Opole, Płock, Poznań, Włocławek, Wrocław, Zielona Góra).

Infrastruktura paraturystyczna

Jako infrastrukturę paraturystyczną należy rozumieć wszystkie te obiekty, z których korzystają turyści jako jedna z grup użytkowników. Dlatego ich lokalizacja w różnym stopniu jest związana z miejscami odwiedzanymi przez turystów. Dla samych turystów, podstawowe znaczenie wśród obiektów paraturystycznych mają: stacje benzynowe, stacje obsługi pojazdów, banki, placówki kulturalne (muzea, teatry, kina itp.), obiekty sportowe i rekreacyjne. Druga grupa to inne instytucje, z których doraźnie korzystają turyści, zaliczamy do nich m.in.: poczty, apteki, ośrodki zdrowia, komisariaty policji. Większość wymienionych obiektów jest skoncentrowana w miejscowościach będących siedzibami władz gmin, tam też znajdują się największe skupiska mieszkańców. Szybki rozwój motoryzacji w kraju wpłynął bezpośrednio na rozwój sektora usług w tej dziedzinie, jest to także widoczne w powiecie kaliskim, gdzie działa wiele podmiotów gospodarczych, świadczących usługi dla zmotoryzowanych. Obok już istniejących powstają wciąż nowe stacje benzynowe (coraz więcej czynnych przez 24 h), nie brakuje także stacji obsługi samochodów i warsztatów naprawczych, oczywiście największe ich skupienie występuje w dużych miejscowościach i przy najważniejszych trasach. Nieco gorzej przedstawia się dostępność do usług bankowych, pocztowych, medycznych lub aptek. Chodzi tu przede wszystkim o ich liczebność i dostępność w godzinach popołudniowych oraz wieczornych.

Na terenie powiatu brakuje poważniejszych placówek kulturalnych jak teatry, kina, galerie itp. Natomiast wśród obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych od lat działa ośrodek nad zalewem w Szałem i ośrodek w Brzezinach, a także kompleks sportowo-rekreacyjny OKSiR w Cekowie. Pojawiły się również dwa nowe ośrodki: Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kamieniu (gmina Ceków Kolonia) i Ośrodek Sportowo - Rekreacyjny „Szwacin” (gmina Godziesze Wielkie). Na ich terenie powstają kompleksy sportowo-rekreacyjne z boiskami,

kortami, miejscami kąpieliskowymi. Staną się one z pewnością ważnymi elementami atrakcyjności turystycznej powiatu, a ich powstanie jest możliwe dzięki zaangażowaniu lokalnych społeczności i pomocy władz gmin. Inną inwestycją, która pozytywnie wpłynie na rozwój funkcji rekreacyjnej powiatu jest zbudowany zbiornik wodny w Murowańcu (gmina Koźminek) oraz planowane zbiorniki w Żelazkowie i Blizanowie.

Na terenie powiatu kaliskiego znajduje się wiele ciekawych miejsc z punktu widzenia krajobrazowego. Występują tu różne formy terenu przecinane dolinami rzek, lasy i parki, dobrze zagospodarowane pola uprawne, stawy rybne oraz sztuczne zbiorniki, nad którymi umiejscowione są ośrodki wypoczynkowe. Czyste powietrze, nieskażona woda to dodatkowe walory zapewniający zdrowy, spokojny i atrakcyjny wypoczynek.

Na terenie powiatu funkcjonują 4 gospodarstwa agroturystyczne:

- ❑ gospodarstwo zlokalizowane w miejscowości Gać Kaliska (gmina Koźminek) - jest to gospodarstwo o powierzchni 30 ha, położone w odległości 150 m od rzeki i 1 km od lasu; znajduje się tam kwatera z 6 miejscami noclegowymi, miejscem na rozbicie namiotów, a w pobliżu piesze i rowerowe trasy turystyczne,
- ❑ gospodarstwo „Hacjenda pod dębami” w miejscowości Jamnice (gmina Brzeziny) - jest to gospodarstwo o pow. 8,4 ha, położone w pobliżu lasów; znajduje się tam kwatera z 12 miejscami noclegowymi, miejscem na rozbicie namiotów, a w pobliżu piesze i rowerowe trasy turystyczne,
- ❑ gospodarstwo w miejscowości Krzyżówki (gmina Koźminek) - jest to gospodarstwo, położone w pobliżu lasu; znajduje się tam kwatera z 6 miejscami noclegowymi, w pobliżu piesze i rowerowe trasy turystyczne,
- ❑ gospodarstwo w miejscowości Krzyżówki (gmina Koźminek) - jest to gospodarstwo specjalizujące się w rekreacji konnej i hodowli koni, położone w pobliżu lasu, oferuje rajdy konne, naukę jazdy konnej, hipoterapię; w pobliżu znajdują się piesze i rowerowe trasy turystyczne.

3. Promocja zasobów i walorów turystycznych powiatu kaliskiego

Promocja powiatu kaliskiego w sferze turystyki i rekreacji, jest prowadzona z wykorzystaniem potencjału Starostwa Powiatowego oraz Urzędów Gmin. Corocznie wydawane są foldery informacyjne prezentujące ofertę powiatu w zakresie turystyki, szczególnie turystyki o charakterze weekendowym, wiodącej na terenie powiatu. Równie ważnym elementem promocji są strony internetowe utrzymywane zarówno przez Powiat

jak również poszczególne gminy. Począwszy od 2000 r. Powiat Kaliski uczestniczy bezpośrednio lub pośrednio w imprezach i targach turystycznych oraz innych imprezach związanych tematycznie z tą sferą aktywności. Pomimo znacznych kosztów prowadzenia aktywnych działań promocyjnych, działalność tego typu przynieść może wymierne efekty związane z rozwojem turystyki i rekreacji. W związku z nowymi inwestycjami o charakterze stricte turystycznym czy rekreacyjnym (np. ośrodek w Szwacinie) oraz budową nowych zbiorników wodnych kwestia promocji oferty turystycznej staje się jednym z ważniejszych zamierzeń promocyjnych.

4. Sport i rekreacja

Na terenie powiatu działa 16 klubów sportowych (stowarzyszeń kultury fizycznej). Część klubów zgodnie z ustawą Prawo o Stowarzyszeniach oraz ustawą o kulturze fizycznej, wpisana jest do rejestru prowadzonego przez Krajowy Rejestr Sądowy, a nadzór nad nimi prowadzi Starosta Kaliski. Są to następujące kluby:

- Ludowy Klub Sportowy „Swędrnia” w Koźminku,
- Klub Jeździecki – Strzelecki „Jako” w Kokaninie,
- Liskowski Klub Sportowy „Liskowiak” w Liskowie,
- Ludowy Klub Sportowy Borków Stary,
- Jeździecki Klub Sportowy w Jarantowie,
- Ludowy Klub Sportowy „Panda” w Pamięcinie,
- Klub Sportowy „EKO – Hubertus” w Niedźwiadach,
- Klub Sportowy „Kamień” w Kamieniu,
- Ludowy Klub Sportowy „Olimpia” w Brzezinach.

Pozostałe kluby zgodnie z art. 7a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 stycznia 1996 roku, o kulturze fizycznej (Dz. U. z 2001 r. Nr 81, poz. 889 ze zm.) jako stowarzyszenia kultury fizycznej nie prowadzące działalności gospodarczej, wpisane są do ewidencji klubów sportowych, prowadzonej przez Starostę Kaliskiego. Do klubów tych należą:

- Gminny Ludowy Zespół Sportowy „Korona – Pogoń” w Stawiszynie,
- Klub Jeździecki „KaJa” w Cekowie,
- Cukrowniczy Klub Sportowy „Zbiersk” w Zbiersku,
- Klub Sportowy „Pelikan” w Nowym Karolewie,
- Klub Sportowy „Opatówek” w Opatówku,

- Okręgowe Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Koźminku,
- Klub Sportowy „Unitor” w Jastrzębnikach.

Sport dzieci i młodzieży

Zadania z zakresu sportu szkolnego realizują lokalne struktury Szkolnego Związku Sportowego oraz działające na terenie powiatu uczniowskie kluby sportowe. Szkolny Związek Sportowy organizuje system rozgrywek, zawodów itp. w wielu popularnych dyscyplinach sportowych, w których uczestniczą uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. W powiecie kaliskim zawody rozgrywane są na dwóch podstawowych szczeblach: gminnym i powiatowym. Obecnie na terenie powiatu działają 23 uczniowskie kluby sportowe, co ilustruje poniższa tabela:

Lp.	Nazwa klubu	Dyscypliny	Miejsce działania	Gmina
1.	Uczniowski Klub Sportowy „Zefir”	kolarstwo szosowe	Szkoła Podstawowa w Woli Droszewskiej	Godziesze Wielkie
2.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Olimpik”	piłka nożna tenis stołowy	Szkoła Podstawowa im. W. Witosa w Nakwasinie Nowym	Koźminek
3.	Uczniowski Klub Sportowy „Atlas”	lekka atletyka koszykówka	Szkoła Podstawowa w Rajsku	Opatówek
4.	Uczniowski Klub Sportowy „Koźminianka”	kolarstwo szosowe i górskie, koszykówka piłka nożna	Szkoła Podstawowa im. A. Mieleckiego w Koźminku	Koźminek
5.	Uczniowski Klub Sportowy „Maraton”	piłka nożna tenis stołowy	Szkoła Podstawowa w Moskurni	Koźminek
6.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Liskowiak”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Wybickiego w Liskowie	Lisków
7.	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Peleton”	kolarstwo	Szkoła Podstawowa w Tłokini Wielkiej	Opatówek
8.	Uczniowski Klub Sportowy „Rychnów”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa w Rychnowie	Blizanów
9.	Uczniowski Klub Sportowy „Żelazków”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa w Żelazkowie	Żelazków
10.	Uczniowski Klub Sportowy „Goliszewiak”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa w Goliszewie	Żelazków
11.	Uczniowski Klub Sportowy „Puma”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa w Kokaninie	Żelazków

Lp.	Nazwa klubu	Dyscypliny	Miejsce działania	Gmina
12.	Uczniowski Klub Sportowy „Tygrysy”	piłka nożna	Gimnazjum w Dębem	Żelazków
13.	Uczniowski Klub Sportowy „Maczki”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa w Zbiersku	Stawiszyn
14.	Uczniowski Klub Sportowy „Trolle”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa w Biernatkach	Żelazków
15.	Uczniowski Klub Sportowy „Iskra”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa w Dębem	Żelazków
16.	Uczniowski Klub Sportowy „LIDER”	piłka nożna	Gimnazjum w Russowie	Żelazków
17.	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy	piłka nożna lekka atletyka	Zespół Szkół w Godzieszach Wielkich	Godziesze Wielkie
18.	Uczniowski Klub Sportowy „PIAST”	piłka nożna	Zespół Szkół w Blizanowie	Blizanów
19.	Uczniowski Klub Sportowy „Widzew”	piłka nożna	Gimnazjum w Liskowie	Lisków
20.	Uczniowski Klub Sportowy „Kopernik”	piłka nożna tenis	Zespół Szkół w Piotrowie	Blizanów
21.	Uczniowski Klub Sportowy „Sikorki”	piłka siatkowa	Szkoła Podstawowa w Żelazkowie	Żelazków
22.	Uczniowski Klub Sportowy „Stobno”	piłka nożna	Szkoła Podstawowa w Stobnie	Godziesze Wielkie
23.	Uczniowski Klub Sportowy „Kozminek”	piłka nożna	Gimnazjum w Koźminku	Koźminek

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, październik 2004 r.

Sport dla wszystkich i rekreacja

Organizacją rekreacji i sportu masowego w powiecie kaliskim, zajmuje się głównie Powiatowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Kaliszu. Imprezy sportowe i rekreacyjne LZS są adresowane do wszystkich mieszkańców powiatu. Corocznie organizowane są różnorodne imprezy, zgodnie z „kalendarzem imprez”. Należą do nich między innymi: rozgrywki indywidualne i drużynowe (np. tenis stołowy, szachy, piłka nożna, siatkowa itp.), biegi uliczne, igrzyska sportowo-rekreacyjne. Poza tym na terenie powiatu przy LZS działają amatorskie kluby sportowe (główne piłkarskie) biorące udział w rozgrywkach klas niższych. LZS spośród najlepszych zawodników wybiera reprezentację

Powiatu Kaliskiego na Wielkopolskie Igrzyska Sportowo-Rekreacyjne i Wielkopolskie Biegi Przełajowe oraz największe krajowe imprezy sportowe dla mieszkańców wsi.

Ważną rolę odgrywa także działające od 2000 r. Stowarzyszenie Sportowo-Rekreacyjne Powiatu Kaliskiego. Wspiera ono powiat w praktycznie wszystkich przedsięwzięciach sportowych i rekreacyjnych, zaplanowanych w kalendarzu imprez na dany rok. Dodatkowo organizuje przy współudziale Starostwa własne imprezy: samorządowe turnieje piłki siatkowej (dla pracowników urzędów), halowe turnieje piłki nożnej (dla gimnazjalistów), zawody wędkarskie.

Baza sportowa

Ośrodki

- ❑ Gminne Centrum Promocji Kultury, Sportu i Rekreacji w Cekowie Kolonii - w skład bazy wchodzi: boisko sportowe, kort tenisowy, pomieszczenia biurowe oraz kompleks sportowo-rekreacyjny w Kamieniu,
- ❑ Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Brzezinach - w skład bazy wchodzi: plaża, kąpielisko strzeżone, tereny sportowo-rekreacyjne przy kąpielisku,
- ❑ Ośrodek Sportowo - Rekreacyjny w Szwacinie - w skład bazy wchodzi: boiska sportowe, część estradowa, budynek rekreacyjny,
- ❑ tereny przy zbiorniku Szałe - przystań jachtowa, tor wioślarski, ośrodek rekreacyjny z kąpieliskiem, pole namiotowe.

Boiska

Największe i najważniejsze boiska, na których przeprowadzane są rozgrywki znajdują się w: Stawiszynie, Petrykach, Zbiersku, Pamięcinie, Kamieniu, Godzieszach Wielkich, Koźminku, Liskowie, Opatówku, Chełmcach, Szczytnikach, Skarszewie, Florentynie, Borkowie Starym, Szwacinie. Obok nich istnieją boiska przy szkołach podstawowych i gimnazjach z terenu gmin powiatu.

XII. Kultura i sztuka

1. Najważniejsze zabytki powiatu kaliskiego

Na terenie powiatu kaliskiego znajduje się 70 zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Powiatu Kaliskiego objętych ochroną konserwatorską oraz inne zabytki architektury i budownictwa. Do najważniejszych obiektów zabytkowych powiatu należą:

Gmina i Miasto Stawiszyn

1. Oficyna dworska w Długiej Wsi.
2. Dwór klasycystyczny w Petrykach z I połowy XIX w. z parkiem krajobrazowym.
3. Dwór i park w Piątku Wielkim z XIX w.
4. Drewniany kościół św. Marcina w Piątku Wielkim z 1740 r.
5. Domy: przy ul. Rynek 15 i Kaliskiej 16 w Stawiszynie z XIX w.
6. Wiatrak w Stawiszynie z XVIII w.
7. Kościół gotycki św. Bartłomieja i Jadwigi w Stawiszynie z 1360 r. z wieżą neogotycką z 1876 r.
8. Układ urbanistyczny i warstwy archeologiczne w Stawiszynie.
9. Kościół parafialny św. Urszuli w Zbiersku z 1759 r.
10. Kościół ewangelicki z 1874 r. w Stawiszynie.

Gmina Blizanów

1. Drewniany kościół parafialny Narodzenia NMP w Blizanowie z 1532 r.
2. Dwór w Brudzewie z I połowy XIX w.
3. Szkoła w Brudzewie pocz. XIX w.
4. Dwór w Jarantowie z I połowy XIX w.
5. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Jarantowie XI – XIII w.
6. Dwór i park krajobrazowy w Jastrzębnikach z I połowy XIX w.
7. Drewniany kościół rokokowy św. Stanisława BM w Lipem z 1753 r.
8. Dwór w Łaszkowie z XIX w.
9. Kościół św. Jana Chrzciciela w Pamięcinie z 1727 r.
10. Dwór w Pawłótku z XIX w.
11. Dzwonnica przy kościele oraz kościół Wszystkich Świętych w Rychnowie z 1782 r.
12. Dwór w Piotrowie z I połowy XIX w.
13. Dwór w Warszówce z I połowy XIX w.
14. Dwór w Zagorzynie z I połowy XIX w.
15. Dwór w Żegocinie z I połowy XIX w.

Gmina Brzeziny

1. Cmentarzysko kultury łużyckiej w Kraszewicach.

2. Cmentarzysko kultury łużyckiej w Ostrowie Kaliskim.
3. Spichlerz w Brzezinach z XVIII w.
4. Remiza strażacka w Brzezinach z 1935 r.
5. Kościół w Brzezinach z 1920 r.

Gmina Ceków Kolonia

1. Poczta w Cekowie z połowy XIX w.
2. Stajnia w Cekowie z połowy XIX w.
3. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Cekowie.
4. Spichlerz w Kamieniu pocz. XIX w.
5. Dwór w Kamieniu z końca XVIII w.
6. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Kamieniu.
7. Drewniany kościół św. Wawrzyńca w Kosmowie z 1691 r.
8. Kościół św. Katarzyny i MB Pocieszycielki w Przespolewie.

Gmina Godziesze Wielkie

1. Dzwonnica przy kościele z końca XVIII w. i drewniany kościół św. Bartłomieja w Godzieszach Wielkich z 1781 r.
2. Spichlerz w Godzieszach.
3. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Józefowie.
4. Dwór i park dworski w Żydowie z 1912 r.

Gmina Koźminek

1. Barokowy kościół św. Małgorzaty w Gaci Kaliskiej z połowy XVIII w.
2. Kościół gotycki św. Jana Ewangelisty i Jana Chrzciciela w Koźminku z przełomu XV i XVI w.
3. Dwór późnobarokowy w Koźminku z drugiej połowy XVIII w.
4. Kaplica barokowa w Złotnikach z 1777 r.

Gmina Lisków

1. Drewniany kościół NMP Niepokalanie Poczętej w Strzałkowie z 1754 r.
2. Neogotycki kościół w Liskowie z 1899 r.

Gmina Mycielin

1. Kościół Wszystkich Św. w Dzierzbiniu z XVIII w.
2. Kościół św. Wojciecha w Kościelcu Kaliskim z romańskim prezbiterium z XII w. i drewnianą nawą z poł. XVIII w.

Gmina Opatówek

1. Oficyna dworska oraz czworaki w Opatówku z pocz. XIX w.
2. Park, oficyna, budynki gospodarcze w Opatówku z XIX w.
3. Fabryka sukna i dom robotników w Opatówku 1824 - 1826.
4. Domek gotycki, tzw. Cukiernia w Opatówku pocz. XIX w.
5. Rogatka w Opatówku z 1820 r.
6. Kaplica grobowa gen. Zajączka
7. Późnogotycki kościół św. Michała Archanioła w Rajsku z 1607 r.
8. Drewniany kościół św. Jakuba w Tłokini Kościelnej pocz. XVIII w.
9. Pałac, oficyna, park w Tłokini Kościelnej z 1915 r.
10. Kościół neogotycki w Opatówku z 1912 r.
11. Kościół neogotycki w Chełmcach z 1883 r.
12. Pałac w Rożdżalach z XVII w.

Gmina Szczytniki

1. Gotycki kościół św. Katarzyny w Iwanowicach z ok. 1460 r.
2. Park i pałac w Marchwaczu
3. Karczma, dom w Marchwaczu
4. Pozostałości zameczku w Stawie pocz. XVI w.
5. Gotycki kościół św. Mikołaja w Stawie z 1520 r.
6. Dwór barokowy i park w Szczytnikach pocz. XVIII w.

Gmina Żelazków

1. Dwór klasycystyczny w Borkowie Starym z I poł. XIX w.
2. Drewniany kościół św. Andrzeja Apostoła w Borkowie Starym z 1710 r.
3. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Dębem
4. Grodzisko stożkowe w Dębem
5. Dwór i park w Dębem z XIX w.
6. Kościół klasycystyczny Niepokalanego Poczęcia NMP w Goliszewie z 1825-1837 r.
7. Chałupa i sołek w Russowie XVIII/XIX w.
8. Park i dom w Russowie z poł. XIX w.
9. Dwór i park dworski w Zborowie z XIX w.
10. Drewniany kościół św. Michała Archanioła w Zborowie z 1726 r.
11. Dwór, oficyna, spichlerz w Żłotnikach Wielkich poł. XIX w.
12. Oficyny, galerie, stajnia, spichlerz, domek ogrodnika, w Żelazkowie II poł. XVIII w.

13. Dwór późnobarokowy i park w Żelazkowie II poł. XVIII w.

2. Instytucje upowszechniania kultury

□ Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku

Powstałe w 1981 r. Muzeum ma siedzibę w dawnej Manufakturze Sukienniczej A.G. Fiedlera zbudowanej w latach 1825-26. Jest to zabytek techniki o unikalnym charakterze w skali europejskiej. Zbiory prezentują Kaliski Okręg Przemysłowy XIX - XX wieku, muzeum prowadzi działalność naukową w zakresie dokumentacji zabytków techniki i technologii XIX i XX w. Obok ekspozycji stałej (zabytkowe maszyny, fortepiany itp.) organizowane są wystawy czasowe. Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku stanowi jedyny w Europie zabytek manufaktury z pierwszej połowy XIX w. Jest reprezentowane w Międzynarodowym Komitecie Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego -TiCCiH Polska Grupa Narodowa. Wzmianka o nim znajduje się również w międzynarodowej encyklopedii „The Blackwell Encyclopedia Of Industrial Archeology” - Edited by Barrie Trinder Oxford 1992 s. 963.

□ „Dworek Marii Dąbrowskiej w Russowie” - oddział Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej w Kaliszu

Muzeum biograficzne znajdujące się w dworku, który był miejscem urodzenia pisarki. Na terenie parku przy dworku zlokalizowano skansen etnograficzny poświęcony dawnej wiejskiej architekturze drewnianej.

Poniżej przedstawiono instytucje kultury, które prowadzone są przez poszczególne gminy wchodzące w skład powiatu kaliskiego:

Instytucje kultury prowadzone przez gminy powiatu kaliskiego

Lp.	Nazwa instytucji kultury
1.	Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta Stawiszyn
2.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zbiersku
3.	Gminny Ośrodek Kultury w Blizanowie
4.	Biblioteka Publiczna Gminy Blizanów
5.	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Brzezinach
6.	Biblioteka Publiczna Gminy Brzeziny
7.	Biblioteka Publiczna Gminy Ceków Kolonia
8.	Gminne Centrum Promocji Kultury, Sportu i Rekreacji w Cekowie Kolonii
9.	Biblioteka Publiczna Gminy Godziesze Wielkie

10.	Gminna Biblioteka Publiczna w Koźminku
11.	Dom Kultury w Koźminku
12.	Biblioteka Publiczna Gminy Mycielin w Korzeniewie
13.	Gminny Ośrodek Kultury w Liskowie
14.	Biblioteka Publiczna Gminy Lisków
15.	Gminny Ośrodek Kultury w Opatówku
16.	Gminna Biblioteka Publiczna w Opatówku *
17.	Biblioteka Publiczna Gminy Szczytники
18.	Gminny Ośrodek Kultury w Szczytnikach
19.	Biblioteka Publiczna Gminy Żelazków
20.	Gminny Ośrodek Kultury w Żelazkowie z siedzibą w Biernatkach

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, wg stanu na październik 2004 r .

* Gminna Biblioteka Publiczna w Opatówku realizuje zadania Powiatowej Biblioteki Publicznej Powiatu Kaliskiego, zgodnie z porozumieniem zawartym pomiędzy Powiatem Kaliskim i Gminą Opatówek.

Ośrodki kultury w powiecie kaliskim realizują następujące formy upowszechniania kultury:

Gminny Ośrodek Kultury w Blizanowie

- koła i sekcje zainteresowań: nauka gry na keyboardzie,
- zespoły:
  - Zespół Tańca Towarzyskiego „Tweesteps” - przy Szkole Podstawowej w Piotrowie,
  - Zespół Tańca Współczesnego „Od czasu do czasu” - przy Szkole Podstawowej w Jankowie,
  - Szkolny Zespół Tańca Ludowego przy Szkole Podstawowej w Brudzewie,
  - Zespół Tańca Estradowego „Akolada” - przy Szkole Podstawowej w Rychnowie,
- inne: współpraca kulturalna z Łotwą.

Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Brzezinach

- koła i sekcje zainteresowań: kółko plastyczne dla dzieci, kółko teatralne dla dzieci, kółko recytatorskie dla dzieci,
- zespoły: Zespół Śpiewaczy „Brzezinianki”,
- kapele: Kapela Ludowa „Brzeziny”,
- inne działające pod patronatem GOKSiR: Gminna Orkiestra Dęta OSP Brzeziny.

Gminne Centrum Promocji, Kultury, Sportu i Rekreacji w Cekowie Kolonii

- koło tańca współczesnego,
- nauka gry na instrumentach,

- zespół Śpiewaczo – Biesiadny „Cekowianki”.

Gminny Ośrodek Kultury w Koźminku

- orkiestra dęta,
- koło taneczne dziecięco – młodzieżowe,
- koło dramatyczne,
- zespół Śpiewaczo – Biesiadny „Koźminianki”.

Gminny Ośrodek Kultury w Liskowie

- koła i sekcje zainteresowań: zajęcia wokalne, nauka gry na instrumentach, koło plastyczne (nauka i organizacja wystaw),
- zespoły: zespół Teatralno-Taneczny „Amigo”, zespół instrumentalny i instrumentalno-wokalny,
- Kapela Ludowa i Zespół Folklorystyczny „Liskowianie”,
- Orkiestra Dęta OSP Lisków i zespół taneczny (marżonetki).

Gminny Ośrodek Kultury w Opatówku

- koła i sekcje zainteresowań: rytmika, aerobik dla dorosłych, nauka języka angielskiego, karate,
- zespoły: Zespół Tańca Współczesnego „CDN...”, młodzieżowy zespół muzyczny, Zespół Śpiewaczy „Opatowianie”,
- grupa rekreacyjno-sportowa (tenis stołowy),
- współpraca ze świetlicą socjoterapeutyczną.

Gminny Ośrodek Kultury w Szczytnikach

- koła i sekcje zainteresowań: taniec współczesny, koło teatralne „Myniemy”, nauka języka angielskiego, nauka gry na keyboardzie, działalność plastyczna,
- zespoły: Zespół Folklorystyczny „Radliczanki”,
- kapele: kapela podwórkowa z Iwanowic,
- inne: Orkiestra Dęta OSP Iwanowice.

Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury w Zbiersku

- koła i sekcje zainteresowań: nauka gry na instrumentach, Koło Miłośników Zbierska,
- zespoły: Zespół Muzyczny „Akord”, zespoły wokalne – instrumentalne: „Flirt”, „Sekstet” i „Septet”, Zespół Instrumentalny „Trio harmonijkowe”,
- kapele: dziecięca kapela podwórkowa.

Gminny Ośrodek Kultury w Żelazkowie

- Kabaret Ludowy „Niechcice” z kapelą ludową.

XIII. Stan bezpieczeństwa powiatu

Jednym z ważnych elementów w istotny sposób sprzyjających rozwojowi powiatu kaliskiego jest zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego na jego terenie poprzez podjęcie działań w zakresie:

- ochrony życia i zdrowia ludzi oraz środowiska przed nadzwyczajnymi zagrożeniami, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przeciwpowodziowej,
- zapewnienia ochrony przeciwpożarowej,
- zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Powiat kaliski można określić jako obszar stosunkowo bezpieczny, z uwagi na jego rolniczy charakter, brak większych aglomeracji miejskich (miasto Stawiszyn liczy około 1 500 mieszkańców) oraz brak większych zakładów pracy o produkcji szkodliwej.

1. Zagrożenia chemiczne i ekologiczne

Na terenie powiatu zlokalizowane są 2 zakłady stosujące do urządzeń chłodniczych niebezpieczny środek chemiczny (NSCh) - amoniak w ilości po 3,7 t w każdym, są to:

- chłodnia w Złotnikach Wielkich gmina Żelazków,
- PPHU „ALCES” w Tłokini Kościelnej gmina Opatówek.

Zamknięty proces technologiczny oraz posiadane zabezpieczenia instalacji i zbiorników z amoniakiem w tych zakładach zapewniają bezpieczeństwo dla ludzi i środowiska, co nie wyklucza jednak możliwości powstania awarii i rozszczelnienia instalacji, w wyniku czego uwolniony amoniak może stworzyć zagrożenie na terenie zakładu i w bliskiej jego okolicy. Większe zagrożenie chemiczne i ekologiczne na terenie powiatu stwarza transport kolejowy i drogowy substancji niebezpiecznych. Do najbardziej zagrożonych należą tereny położone wzdłuż tras komunikacyjnych w gminach: Opatówek, Szczytniki, Żelazków, Stawiszyn. Z danych PKP wynika, że na trasie Ostrów Wlkp. - Kalisz - Opatówek - gmina Szczytniki - Sieradz przewożone są następujące substancje niebezpieczne:

Lp.	Substancja chemiczna	Miesięczna minimalna ilość [t]	Miesięczna maksymalna ilość [t]
4.	Chlor	122	266
5.	Amoniak	47	195
6.	Tlenek etylu	644	1 289

7.	Akrylonitryl	45	199
8.	Czterotlenek ołowiu	233	385

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu, październik 2004 r.

Rozeznanie na temat przewozu substancji niebezpiecznych transportem drogowym jest zbyt małe, ponieważ przewoźnicy nie zgłaszają przewozu tych substancji właściwym organom. Jedynie w przypadku transportu drogowego substancji najbardziej niebezpiecznych np. fluorowodoru, trucizn, nadtlenków organicznych czy materiałów promieniotwórczych, przewoźnicy są zobligowani do zgłaszania transportów policji i Państwowej Straży Pożarnej. Najwięcej wypadków notuje się przy przewozie paliw, zwłaszcza na trasie nr 470 (Kalisz-Turek). Powodem tych wypadków jest przede wszystkim nieostrożność kierowców związana z nadmierną prędkością prowadzonych pojazdów. Fakt, że w rejonie kaliskim jest tylko jeden niewielki kolejowy punkt rozładunku paliwa w Zakładzie Obrotu Paliwami Płynnymi w Kaliszu, sprawia że prawie wszystkie transporty dla Kalisza i powiatu kaliskiego odbywają się po drogach.

Na terenie powiatu kaliskiego wykrywane są nielegalne wysypiska i wylewiska niebezpiecznych odpadów produkcyjnych, których koszty neutralizacji i likwidacji, z powodu niewykrycia sprawców, ponosi PSP i budżet powiatu.

2. Inne zagrożenia

Nad północnym i południowym krańcem powiatu kaliskiego przebiegają korytarze powietrzne, w tym korytarz międzynarodowy (G-9).

Przez teren powiatu przebiegają linie energetyczne wysokiego napięcia 110 kV:

- ☐ Kalisz - Piwonice - Błaszki,
- ☐ Kalisz - Piwonice - Turek,
- ☐ Kalisz - Piwonice - Nowe Skalmierzyce,
- ☐ Kalisz - Stawiszyn - Konin.

3. Zagrożenia powodziowe

Trasy przepływu rzek na terenie powiatu kaliskiego są w szerokich dolinach i rzeki te nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla miejscowości, jednakże w wyniku roztopów zimowo - wiosennych, obfitych lub długotrwałych opadów atmosferycznych, o każdej porze roku na obszarze powiatu kaliskiego może wystąpić zagrożenie powodziowe.

Najbardziej zagrożone powodzią tereny leżą w dolinie rzeki Prosny w gminach Brzeziny, Godziesze Wielkie i Blizanów.

Powodziowe tereny zalewowe oraz zagrożone powodzią obiekty na terenie powiatu kaliskiego.

Lp.	Gmina	Lokalizacja, nazwa rzeki, km rzeki	Ważne, zagrożone obiekty oraz mienie
1.	Blizanów	rzeka Prosna 42 km+300 m	most drogowy na drodze Pleszew - Janków
2.	Blizanów	Łasków, rzeka Prosna 45 km+400 m	zabudowania mieszkalne i gospodarcze
3.	Blizanów	Jastrzębniki, rzeka Prosna 54 km+400 m	jaz betonowy, zabudowania gospodarcze i mieszkalne w rejonie jazu
4.	Blizanów	Warszówka Kanał Bernardyński	most drogowy w miejscowości Warszówka
5.	Blizanów	Jarantów rzeka Bawół	most drogowy we wsi Jarantów
6.	Blizanów	Piskory rzeka Bawół	most drogowy we wsi Piskory
7.	Godziesze Wielkie	Żydów, rzeka Prosna 72 km + 800 m	most na drodze Kalisz – Borek zabudowania mieszkalne i gospodarcze.
8.	Godziesze Wielkie	Żydów, rzeka Prosna 73 km + 100 m	most na drodze lokalnej, Zabudowania mieszkalne i gospodarcze.
9.	Godziesze Wielkie	Żydów, rzeka Prosna 77 km + 000 m	most na drodze Śmiełów - Józefów zabudowania mieszkalne i gospodarcze.
10.	Godziesze Wielkie	Wola Droszewska rzeka Prosna 85 km + 500 m	most na drodze Wola Droszewska - Ołobok zabudowania mieszkalne i gospodarcze
11.	Godziesze Wielkie	Kakawa Stara rzeka Prosna 89 km + 500 m	zabudowania mieszkalne i gospodarcze.
12.	Brzeziny	Przystajnia, rzeka Prosna 96 km + 800 m	most drogowy drewniany
13.	Brzeziny	Ostrów Kaliski, rzeka Prosna 98 km + 200 m	zabudowania mieszkalne i gospodarcze.
14.	Brzeziny	Ostrów Kaliski rzeka Prosna 104 km + 100 m	zabudowania mieszkalne i gospodarcze.
15.	Żelazków	Nędzrzew, rzeka Swędrnia 5 km + 000 m	pojedyncze zabudowania osady Szosa Turecka

Lp.	Gmina	Lokalizacja, nazwa rzeki, km rzeki	Ważne, zagrożone obiekty oraz mienie
16.	Żelazków	Dębe, rzeka Swędrnia 11 km + 200 m	most drogowy na drodze lokalnej.
17.	Żelazków	Żelazków, rzeka Swędrnia 11 km + 300 m	most kolejowy na trasie Opatówek - Żelazków
18.	Żelazków	Goliszew rzeka Bawół	most drogowy Goliszew-Żelazków, most kolejowy trasa Żelazków-Turek
19.	Ceków Kolonia	rzeka Swędrnia 15 km + 000 m	most drogowy na drodze Kolonia Nakwasin - Nowy Kamień
20.	Ceków Kolonia	Kamień, rzeka Żabianka 0 km + 900 m	most drogowy na drodze Kamień – Cierpiatka Odcinek 0,6 km drogi w nasypie
21.	Ceków Kolonia	Młyńsko, rzeka Żabianka 4 km + 100 m	most drogowy na drodze Młyńsko - Morawin
22.	Koźminek	Murowaniec, rzeka Swędrnia 18km+000m	most drogowy na drodze lokalnej do osady Murowaniec
23.	Koźminek	rzeka Swędrnia 21 km + 100 m	most drogowy na drodze lokalnej
24.	Koźminek	Koźminek, rzeka Swędrnia 23 km + 000 m	most drogowy na drodze Koźminek - Dębsko
25.	Koźminek	Złotniki, rzeka Swędrnia 25 km + 000 m	most drogowy na drodze Złotniki - Chodybki
26.	Koźminek	Moskurnia, rzeka Swędrnia 29 km + 400 m	most drogowy na drodze Moskurnia - Trzebień
27.	Stawiszyn	rzeka Bawół	most drogowy na drodze Stawiszyn – Konin, Zabudowania na prawym i lewym brzegu rzeki
28.	Mycielin	Stropieszyn - Dzierzbina Kolonia, rzeka Powa	zabudowania gospodarcze i mieszkalne.
29.	Opatówek	Trojanów, rzeka Trojanówka	zabudowania we wsi Trojanów
30.	Opatówek	Zbiornik Szałe	osiedla Miasta Kalisza: Rajsków, Zawodzie, Piwonice

Dane Starostwa Powiatowego, październik 2004 r.

Ochroną przeciwpowodziową na terenie powiatu kaliskiego zajmuje się Powiatowy Zespół Reagowania Kryzysowego. Zespół ten jako merytoryczny organ pomocniczy Starosty koordynuje akcjami przeciwpowodziowymi oraz wypracowuje strategię działania Starosty w zakresie prowadzenia czynności ratowniczych i usuwania skutków powodzi na terenie

powiatu. W powiecie kaliskim powołane są gminne zespoły reagowania, realizujące podobne działania jak PZRK na rzecz wójta (burmistrza).

4. Zagrożenia pożarowe terenu powiatu

Zagrożenia pożarowe występujące na terenie powiatu kaliskiego ilustruje poniższa tabela:

Obiekty zaliczone do kategorii zagrożenia ludzi

Lp.	Nazwa i adres obiektu	Charakterystyka zagrożenia	Liczba osób/obiektów	Kategoria zagrożenia ludzi
1.	Wojewódzki Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy gmina Godziesze Wielkie	pacjenci o ograniczonej zdolności poruszania	150	ZL II
2.	Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokółowce gmina Koźminek	pacjenci o ograniczonej zdolności poruszania	100	ZL II
3.	Zakład Opieki Psychiatrycznej w Murowańcu gmina Koźminek	pacjenci o ograniczonej zdolności poruszania	50	ZL II
4.	Państwowy Dom Dziecka w Liskowie	małe dzieci	40	ZL II
5.	Dom Pomocy Społecznej w Liskowie	osoby niepełnosprawne	35	ZLII
6.	Dyskoteka „FIESTA” w Józefowie gmina Opatówek	imprezy masowe	1 500	ZL I
7.	Szkoły, przedszkola, budynki biurowe, bursy, ośrodki zdrowia	dzieci, młodzież, dorośli	127 obiektów	ZLIII
8.	Budynki mieszkalne	użytkownicy obiektów mieszkalnych	-	ZLIV
9.	Muzea, biblioteki, domy kultury	dzieci, młodzież, dorośli	34 obiekty	ZLV

Dane Starostwa Powiatowego, stan na 31.12.2002 r.

Zagrożenia pożarowe i wybuchowe

□ lasy na terenie powiatu kaliskiego administrowane są przez 2 Nadleśnictwa:

- Grodziec - zaliczone do I kategorii niebezpieczeństwa pożarowego,
- Kalisz - zaliczone do I kategorii niebezpieczeństwa pożarowego

□ stacje paliw na terenie powiatu kaliskiego:

Gmina i Miasto Stawiszyn

- Stacja Paliw w Stawiszynie, ul. Szosa Konińska
- Stacja Paliw w Zbiersku Cukrowni

Gmina Blizanów

- Stacja Paliw w Jankowie

Gmina Brzeziny

- Stacja Paliw w Brzezinach

Gmina Ceków Kolonia

- Stacja Paliw w Cekowie

Gmina Godziesze Wielkie

- Stacja Paliw w Godzieszach Wielkich
- Stacja Paliw w Końskiej Wsi
- Stacja Paliw w Krzemionce

Gmina Koźminek

- Stacja Paliw w Koźminku, pl. Wolności
- Stacja Paliw w Emilianowie
- Stacja Paliw w Pietrzykowie

Gmina Lisków

- Stacja Paliw w Liskowie ul. Szewczyka

Gmina Mycielin

- Stacja Paliw w Słuszkowie

Gmina Opatówek

- Stacja Paliw w Józefowie
- Stacja Paliw w Opatówku ul. Łódzka
- Stacja Paliw w Opatówku ul. Helleny
- Stacja Paliw w Opatówku ul. Piaskowa
- Stacja Paliw w Tłokini Kościelnej

Gmina Szczytniki

- 2 Stacje Paliw w Szczytnikach
- Stacja Paliw w Lipce

Gmina Żelazków

- Stacja Paliw w Żelazkowie

- Stacja Paliw w Skarszewie
- ❑ Gazociąg wysokiego ciśnienia transportujący rurami o średnicy 400 i 500 mm gaz ziemny (metan) przez gminy Żelazków i Ceków Kolonia
- ❑ zakłady o szczególnym zagrożeniu pożarowym

Na terenie powiatu usytuowane są dość liczne lecz niewielkie zakłady o dużym zagrożeniu pożarowym (wybuchowym). Są to gorzelnie, lokalne młyny itp. Innym charakterystycznym obiektem o dużym zagrożeniu pożarowym jest Wytwórnia Pianki Poliuretanowej w Liskowie. Duże prawdopodobieństwo powstania pożaru w tym zakładzie wynika z procesu technologicznego prowadzonego z zastosowaniem wysokich temperatur, zbliżonych do temperatury zapłonu pianki.

Ochroną przeciwpożarową na terenie powiatu kaliskiego zajmuje się Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Kaliszu, w strukturę której włączone są wydziały oraz dwie jednostki ratowniczo - gaśnicze, które prowadzą bezpośrednie działania ratownicze. Komenda Miejska PSP w Kaliszu zatrudnia 138 osób.

W celu realizacji zadań ratowniczo-gaśniczych jednostki PSP wyposażone są w samochody specjalne takie jak: SLRchem - ratownictwo chemiczne, SRT i SLRd - ratownictwo techniczne i drogowe, SH i SD-30 - podnośnik hydrauliczny i drabina mechaniczna wysokości 30 m oraz samochody gaśnicze.

Na terenie powiatu kaliskiego zarejestrowane są 133 jednostki OSP. Z jednostek tych 72 to jednostki typu „S” (posiadające na wyposażeniu samochód gaśniczy), w tym 18 jednostek należących do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Wszystkie jednostki OSP na terenie powiatu są dysponowane do zdarzeń przez Stanowisko Kierowania Komendanta Miejskiego PSP.

5. Zagrożenia bezpieczeństwa publicznego

Utrzymaniem bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu kaliskiego zajmuje się Komenda Miejska Policji, której podlega 11 komisariatów gminnych.

Na terenie powiatu kaliskiego w 2003 r. było 9 posterunków Policji KMP. Na obszarze objętym ich działaniem w 2003 r. miało miejsce 1 299 przestępstw. Średnio na 1000 mieszkańców powiatu kaliskiego odnotowano 8,80 przestępstw.

Liczba przestępstw w poszczególnych gminach w 2003 r. przedstawiała się następująco:

Lp.	Gmina	Liczba przestępstw	Wykrywalność [%]
1.	Blizanów	128	80,3
2.	Brzeziny	73	72,6
3.	Ceków Kolonia	58	77,6
4.	Godziesze Wielkie	118	59,3
5.	Koźminek i Lisków	258	55,4
6.	Mycielin	49	69,4
7.	Opatówek i Szczytniki	368	51,5
8.	Stawiszyn	76	63,2
9.	Żelazków	171	48,8
Razem		1 299	64,2

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

Przestępstwa o charakterze kryminalnym:

Lp.	Gmina	Liczba przestępstw	Wykrywalność [%]
1.	Blizanów	76	70,0
2.	Brzeziny	53	67,9
3.	Ceków Kolonia	25	52,0
4.	Godziesze Wielkie	71	38,0
5.	Koźminek i Lisków	163	33,1
6.	Mycielin	29	48,3
7.	Opatówek i Szczytniki	271	33,8
8.	Stawiszyn	48	43,8
9.	Żelazków	86	44,2
Razem		822	47,9

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

Przestępstwa gospodarcze:

Lp.	Gmina	Liczba przestępstw	Wykrywalność [%]
1.	Blizanów	3	100,0
2.	Godziesze Wielkie	6	100,0
3.	Opatówek i Szczytniki	2	100,0
4.	Stawiszyn	1	100,0
5.	Żelazków	7	85,7
Razem		19	97,1

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu:

Lp.	Gmina	Liczba przestępstw	Wykrywalność [%]
1.	Blizanów	4	100,0
2.	Brzeziny	5	100,0
3.	Ceków Kolonia	2	100,0
4.	Godziesze Wielkie	9	100,0
5.	Koźminek i Lisków	14	78,6
6.	Mycielin	1	100,0
7.	Opatówek i Szczytniki	15	80,0
8.	Stawiszyn	6	100,0
9.	Żelazków	3	100,0
Razem		59	95,4

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

Przestępstwa przeciwko mieniu

Lp.	Gmina	Liczba przestępstw	Wykrywalność [%]
1.	Blizanów	58	61,3
2.	Brzeziny	31	45,2
3.	Ceków Kolonia	16	25,0
4.	Godziesze Wielkie	47	8,7
5.	Koźminek i Lisków	127	16,0
6.	Mycielin	21	28,0
7.	Opatówek i Szczytniki	216	19,1
8.	Stawiszyn	35	25,7
9.	Żelazków	62	22,6
Razem		613	27,95

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu na dzień 31.12.2003 r.

Z zestawienia powyższego wynika, że do najbardziej zagrożonych przestępczością gmin należą Opatówek, Szczytniki, Koźminek i Lisków, natomiast najniższe zagrożenie w omawianym czasie odnotowano na terenie gminy Mycielina i Ceków Kolonia.

XIV. Współpraca z zagranicą

Powiat kaliski od wielu lat utrzymuje wysoką aktywność na polu współpracy zagranicznej. Władze Powiatu podpisały formalne porozumienia o współpracy z trzema partnerami zagranicznymi:

□ Prowincja Pisa we Włoszech (umowa podpisana w roku 2000)

Współpraca zakłada wykorzystanie doświadczeń partnerów włoskich w zakresie korzystania z funduszy Unii Europejskiej. W ramach porozumienia obu samorządów stworzono między innymi warunki do bezpośredniego współdziałania organizacji okołobiznesowych działających na terytorium obu partnerów. Dzięki dobrym kontaktom obu samorządów Fundacja „Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości” podjęła współpracę z włoską Agencją Poszanowania Energii, która zakończyła się realizacją wspólnego projektu Unii Europejskiej. Wśród partnerów projektu jest także Powiat Kaliski. W wyniku projektu strona polska uruchomiła w roku bieżącym Agencję Poszanowania Energii, współfinansowaną ze środków Unii Europejskiej.

□ Miasto i Rejon Szczokino w Rosji (umowa podpisana w roku 2001)

Do najważniejszych efektów współpracy należy zaliczyć dotychczasowe spotkania przedsiębiorców obu krajów oraz utworzenie Domu Polskiego w Szczokino. Planowane jest także utworzenie podobnej placówki o charakterze promocyjno-gospodarczym na terenie powiatu kaliskiego.

□ Powiat Mittleres Erzgebirge w Niemczech (umowa podpisana w roku 2004)

Współpraca podjęta na początku roku 2004 doprowadziła do odbycia dwóch wizyt strony niemieckiej w Polsce, podczas których omówiono możliwe obszary współdziałania i podpisano umowę o współpracy. Doświadczenia niemieckie w zakresie bieżącego zarządzania projektami będą niezwykle cenne w przypadku poszukiwania partnerów zagranicznych do wspólnego aplikowania o środki pochodzące z funduszy Unii Europejskiej.

Kontakty zagraniczne Powiatu Kaliskiego ukierunkowane są zarówno w stronę samorządów państw Unii Europejskiej, jak również w kierunku Europy Wschodniej, dzięki

czemu istnieje możliwość promowania powiatu kaliskiego w różnych regionach naszego kontynentu. Strategia rozwoju współpracy zagranicznej przewiduje dalsze pogłębianie istniejących kontaktów kulturalnych i gospodarczych oraz poszukiwanie i nawiązywanie nowych.

Współpraca z Prowincją Pisa we Włoszech

Prowincja Pisa była historycznie pierwszym oficjalnym partnerem zagranicznym powiatu kaliskiego, z którym podpisano umowę o współpracy. Współpracę rozpoczęło podpisanie w dniu 20 stycznia 2000 r., podczas wizyty delegacji Prowincji Pisa w Kaliszu, listu intencyjnego między obydwoma samorządami. Następnym etapem współpracy była druga wizyta delegacji włoskiej, która przybyła do Polski na zaproszenie władz Powiatu Kaliskiego w czerwcu 2000 r. Efektem tej wizyty było podpisanie 30 czerwca 2000 r., umowy o współpracy pomiędzy Powiatem Kaliskim oraz Prowincją Pisa. W listopadzie 2000 r. delegacja z powiatu kaliskiego złożyła oficjalną wizytę w Prowincji Pisa, stanowiącą początek roboczych kontaktów, które trwają do dzisiaj.

Rok 2001 był okresem realizacji wspólnych projektów i przedsięwzięć szkoleniowych. W ich realizacji oprócz samorządów obu krajów brała również udział Fundacja „Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości” poprzez swoją wyspecjalizowaną agendę „Euro Info Centrum”. W ramach współpracy przygotowywano materiały do opracowania „Projektu promocji regionu i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w powiecie kaliskim”. Wymiernym efektem tych działań było przeprowadzenie w październiku 2001 r., cyklu seminariów „Wspólna Polityka Rolna”. Seminaria z udziałem administracji samorządowej powiatu i gmin, organizacji i stowarzyszeń związanych z rolnictwem, a także przedsiębiorców z terenu powiatu, odbyły się w Emilianowie, Opatówku, Petrykach i Kaliszu. Seminarium prowadzili specjaliści z Prowincji Pisa oraz z Departamentu Ille-et-Vilaine we Francji.

W ramach kontynuacji współpracy w 2002 r., przedstawiciele Prowincji Pisa uczestniczyli w Święcie Powiatu Kaliskiego, a podczas drugiej wizyty w październiku 2002 r., tematem wiodącym były sprawy związane z rolnictwem.

W roku 2003 podczas udziału w Międzynarodowych Targach Ogrodniczo-Rolniczych i Działkowych w Opatówku, przedstawicielka Prowincji Pisa, interesowała się przede wszystkim podjęciem współpracy w zakresie polityki rolnej i agroturystyki. W trakcie

pobytu dokonano wizytacji gospodarstw agroturystycznych zlokalizowanych na terenie gminy Brzeziny.

Współpraca z Miastem i Rejonem Szczokino w Rosji

Nawiązanie współpracy nastąpiło w styczniu 2001 r. i zostało zapoczątkowane udziałem władz Miasta i Rejonu Szczokino w obchodach Święta Powiatu Kaliskiego. W efekcie tej wizyty władze Miasta i Rejonu Szczokino zaprosiły przedstawicieli Władz Powiatu oraz przedsiębiorców z terenu powiatu kaliskiego do złożenia wizyty w Szczokino. Otrzymała się ona w maju 2001 r. Podczas pobytu w Rosji w dniu 29 maja 2001 r., strony podpisały list intencyjny, który dotyczył nawiązania wszechstronnej współpracy, głównie w zakresie gospodarki, kultury, sportu oraz wymiany młodzieży.

Kolejnym etapem współpracy była wizyta delegacji rosyjskiej w Polsce we wrześniu 2001 roku. Podczas tej wizyty w dniu 8 września 2001 r. podpisana została oficjalna umowa o współpracy pomiędzy Powiatem Kaliskim a Miastem i Rejonem Szczokino, a w dniu 9 września 2001 r. porozumienie o utworzeniu na terenie miasta Szczokino przedstawicielstwa podmiotów gospodarczych z terenu powiatu kaliskiego. Strona rosyjska zobowiązała się do zapewnienia siedziby przedstawicielstwa, jego wyposażenia w niezbędny sprzęt oraz ponoszenia kosztów utrzymania lokalu, w którym mieści się siedziba przedstawicielstwa.

W toku dalszej współpracy w latach 2002-2004, odbyło się jeszcze kilka obustronnych wizyt, których efektem były m.in.: misje gospodarcze i spotkania przedsiębiorców z obu krajów. Ważnym efektem współpracy są przygotowania do utworzenia na terenie powiatu kaliskiego rosyjskiej placówki gospodarczej w postaci „Domu Rosyjskiego”. Dom ten ma pełnić rolę centrum promocyjnego Szczokino, ułatwiającego kontakty handlowe przedsiębiorców rosyjskich i polskich, a także prezentującego wyroby rosyjskich firm. Podczas ostatniej wizyty odbyły się również spotkania podmiotów gospodarczych i wizytacja lokalnych przedsiębiorstw.

Współpraca z Powiatem Mittleres Erzgebirge i Saksonią w Niemczech

W wyniku działań Starosty Kaliskiego oraz bezpośrednich kontaktów z Konsulatem Generalnym RP w Lipsku, niemieckie Stowarzyszenie Europa Concept e.V. - organizacja zajmująca się integracją z Unią Europejską, wystosowała zaproszenie dla władz Powiatu Kaliskiego do przyjazdu do Niemiec w celu omówienia możliwości ewentualnego

współdziałania. Wizyta odbyła się w marcu 2003 r. W efekcie ustaleń dokonanych podczas tego spotkania, w kwietniu 2004 r. w Kaliszu, podpisano "Ramowe porozumienie o współpracy pomiędzy Europa Concept e.V. z Drezna oraz Stowarzyszeniem Jednostek Samorządu Terytorialnego Ziemi Kaliskiej". Porozumienie zobowiązuje strony do ścisłej współpracy w zakresie: kształcenia, doradztwa, gospodarki, rozwoju regionalnego turystyki, sportu, młodzieży, kultury i sztuki. W wyniku realizacji podpisanego porozumienia, na przełomie maja i czerwca 2003 r., zorganizowane zostały wyjazdy rolników wszystkich gmin powiatu kaliskiego do Saksonii. Celem tych wizyt był udział w seminariach i szkoleniach na temat funkcjonowania gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej oraz wizytacje wybranych gospodarstw.

W styczniu 2004 r. doszło do wizyty delegacji Powiatu Mittleres Erzgebirge w powiecie kaliskim. W skład delegacji wchodził przedstawiciel władz i administracji reprezentujący różne dziedziny aktywności powiatu, m.in.: szkolnictwo, kulturę, turystykę, sprawy społeczne i zdrowotne. W skład delegacji wchodził także radni Powiatu. Podczas wizyty przeprowadzono rozmowy robocze z władzami Powiatu Kaliskiego oraz forum dyskusyjne z przedstawicielami poszczególnych wydziałów Starostwa. Członkowie delegacji zwiedzali Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku, odwiedzili też gminy Żelazków i Blizanów oraz Zespół Szkół im. St. Mikołajczyka w Opatówku. W dniu 30 stycznia 2004 r., delegacja uczestniczyła w obchodach Święta Powiatu Kaliskiego, a Starosta Powiatu Mittleres Erzgebirge, podczas tej uroczystości podpisał wraz ze Starostą Kaliskim umowę o współpracy pomiędzy Powiatem Kaliskim i Powiatem Mittleres Erzgebirge.

Ważnym etapem współpracy był udział 1 maja 2004 roku przedstawicieli powiatu kaliskiego w Dniu Polskim w Unii Europejskiej pt.: „Sztuka, kultura i inne drobiazgi” w Marienbergu. Delegacja powiatu liczyła łącznie 295 osób. W jej skład, oprócz władz Powiatu Kaliskiego, wchodziły następujące organizacje i podmioty:

- ❑ Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP Pruszków,
- ❑ Kapela Ludowa Brzeziny i Zespół Śpiewaczy „Brzezinianki”,
- ❑ Zespół Folklorystyczny „Liskowanie”,
- ❑ Kabaret Ludowy „Niechcice” z Goliszewa,
- ❑ Trio harmonijkowe ze Zbierska,
- ❑ Koło Gospodyń Wiejskich z Opatówka – prezentujące potrawy regionalne,
- ❑ przedstawiciele rzemiosła tradycyjnego,
- ❑ laureaci Międzygminnego Festiwalu Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej w Opatówku,

- ❑ Bractwo Rycerskie Ziemi Kaliskiej,
- ❑ dziecięcy zespół muzyczny z Dzierzbina,
- ❑ dziecięcy zespół taneczno – muzyczny „Roztańczone nutki” z Piotrowa,
- ❑ dziecięcy zespół taneczny z Russowa,
- ❑ formacja taneczna „FLICK” z Kalisza.

Przedstawiciele samorządów powiatu kaliskiego, spotkali się z władzami Powiatu Mittleres Erzgebirge, a wójtowie odwiedzili gminy niemieckiego powiatu odbywając spotkania robocze, dotyczące podjęcia współpracy z partnerami niemieckimi. Podczas pobytu Starosta Kaliski wziął również udział w rozmowach ze Starostą Mittleres Erzgebirge oraz przedstawicielami samorządów z Czech i Węgier, współpracujących z niemieckim powiatem. Imprezy o charakterze promocyjnym pozwoliły w sposób atrakcyjny zaprezentować powiat kaliski.

Następne robocze spotkania z przedstawicielami Powiatu Mittleres Erzgebirge odbyły się w październiku 2004 r. i dotyczyły omówienia współpracy w dziedzinach: oświaty, zdrowia i opieki społecznej, kultury oraz realizacji wspólnych projektów unijnych. W spotkaniach tych wzięli udział dyrektorzy wydziałów merytorycznie odpowiedzialnych za realizację współpracy.

XV. Sytuacja finansowa Powiatu Kaliskiego

Na podstawowe źródła dochodu Powiatu Kaliskiego składają się subwencje oraz dotacje na zadania własne, zlecone i realizowane w ramach porozumień z organami administracji rządowej i jednostkami samorządu terytorialnego. Dochody własne wypracowane przez powiat w 2003 roku stanowiły 11,1 % budżetu, natomiast w 2002 roku 14,2 %. Subwencje pozwoliły w ograniczonym zakresie pokryć wydatki na bieżące utrzymanie szkół oraz stanu dróg powiatowych. Podobnie otrzymywane dotacje na zadania zlecone ograniczają pełny zakres ich realizacji. Dotyczy to w szczególności działu 700 - Gospodarka mieszkaniowa, działu 020 - Leśnictwo, 853 - Opieka społeczna i 750 - Administracja publiczna. Budżet Powiatu Kaliskiego warunkuje wydatki majątkowe, na które niezbędne są wielokrotnie większe nakłady od ponoszonych dotychczas. Poniżej przedstawiono dane na temat dochodów własnych i wydatków budżetu Powiatu Kaliskiego za lata 1999-2003:

ROK	Dochody własne [zł]	Wydatki bieżące i inwestycyjne [zł]
1999	924 000	12 302 000
2000	1 988 000	20 074 000
2001	3 032 000	19 960 000
2002	2 705 000	18 314 000
2003	2 455 000	18 308 000

Dane Starostwa Powiatowego w Kaliszu

